

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Migrace na pozadí práva a ekonomiky

Bc. Sládek Václav

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Václav Sládek

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Migrace na pozadí práva a ekonomiky

Název anglicky

Migration on the background of the law and economics

Cíle práce

Bude porovnána migrace cizinců z třetích zemí v současnosti a minulosti a její dopady do práva a ekonomiky.

Metodika

V diplomové práci je použita metoda literární rešerše, analýza odborné literatury a právních předpisů a metoda komparace.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

Schengenský prostor, azylové řízení, správní řízení, mezinárodní ochrana, uprchlík, právo, ekonomika, nelegální zaměstnání, falešné doklady, migrace, visapoint, cizinec, žadatel

Doporučené zdroje informací

BADE, K. J. (2005): Evropa v pohybu – evropská migrace dvou století, Nakladatelství Lidové noviny, Praha
ČIŽINSKÝ, Pavel a kol. Cizinecké právo
ČIŽINSKÝ, P. (2008a): Nelegalita pobytu cizinců a trestní sankce (online)
Druháková, R. (2005): Vnitřní bezpečnost Evropské unie – Prostor svobody, bezpečnosti a práva, Oeconomica, Praha
FILIPOVÁ, Jana. Řízení o mezinárodní ochraně
Günterová, T.: Uprchlíci a žadatelé o azyl v České republice (online)
HENDRYCH, D. aj. Správní právo. Obecná část
VEDRAL, J. Správní řád : komentář
www.mvcr.cz, www.csu.cz
Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

JUDr. Viktor Jansa, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 11. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Migrace na pozadí práva a ekonomiky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.11.2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Viktoru Jansovi CSc. za veškeré rady, nápady, ochotu, ale také za přátelský a pozitivní přístup při zpracování diplomové práce. Stejně tak děkuji rodině a všem ostatním, kteří mě během studia podporovali.

Migrace na pozadí práva a ekonomiky

Abstrakt

Při úvahách nad tvorbou diplomové práce byly brány v potaz dva důležité body, tedy cíle práce. Jedním bylo vytvořit takovou práci, která komplexně popíše vývoj migrační politiky a stejně tak popíše důležité milníky eurounijního práva či vývoj cizineckého práva na území České republiky. Zapotřebí bylo v těchto souvislostech nastínit průběh správního řízení dle cizineckého zákona i zákona o azylu, tedy dvou možných způsobů řešení pobytových statusů pro občany třetích zemí. Druhým bodem (cílem) práce bylo zhodnotit migraci v současném slova smyslu, tedy nezávisle zvážit její klady a zápory, a to jak z pohledu autora, tak z pohledu lidí zainteresovaných v cizinecké problematice, či z pohledu laiků. V této souvislosti byl při tvorbě práce kladen důraz na její přínos, tedy osvětu toho, jak na migraci v současném slova smyslu pohlíží veřejnost, lidé z autorova okolí.

Klíčová slova: Schengenský prostor, azylové řízení, správní řízení, mezinárodní ochrana, uprchlík, právo, ekonomika, nelegální zaměstnání, falešné doklady, migrace, visapoint, cizinec, žadatel

Migration on the background of the law and economics

Abstract

When considering the thesis, two important points as the aims of the work, were taken into account. One was to create a work that would describe the development of migration policy, the important milestones of European law, and the development of foreign law in the territory of the Czech Republic. It was necessary to outline the process of administrative proceedings under the Act on the Residence of Foreign Nationals and the Asylum Act, two possible ways of resolving residence status for third-country nationals. The second point (aim) of the thesis was to evaluate the contemporary migration and to consider its pros and cons independently, both from the point of view of the author, and from the point of view of people interested or not interested in foreigners' issues. In this context, the emphasis was put on the contribution of the work, which is the description of what public, the people of the author's environment, think about current migration.

Keywords: Schengen area, asylum proceedings, administrative proceedings, international protection, refugee, law, economics, illegal employment, false documents, migration, visapoint, foreigner, applicant

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Cíl práce a metodika	3
2.1 Cíl práce	3
2.2 Metodika	3
3 Teoretická východiska	4
3.1 Push-pull teorie	5
3.2 Teorie makro a mikro	6
3.3 Teorie migračních sítí	6
3.4 Migrační teorie segmentovaného trhu.....	7
4 Migrace jako pojem	8
5 Právní úprava migrační politiky na území Evropské unie	9
5.1 Právní milníky eurounijní migrační politiky.....	10
5.1.1 Schengenská dohoda - 1985	10
5.1.2 Dublinská úmluva – 1990	10
5.1.3 Maastrichtská smlouva – 1992	11
5.1.4 Amsterdamská smlouva – 1997	11
5.1.5 Nařízení Dublin II – 2003	12
5.1.6 Tampere (1999) a Haagský program (2004) – závěry	13
5.1.7 Lisabonská smlouva – 2007.....	14
5.1.8 Koncepce globálního přístupu k migraci a Evropský pakt o migraci a azylu	15
5.1.9 Doba předsednictví České republiky EU – 2009.....	17
5.1.10 Stockholmský program - 2009.....	17
5.1.11 Nařízení Dublin III.....	18
5.2 Schengenský prostor a třetí země.....	19
5.2.1 Úprava silničních přechodů – Schengenský hraniční kodex	22
6 Současná právní regulace postavení cizinců třetích zemí na území ČR	24
6.1 Azylové řízení dle zák. č. 325/1999 Sb. o azylu	24
6.1.1 Historie.....	24
6.1.2 Azylové řízení jako pojem	25
6.1.3 Postup před zahájením správního řízení	26
6.1.4 Práva a povinnosti žadatelů	27
6.1.5 Správní řízení – podání žádosti a průběh řízení.....	29
6.1.6 Správní řízení - rozhodnutí	31

6.1.7	Řízení před soudem a opravný prostředek.....	33
6.2	Správní řízení dle zák. č. 326/1999 Sb.....	34
6.2.1	Účely dlouhodobého pobytu stanovené zák. č. 326/1999 Sb.	35
6.2.2	Dlouhodobé pobyty dle zák. č. 326/1999 Sb. obecně.....	36
6.2.3	Dlouhodobá víza nad 90 dnů	38
6.2.4	Postup na zastupitelském úřadě jako první krok cizince	38
6.2.5	Možnosti pro podání žádosti dle zák. č. 326/1999 Sb.	39
6.2.6	Rozhodnutí žádosti o dlouhodobý pobyt	40
6.2.6.1	Procesní rozhodnutí	40
6.2.6.2	Meritorní rozhodnutí	40
6.2.7	Odvolání, odvolací správní orgán	41
6.2.8	Žaloba, odkladný účinek, kasační stížnost.....	41
6.3	Reakce českého práva na migrační situaci v Evropské unii	42
6.4	Režim Ukrajina	46
6.4.1	Základní podmínky pro zařazení do režimu	46
7	Legální a nelegální migrace v ČR.....	47
7.1	Kontrola legálnosti migrace	47
7.2	Nelegální migrace a s ní související jevy.....	47
7.2.1	Nelegální migrace	47
7.2.2	Nelegální vstup	48
7.2.3	Nelegální pobyt.....	48
7.2.4	Zneužití azylové procedury	49
7.2.5	Napomáhání k nelegální migraci	49
7.2.6	Nástroje pro potírání nelegální migrace, prevence	50
7.2.7	Nelegální migrace závěrem	50
7.3	Nelegální překračování hranic Schengenu v roce 2016.....	50
7.3.1	Migrační trasy	50
7.3.2	Hranice Schengenu a zahraniční bojovníci.....	51
8	Přínos vs negativa migrace – ekonomické hledisko	52
8.1	Pozitiva migrace	52
8.2	Negativa migrace	53
9	Migrace v číslech	55
9.1	Kdo se o čísla stará.....	55
9.2	Počty migrantů při kulminaci migrace v roce 2015	56
9.3	Co nám o migraci poví budoucnost	57
10	Reakce Evropské unie na migrační krizi	58
11	Reálné dopady současného stavu migrace pro Českou republiku	60

11.1	Trh práce	60
11.2	Ekonomika	62
11.3	Kultura.....	63
11.4	Stárnutí populace.....	63
11.5	Migrace a zdraví občanů ČR.....	64
11.6	Dopady migrace závěrem.....	65
12	Diskuse	66
12.1	Vlastní výzkum – dotazníkové šetření	66
12.1.1	Analýza dotazníkového šetření.....	66
12.1.2	Pohled globální	67
12.1.3	Pohled národní	68
12.1.4	Celkový pohled na migraci	70
12.1.5	Výsledek šetření - úvaha.....	71
12.2	Vlastní výzkum – otevřené otázky.....	71
12.2.1	Přepis emailové či osobní komunikace.....	72
12.2.1.1	Pracovníci Ministerstva vnitra ČR	72
12.2.1.2	Státní zaměstnanci (úředníci)	74
12.2.1.3	Důchodci.....	76
12.2.1.4	Řemeslníci / drobní podnikatelé.....	77
12.2.2	Analýza odpovědí	78
12.3	Vlastní výzkum - neřízené rozhovory	80
12.3.1	Názory plynoucí z neřízených rozhovorů.....	80
12.3.2	Vyhodnocení neřízených rozhovorů.....	81
12.4	Návrh na optimalizaci migrační krize z pohledu autora práce.....	82
13	Závěr.....	83
14	Seznam použitých zdrojů	85
15	Přílohy	90
15.1	Příloha č. 1 – migrační trasa východní středomoří	90
15.2	Příloha č. 2 – migrační trasa centrální středomoří	90
15.3	Příloha č. 3 – migrační trasa západo-balkánská	91
15.4	Příloha č. 4 – migrační trasa západní středomoří.....	91
15.5	Příloha č. 5 – zahraniční bojovníci.....	92
15.6	Příloha č. 6 – Evropská unie / schengenský prostor.....	92
15.7	Příloha č. 7 – vstup zemí do Evropské unie / schengenského prostoru	93
15.8	Příloha č. 8 – dotazníkové šetření – odpovědi	94
15.9	Příloha č. 8 – vlastní zkušenost s „schengenskou (ne)kontrolou“	95

1 Úvod

Je nevyvratitelnou skutečností, že migrační politika se stává fenoménem, který ovlivňuje svět. S takovým tvrzením se musí ztotožnit většina populace planety. Pojem migrace zahrnila veřejné sdělovací prostředky, sociální sítě, avšak také různé shromáždění, demonstrace či politickou soutěž. S migrací se každý z nás setkává v běžném životě, v zaměstnání, ve škole. Migrační problematika je unikátní oblastí práva správního. Byť migrační politika je spjata s řadou historických milníků, bez pochyb tato stále nemá pevně zakotvené základy a neustále se dynamicky vyvíjí, a to především s ohledem na danou situaci ve světě. Obzvláště v současné době migrační krize je migrační politika velmi aktuální, kdy se snaží reagovat především na problémy s nelegální migrací občanů třetích zemí. Migrační politika pak zasahuje i do jiných právních odvětví, jako je trestní právo, pracovní právo, občanské právo, obchodní právo a další. Pokud má být migrační politika efektivní, je zapotřebí komplexní vyhodnocování problematiky ze strany zákonodárců. Při přijímání právní úpravy migrační politiky by zákonodárce měl hledět především na efektivnost aplikace práva v praxi.

Tato práce je směřována k občanům ze třetích zemí, tedy zemí mimo EU, a to především z důvodu, že současná migrační krize se týká převážně jich. Zájem o problematiku ze strany autora práce je zapříčiněn skutečností, že je zaměstnancem Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR na pozici ministerský rada (před vstupem do služebního poměru referent bezpečnosti státu) a náplní jeho práce je každodenní styk s žádostmi o různá pobytová oprávnění cizinců ze třetích zemí.

Až do nedávné doby se migrační krize z pohledu autora jevila spíše jako lhostejná záležitost, avšak především volby, které proběhly ve většině zemí Evropské unie v nedávné době, svědčí o tom, že migrační politika vstoupila do nejvyšších pater zájmů jednotlivých států. Otázkou však zůstává, v jaké míře politické elity daných států myslí migrační krizi vážně, a nakolik je migrační krize pouze využita pro osobní prospěchy.

Hlavními zdroji pro zpracování práce se stal zák. č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, zák. č. 325/1999 Sb. o azylu, ustálená soudní judikatura či publikace týkající se historických milníků migračního práva. Stejně tak byla potřebná data

čerpána z internetových serverů. Pro diskuzi nad danou problematikou bylo využito dotazníkové šetření.

Práce si stanovila za cíl odůvodnit, jaký dopad má současná migrační krize do práva a ekonomiky. Z právního hlediska je to především zamyšlení se nad řízeními vedenými dle zák. č. 326/1999 Sb., resp. zák. č. 325/1999 Sb. Bez pochyb však migrace zasahuje také do práva občanského či trestního. Z hlediska ekonomického jde především o zamyšlení se nad klady a zápory migrační krize a odpověď na otázku, zda může mít migrační krize nějaký přínos. Právě na základě stanovení cílů této diplomové práce vznikl i její název, který je dle autora zcela výstižný. Účelem diplomové práce je jednak nastínit historii vývoje migrace, jednak přiblížit průběh řízení o pobytová oprávnění a jednak se pokusit nastínit, jakým směrem by se mohla, či jakým směrem by se dle názoru autora měla vyvíjet migrační politika. Stejně tak je účelem práce přiblížit, jaký je názor na migrační problematiku v autorově nejbližším okolí.

Po krátkém popsání smyslu tvorby diplomové práce na téma Migrace na pozadí práva a ekonomiky následují kapitoly, které jsou zaměřeny na popsání historie migrace, její teoretická východiska či globální pohled na migrační politiku z historického hlediska. Kapitola pátá se zabývá důležitými historickými milníky eurounijní migrační politiky, které stanovily základ pro chápání migrační politiky v dnešním slova smyslu. Stejně tak tato kapitola přiblíží pojem Schengenský prostor. Šestá kapitola práce se zaměří na správní řízení vedené s občany třetích zemí jak dle zákona č. 325/1999 Sb. o azylu, tak dle zák. č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky. V této kapitole je také přiblížena reakce českého práva na migrační situaci v ČR.

Následuje praktická část diplomové práce, jejímž cílem je odpovědět na stanovené otázky, tedy především zamyšlení se nad pozitivy a negativy migrační situace či popsání legální a nelegální migrace. Závěr práce se věnuje diskuzi nad tématem migrace, součástí které je dotazníkové šetření a jeho analýza.

2 Cíl práce a metodika

Evropa jako celek v současné době čelí protipřistěhovaleckým náladám a postojům, které směřují jak k nově příchozím, tak k cizincům, kteří v dané zemi dlouhodobě žijí či se v dané zemi narodili. Nejvýraznější vlna negativ je mířena proti lidem vyznávajícím islám. V každé z členských zemí je však na přistěhovalectví jiný pohled, z čehož plynou odlišné pohledy na tuto problematiku a rozdílné tolerance. Právě odlišné názory členských států mají základ nejednotnosti přípravy právní úpravy ze strany Evropské unie, která by migrační otázce dala jasné mantinely. Migrační politika osob ze třetích zemí je v rámci celé Evropské unie velmi složitá především pro svoji rozmanitost. Těžko se tak nachází univerzální řešení. I přes veškerá možná negativa lze však říci, že migranti jsou pro Evropu v současné době nepostradatelní, a to především pro pracovní trh. Bez migrace by v současné době některá odvětví pracovního průmyslu byla zcela jistě paralyzována. Otázkou zůstává, nakolik je taková situace udržitelná.

2.1 Cíl práce

Práce si stanovila za cíle objasnit historický vývoj migrace, vysvětlit a zhodnotit dopady migrace do práva a ekonomiky České republiky a přiblížit, jak na migrační situaci pohlíží osoby z autorova okolí. Je důležité, aby v migrační otázce Evropská unie zastávala jednotný přístup, který bude bez výjimky plnit každý z členských států nebo je vhodné nechat každému z členských států volnou ruku a čelit migrační otázce individuálně? Zcela jistě je zapotřebí brát na zřetel možné bezpečnostní riziko migrační situace. Je důležitější bezpečnost Evropské unie před porušováním základních lidských práv a svobod? Jaké jsou možnosti v zabránění terorismu, kriminalitě, distribuce drog, pašeráctví? Kdo nejvíce těží ze současné migrace? Je oprávněné mít strach z neznámého? I to jsou otázky, na které by měla odpovědět tato práce, a které se bezesporu v nejbližší budoucnosti budou neustále probírat.

2.2 Metodika

Jako metoda pro tvorbu práce je použita metoda literární rešerše, analýza odborné literatury a právních předpisů, metoda komparace a metoda dotazníkového šetření. V práci jsou taktéž zanalyzovány zdroje, které mají interní charakter. Nemají tak náležitosti odborné literatury. Nejde však o zdroje nikterak utajené a pro potřeby předmětné práci

mají důležitý přínos. Daná problematika je v práci zhodnocena v teoretické a praktické části. Postup řešení problému je ve smyslu aristotelovské tradice proveden od roviny obecné k rovině konkrétní. Teoretická část je zaměřena především na migrační teorie, důležité milníky eurounijní legislativy, které daly mantinely migraci v současném slova smyslu. Práce taktéž v teoretické části dá náhled na řízení vedená dle zákona o pobytu cizinců či zákona o azylu. V části teoretické dojde k popisu legální a nelegální migrace v jejím současném chápání, zamyšlením se na pozitivy a negativy migrace. V samotném závěru bude provedena diskuze nad migrační situací ve formě dotazníkového šetření a jeho analýzy, stanovení možných nápadů pro migrační politiku Evropské unie a obecné vyhodnocení chápání migrační situace občany z mého okolí napříč věkovými skupinami, pohlavím či profesemi.

3 Teoretická východiska

Literatura hovoří o tom, že kolem roku 2005 žilo mimo své domovské země přibližně 190 milionů lidí.¹ Z veřejných zdrojů se však dozvídáme, že se tento počet neustále zvyšuje. Zůstává otázkou, co lidi vede k tomu, aby opustili své rodné vlasti. Odpověď na tuto otázku je jednou z podstat teoretických východisek migrace. Stav migrace odráží tři hlavní aspekty. Jsou jimi jednak migranti samotní. Právě tyto rozhodují, zda opustit či nikoliv domovský stát. Stejně tak migraci odráží právě země, ze kterých migranti pochází, resp. v nich nastolené mravní, etické, politické či etnické kodexy. Třetí hledisko lze chápat v hostitelských zemích, resp. opět ve výše zmíněných kodexech v těchto zemích nastavených.

Migrační politika musí mít primárně alespoň na základní úrovni nastavena omezení či opatření, jelikož tak, jak uvedl Geroge J. Borjas² je nepochybnou skutečností, že pokud by pro migraci nebyly nastaveny žádné mantinely, probíhala by neřízená migrace do těch míst země, kde by se lidé cítili nejlépe, a to ať již na základě neověřených informací či např. na základě sociálního systému v dané zemi nastaveném. Takový scénář je pak jen stěží

¹ Zprávu o mezinárodní migraci a jejím dopadu na rozvoj, 6. června 2006, předložil Generální tajemník OSN Valnému shromáždění, dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1152>

² BORJAS, George J. (1999): Economic Research on the Determinant of Immigration, The World Bank technical paper No. 438.

představitelný. Migrace chápaná v současném slova smyslu je však primárně spojena s pojmem finance. Rozlišujeme migraci legální a nelegální. V obecném smyslu je nepochybné, že právě migrace nelegální je spojena s velkými finančními náklady. Nejde pouze o finance vyplacené tzv. pašerákům, ale taktéž o finance, které stojí např. zřízení migračních táborů, záchytných zařízení, personálním posílením vnějších hranic schengenského prostoru apod. Co se týče migrace legální, vznikají zde taktéž bez pochyb vysoké finanční náklady, které jsou spojené např. s cestou migranta (letenky, jízdenky), s nutnými počátečními náklady na život v nové zemi (ubytování, platby na úřadech). Z těchto informací je patrné, že právě finanční zajištění člověka rozhoduje o tom, zda se z něho stane migrant. Pokud se migrant rozhodne odcestovat z domovské země, často to obnáší rozprodání veškerého movitého či nemovitého majetku, ale stejně tak zpretrhání sociálních či kulturních vazeb se zemí původu. Situace se jeví tak, že migrant by měl zpravidla začínat zcela nový život, v novém prostředí nejen co se týče demografie či klimatických jevů, ale především s ohledem na sociální a kulturní prostředí, které bývá zpravidla velmi vzdálené tomu, ve kterém migrant žil až do doby svého odjezdu. Nemůže být pochyb o tom, že čím delší cestu migrant absolvuje, tím propastnější je tento rozdíl. Současná situace však hovoří zcela odlišně. Lze předpokládat, že migrant po svém příjezdu do cílové země vyhledává sobě blízkou komunitu, která může být v dané zemi např. částečně integrována. Veřejné informace však hovoří o tom, že migrant po svém příjezdu do hostitelské země neplní roli „hosta“, ale snaží se, aby se dlouholeté tradice, kulturní či sociální zvyky co nejlépe přizpůsobily těm, kteří se dobrovolným opuštěním domovské země svých tradic vzdali.

Toto je v kostce velmi zjednodušená obecná teorie migrace. Pro předmětnou diplomovou práci je však zapotřebí zmínit další teorie migrace. Nejznámější teorie migrace jsou uvedeny níže.

3.1 Push-pull teorie

Již překlad názvu samotného vystihuje, na čem je tato teorie založena. Vznik této teorie datujeme do druhé poloviny 20. století. Východiskem teorie je tzv. efekt „push and pull“, tedy „vytlačit“ osobu z rodné země a „přitáhnout“ do země hostitelské. Právě tyto faktory dle zmíněné teorie doléhají na případné migranty. Klasickým případem faktoru push mohou být nepřijatelné politické důvody, nefungující ekonomika či nedostatek

pracovních možností. Jako příklad pull faktoru můžeme zmínit naopak politickou svobodu, příznivou ekonomiku, pracovní příležitosti apod. Podstatné je však u této teorie zmínit, že efekt push a pull může působit na každou osobu zcela individuálně, tedy co pro někoho daný jev znamená „vytlačení“, může pro druhé znamenat „přitáhnutí“, resp. co jedna osoba může chápat jako příležitost, může jiný chápat jako ohrožení či nevýhodu.

3.2 Teorie makro a mikro

Tato teorie vychází z principů ekonomie neoklasické, kdy makro teorie je interpretována tak, že migrace je následek nerovnováhy v oblasti příjmů populace a s tím spojených trhů práce domovských států. Makro teorie stojí na principu, že pokud by byla uvedená nerovnováha eliminována či zcela vymazána, nastane eliminace migrace. Tato teorie se však v době současné migrační krize jeví jako ne příliš efektivní, a to především z důvodu, že soudobí migranti především vnímají jakési hlasy mluvící o zemi zaslíbené než to, aby se snažili zjistit faktické informace o své budoucí hostitelské zemi, o historii sebe samých. Teorie mikro nehledí na migraci z pohledu celku, ale z pohledu individuality. Tato teorie říká, že každá osoba zvažuje klady a zápory, resp. výnosy a náklady migrace. Migranti jsou dle této teorie ovlivněni především pracovním trhem v případných hostitelských zemích³.

3.3 Teorie migračních sítí

Tato teorie reaguje na způsob průběhu migrace. Pojem migrační síť chápeme jako vztahy mezi sociálními kontakty migranta a migrantem samotným. Tyto vztahy působí v určitém čase a kontextu⁴. Tuto teorii může doplnit výše zmíněný model push-pull, avšak teorii samotnou lze chápat pouze jako popisnou. Právě migrační sítě fungují jako pomocník pro udržování vazeb mezi lidmi v zemích původu coby potenciálními migranty a migranty v cílových zemích. Právě složení migrantů v cílových zemích, ať už dle pohlaví, věku či další, a jejich počtem může být ovlivněna migrační síť. Migrační sítě mají formu sociálního kapitálu, jenž usnadňuje rozhodování potenciálního migranta. Nemusí však

³ HENIG, David. (2009): University of Durham, UK, dostupné z <http://antropologie.zcu.cz/clanek/migrace>

⁴ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005). Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6.

nutně nastat situace, kdy se člověk rozhodne migrovat, kdy je zapotřebí lišit dané motivace člověka k případné migraci⁵.

Důležitá role migračních sítí je překonání obtíží související s migrací. Migrant je v této situaci bezesporu ve výhodnější situaci, kdy disponuje informacemi o cílové zemi. Migrant tzv. „z první vlny“ hraje roli informátora nebo průvodce a pomáhá v migraci následujícím lidem. Může dále poskytovat určitou pomoc či podporu. V této souvislosti v dnešní době hrají zcela jistě důležitou roli sociální sítě. Současný stav však hovoří spíše o tom, že migrační sítě u migrace v dnešním slova smyslu neplní výše popsanou funkci.

3.4 Migrační teorie segmentovaného trhu

Tato teorie vychází z toho, že trh práce je rozdělen na dva segmenty, tedy trh primární a trh sekundární. Jistota zaměstnání, vyšší sociální status zaměstnaného či vyšší mzda definuje primární trh. Tento trh zaštiťuje domácí obyvatelstvo, které disponuje vyšší kvalifikací. Oproti tomu je trh sekundární, který definují opaky výše uvedeného, jako jsou nižší platy či vysoké riziko ztráty zaměstnání. Bývá proto problém pozice v sekundárním trhu obsadit domácími pracovníky. V takové situaci je zaměstnáván migrant, který jako host nemá takové požadavky jako domácí obyvatel. Může však nastat okamžik, kdy se v hostitelské zemi zformuje skupina migrantů a začnou se tvořit pracovní místa právě na základě poptávky migrantů např. v oblasti jejich služeb, které mohou být v hostitelské zemi chápány jako přínos. Takoví migranti mohou uspokojit poptávku založenou na kulturních zvycích či specifických službách domácím občanům a tím uspokojit potřeby trhu. Výhodu pak zajisté mohou mít další migranti, kteří přijíždí do již zaběhlého systému. Klasickým případem mohou být salóny poskytující thajské masáže, bistra.

⁵ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005). Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6.

4 Migrace jako pojem

Z historického pohledu země, které jsou součástí Evropské unie, nikdy nečelily tak velkému množství migrace cizinců, jako je tomu v současné době, resp. z historického hlediska cca od počátku dvacátého století. Migraci bylo zapotřebí dostat takzvaně pod kontrolu. Z toho důvodu vyspělé státy stanovily legislativní mantinely pro kontrolu pohybu cizinců. Stejně tak bylo zapotřebí migraci začít monitorovat. Tento okamžik dává za vznik prostředkům migrace, jako jsou cestovní pasy, ID nebo biometrické karty, vízové štítky apod. Vznik těchto prostředků je datován zhruba do druhé poloviny devatenáctého století. Právě s příchodem těchto prostředků, resp. jejich kontrolou, začal být naplno pocíťován problém migrace tak, jak je znám v současné době. Problematika imigrace tak, jak jí chápeme dnes, nastala v Evropě až s ohledem na budování národních států, se kterými je blízce spjatý v té době sílící nacionalismus. Dle Andrey a Pavla Baršových se přistěhovalectví na přelomu devatenáctého a dvacátého století „proměnilo ze samozřejmé sociální reality do politického problému.“⁶ Migrace na přelomu devatenáctého a dvacátého století je spojena s obrovskou industrializací, růstem populace a urbanizací. Značné masy osob migrovaly z chudších regionů do rozvinutějších, ať už hospodářsky či průmyslově, což se týkalo zejména území Německa a Francie. Část obyvatel Evropy stejně tak migrovala do zámoří s vidinou lepšího života. Evropa se tak v tomto smyslu mohla v určitých případech jevit jako vystěhovalecká, lidmi opuštěná oblast. V této souvislosti známe např. migraci Irů do Velké Británie či Spojených států amerických, která byla zapříčiněna hladomorem⁷. Za takto vysídlenou zemi byla až do poloviny dvacátého století označována Itálie. Do té doby byla migrace spojena spíše s ekonomickými či náboženskými důvody, avšak v devatenáctém století dostala migrace z uvedených důvodů taktéž politický rozměr. Odhadem bylo zjištěno, že v devatenáctém století opustilo Evropu na 50 milionů obyvatel. Naprostá většina z nich migrovala do Ameriky⁸. Tyto přesuny

⁶ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005): Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 83

⁷ Castles, S., Miller, M. J. (2003): The Age of Migration – International Population Movements in the Modern World, The Guilford Press, New York, str. 60

⁸ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005): Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 85

obyvatel byly zajisté ve velké míře zapříčiněny světovými konflikty, kterými byly první a druhá světová válka a s nimi spojené posouvání hranic států. Velkou roli zde taktéž sehrála hospodářská krize. Období 2. světové války a doby poválečné pak znamená masivní migraci obyvatelstva a s ní spojený úbytek obyvatel v Evropě. Pro účely této diplomové práce je však nejdůležitějším obdobím to, které po výše uvedených historických milnících následovalo a spustilo přetváření migrační otázky v evropských zemích, resp. zemích Evropské unie.

5 Právní úprava migrační politiky na území Evropské unie

Vize integrace Evropy začaly být aktuální v době 2. světové války, kdy bylo zapotřebí zamezit novým obdobným konfliktům. Prvními organizacemi v této souvislosti jsou Rada Evropy, NATO a Organizace pro evropskou hospodářskou situaci, jejichž vznik datujeme ke konci čtyřicátých let dvacátého století. Roku 1951 vzniklo ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli), v roce 1951 pak EUROATOM (Evropské společenství pro atomovou energii) a EHS (Evropské hospodářské společenství). V tomto období je mimo dalšího poprvé použita myšlenka volného pohybu osob v souvislosti s pracovní silou. Po dlouhé období byl takový druh pohybu osob jediným, kterým se zabývala společenství Evropy. Migrace uvnitř Evropy se považovala za starost členských států. Tento stav trval až do poloviny sedmdesátých let a byl ukončen ropnou krizí. V této době se objevují jedny z prvních náznaků řešit otázku migrační politiky společně členskými zeměmi Evropské unie, potažmo Evropského společenství (např. rezoluce Rady - 1974, která apeluje k Evropské komisi pro vytvoření plánu vedoucího ke zlepšení podmínek migrujících pracovních sil). Těmito jsou myšleny nejen osoby z členských států Evropského hospodářského společenství, ale taktéž osoby pocházející z třetích zemí. Stejně tak zde vzniká myšlenka volného pohybu osob v rámci Evropského hospodářského společenství (v dnešní době znám jako Schengenský prostor). Evropská komise však v té době upozorňuje na problematiku nelegálního pohybu osob, jelikož migrující osoby nejsou integrovány do takové úrovně, která by byla dostačující z pohledu společnosti, která je cílem migrantů. K té době je prvně datován represivní přístup ze strany členských států vůči cizincům v souvislosti se zachováním základních práv a svobod. První významnou právní úpravou v

této souvislosti je tzv. Bílá kniha⁹, kterou vydala v roce 1985 Evropská komise, která se týkala otázky vnitřního trhu a s ním spojené rušení hraničních kontrol uvnitř společenství, a to do roku 2012. Přísnější kontroly pak měly nastat na vnější hranici společenství. Největší rozvíjení této myšlenky proběhlo mezi zeměmi Beneluxu, Francií a Německem, jakožto tzv. schengenské skupiny. Naopak Velká Británie byla proti zrušení kontrol vnitřních hranic. Následovalo uzavření první schengenské dohody, které je datováno do roku 1985 - prováděcím předpisem se stala dohoda z roku 1990¹⁰. Následujícím milníkem v otázce migrace bylo ustanovení skupiny pro migraci (1986), která začala být činná roku 1990 na základě přijetí Dublinské úmluvy. Ustanovena byla ad hoc a mimo jiné se zabírala ilegální migrací, terorismem či obchodem s drogami¹¹.

5.1 Právní milníky eurounijní migrační politiky

5.1.1 Schengenská dohoda - 1985

Tato dohoda byla podepsána roku 1985 v lucemburském Schengenu. Následovala ji Vykonávací dohoda podepsaná v červnu 1990. Byly v ní potvrzeny závazky smluvních stran z Úmluvy o utečencích dle Newyorského protokolu. V současné podobě se tato dohoda zabývá problematikou vízovou a překračováním vnitřních hranic. Stanovuje podmínky pro pohyb cizinců, záznamy o nežádoucích osobách, nastavuje podmínky policejní spolupráce. Smluvní strany v ní potvrzovaly svoje závazky z Úmluvy o utečencích ve znění Newyorského protokolu. V současnosti tato dohoda řeší problematiku překračování vnitřních hranic, problematiku víz, podmínky upravující pohyb cizinců, povolení k pobytu a záznam o nežádoucích osobách, policejní spolupráci či cizinecký informační systém. Touto problematikou se zabývá samostatná kapitola 5.2.

5.1.2 Dublinská úmluva – 1990

Tato úmluva byla podepsána v irském Dublinu v červnu roku 1990. Je často označována taktéž jako Dublin I a stanoví stát, který je zodpovědný v oblasti přezkoumání žádostí o azyl, které jsou podány v jednom ze členských států ES. Oproti Schengenské

⁹ Bílá kniha je dokument, který vydává Komise. Obsahuje návrhy pro činnost Evropské unie v dané oblasti. Jde pouze o doporučení (www.euroskop.cz)

¹⁰ Viz kapitola 5. 2. – Schengenský prostor

¹¹ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005): Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 136

úmluvě je tato směrodatná pro všechny státy Evropského společenství. Myšlenkou této úmluvy je, že každý cizinec, který na území Evropského společenství zažádá o azyl, dostane záruku, že jeho žádost posoudí některý z členských států, aniž by byl žadatel vrácen z jednoho státu do druhého s tím, že se ani jeden stát necítí kompetentní při posouzení jeho žádosti.

5.1.3 Maastrichtská smlouva – 1992

Mezi významné milníky integrace Evropy patří Maastrichtská smlouva, která byla podepsána v nizozemském Maastrichtu v únoru roku 1992. S nepochopením občanů se smlouva setkává v Německu, Francii a Británii, v Dánsku je ve veřejném referendu odmítnuta. Důvodem je, že lid nevidí přílišný optimismus v integraci zemí Evropy. Smlouva však byla podstatným dokumentem pro migrační politiku. Ve smlouvě byly poprvé definovány pojmy jako vízová a migrační politika, kontrola vnější hranice, osoby třetích zemí, azyl, a další. V souvislosti s vízovou politikou byl uvedenou smlouvou do Smlouvy o založení Evropského společenství vložen článek 100c (současný článek 62 odstavec 2, písmeno b), který dává pravomoc Radě Evropy určit, které třetí země, resp. kteří občané třetích zemí musejí disponovat evropským (dnes schengenským) vízem. Mezi další podstatné součásti smlouvy patří "prohlášení o azylu", jež dává pravomoci Radě Evropy v souvislosti se spravedlností a posouzení azylové politiky členským státům¹².

5.1.4 Amsterdamská smlouva – 1997

Smlouva o Evropské unii přinesla řadu změn a bylo proto zapotřebí provést její revizi. Přijata proto byla Amsterdamská smlouva, a to v červenci roku 1997, jež vstoupila v platnost v květnu roku 1999¹³. Tato smlouva je Haraldem Christianem Scheu označována za "klíčový impuls k europeizaci migrační politiky"¹⁴. Následuje přesun migrační a azylové politiky ze třetího do druhého pilíře, tzn. do komunitárního práva. Evropský soudní dvůr měl však v této souvislosti značně omezené pravomoci a z toho důvodu trvalo až do roku

¹² BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005): Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 137

¹³ Pikna, B. (2010): Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy, Linde, Praha, str. 33

¹⁴ Scheu, H. J. (2008): Problematika regularizace z pohledu práva EU, In: Polanská, J., Kadlecova, M.: Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení, Člověk v tísni, o.p.s., Multikulturní centrum Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro uprchlíky, str. 101.

2004 tzv. přechodné období. Tato smlouva přinesla rozšíření pravomocí v otázce legislativy pro Radu Evropské unie a s ní úzce spojenou kontrolu legality pobytu cizinců, kontrolu víz či kontrolu hranic. Podstatnou změnou bylo taktéž začlenění Schengenských dohod do evropského práva, které bylo provedeno "Protokolem o schengenském acquis" do rámce Evropské unie. Z nezávazných právních předpisů se přesunem azylové a migrační politiky Evropské unie do druhého pilíře stávají dokumenty závazné¹⁵. Zařazení do Smlouvy o založení Evropského společenství se dočkala Hlava IV., která byla nazvána "Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky týkající se volného pohybu osob". Jsou zde definována opatření pro následné pětiletí po vstupu smlouvy v platnost v oblasti migrace, právní ochrany, azylu, kontroly vnějších hranic či volného pohybu osob. Článek 62 smlouvy pak stanoví, že občané Evropské unie ani osoby třetích zemí nebudou kontrolovány při překročení vnitřní hranice, ale pouze hranice vnější. Dále byla přijata pravidla pro cestování osob ze třetích zemí pro potřeby krátkodobého pobytu po dobu třech měsíců od překročení hranice vnějšího prostoru. Podstatný článek z hlediska migrační politiky je pak článek 67, který mění způsob rozhodování, kdy v přechodném období muselo být rozhodování jednomyslné, zatímco článek 67 stanovil, že postačí rozhodnutí kvalifikovanou většinou. Amsterdamská smlouva proto znamenala pokrok v otázce migrace, avšak stále se jednalo o naprostý počátek evropské migrační politiky v dnešním slova smyslu.

5.1.5 Nařízení Dublin II – 2003

Jedná se o nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003. Toto nařízení stanoví kritéria pro postup a pro určení členského státu, který bude příslušný v otázce posouzení žádosti o azyl. Toto nařízení je pokračovatelem Dublinské úmluvy z roku 1990. Úkolem nařízení je zajistit, aby v co možná nejkratší době byl stanoven stát, který bude příslušný k posouzení žádosti o azyl. Smyslem je zabránit zneužití azylového řízení. Podstatou je zásada, že pro posouzení žádosti o azyl je pouze jeden členský stát. Nařízení tak cílí na to, aby došlo k zamezení zneužívání systému, které by mohlo nastat ve chvíli, kdy by žadatel o azyl byl posílán mezi zeměmi společenství. Právě současná migrační

¹⁵BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005). Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 138

krize odhalila hranice tohoto systému (byť ne již v aktuálním stavu), kdy se opakovaně stává, že cizinec ze třetí země opakovaně podá vícero žádostí o azyl v různých zemích. Byla zde taktéž formulována kritéria, jako je např. zásada celistvosti rodiny, kde se řeší problematika nezletilé osoby bez doprovodu jako žadatele o azyl.¹⁶

5.1.6 Tampere (1999) a Haagský program (2004) – závěry

Závěrem zasedání Evropské rady ve finském Tampere je zpráva, která je dělena do čtyř kapitol. Jsou to společná azylová a migrační politika, skutečný evropský prostor spravedlnosti, boj proti kriminalitě v rámci celé Evropské unie a výraznější působení navenek. Cizinců ze třetích zemí se tak nejvíce týká kapitola první. Zasedání v Tampere, resp. jeho závěry, znamenaly velký posun ve společné azylové a migrační politice. Nejzásadnější závěry jsou v oblasti sjednocování rodin a dlouhodobě pobývajících residentů. I přes uvedené zůstaly závěry zasedání příliš ambiciózní, kdy zůstalo spousty cílů, které nebyly naplněny. Překážkou se jeví např. požadavek jednomyslného hlasování, neboť takový způsob hlasování dal každé ze zemí místo pro naplnění vlastních zájmů. Jeden ze zásadních vlivů na tvorbu azylové a migrační politiky měly teroristické útoky na USA z 11. 09. 2001 a teroristické útoky na španělský Madrid z roku 2004. Tyto útoky bez pochyb poukázaly na mezery, které byly mezi ochranou základních lidských práv a svobod a bezpečností. Migrační politikou se zabývaly taktéž další summity, např. v Laeken (2001), v Seville (2002) a v Soluni (2003). Na stanoviska z Tampere ale navazuje program, který byl přijat v Haagu roku 2004. Tento program byl schválený Radou Evropy na podzim roku 2004, a byl stanoven jako základ pro migrační politiku následujících pěti let (2005-2010). Zásadní důraz je kladen především na integraci cizinců a spolupráci se třetími zeměmi. Tímto programem byly taktéž přijaty směrnice, které zjednodušily přístup do Evropské unie vědcům a studentům¹⁷. V této souvislosti je zapotřebí zmínit především směrnici Rady 2004/114/ES, která se týkala cizinců, kteří přicestovali do EU za účelem studia, výměnných pobytů nebo odborné přípravy. Bylo zapotřebí stanovit odlišnou úpravu, jelikož cizinec v uvedených případech potřebuje na území EU pobývat po delší dobu, než

¹⁶ Pikna, B. (2010): Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy, Linde, Praha, str. 136

¹⁷ Adam, C., Devillard, A. (2008): Comparative Study of the EU Member States for Legal Immigration Including an Assessment of the Conditions and Formalities Imposed by Each Member State for Newcomers, European Parliament, Brussels. Str. 16

tři měsíce. Uvedené pak není tzv. krátkodobým pobytem. V šestém článku Směrnice je přímo stanoveno, že státy usnadní řízení v žádostech týkajících se výše uvedených účelů. Cizinců, kteří do EU cestují za účelem vědeckým, se týká Směrnice Rady 2005/71/ES. K tomuto programu byl přijat prováděcí akční plán (2005), jenž mimo jiné stanovil časový harmonogram. Haagský program byl však stejně jako program z Tampere velmi ambiciózní a nebyla možnost jej kompletně splnit. Z celkového hlediska byl program naplněn cca na 40%. V otázkách azylové a migrační politiky byl však splněn cca na 80%¹⁸.

5.1.7 Lisabonská smlouva – 2007

Lisabonská smlouva přinesla do oblasti migrační a azylové politiky zásadní změnu, a to novou právní úpravu v oblasti práva, svobodného prostoru a bezpečnosti. Dle čl. 4 odst. 2 j) Smlouvy o fungování EU je tato úprava zařazena do sdílené pravomoci členských států a EU. Úprava je obsažena v hlavě V Smlouvy. Zásadním faktem je spojení dvou dříve oddělených oblastí, kterými je hlava IV Smlouvy o evropském společenství – vízová, azylová a přistěhovalecká politika a hlava VI Smlouvy o Evropské unii – ustanovení o policejní a justiční spolupráci v trestních věcech, jež dříve byla ukotvena ve třetím pilíři EU. Zásadním faktorem v obecné rovině je, že Lisabonská smlouva ruší pilířovou strukturu a zavádí právní subjektivitu Evropské unie¹⁹. První odstavce článku 77 stanoví tři cíle pro rozvoj politiky. Jde o kontroly hranic schengenského prostoru, resp. k nekontrolovanému překročení vnitřních hranic schengenského prostoru pro veškeré osoby, a to bez ohledu na státní příslušnost. Uvedený článek dále stanovil zajištění kontroly osob a dohled nad vnější hranicí schengenského prostoru a zavedení integrovaného systému pro řízení vnější hranice. Odst. 2 článku 77 pro dosažení uvedených cílů stanoví opatření, které přijmou Evropský parlament a Rada. Tato opatření jsou spojena se společnou vízovou politikou, dalšími krátkodobými oprávněními k pobytu, kontrolou osob překračujících vnější hranici schengenského prostoru, podmínkou krátkodobé svobody pohybu na území Evropské unie pro osoby třetích zemí, se zaváděním integrovaného systému v řízení vnější hranice schengenského prostoru a zrušením kontroly vnitřních hranic schengenského prostoru.

¹⁸ Novotná, P. (2010): Migrační politika EU v kontextu českého předsednictví v Radě EU, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 47

¹⁹ Pikna, B. (2010): Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy, Linde, Praha, str. 184-185

Zbylé články Lisabonské smlouvy se nachází odděleně a věnují se azylové (čl. 78) a přistěhovalecké (čl. 79) politice. Zásadním je taktéž s ohledem na podávání žádostí o azyl a nerovnoměrnost přistěhovalectví ustanovení čl. 80. Toto ustanovení má obdobu zásady spravedlivého rozdělení odpovědnosti mezi členské státy a solidarity a s tím spojené finanční stránky.

5.1.8 Koncepce globálního přístupu k migraci a Evropský pakt o migraci a azylu

Haagský program nebyl jediným strategickým dokumentem Evropské unie pro migrační politiku stanovený pro dobu do roku 2010. Mimo dalších byly podstatnými dokumenty Koncept Globálního přístupu k migraci přijatý ve dvanáctém měsíci roku 2005 a stejně tak Evropský pakt o migraci a azylu schválený v desátém měsíci roku 2008²⁰. Koncept globálního přístupu k migraci je obsažen v dokumentu Globální přístup k migraci: prioritní aktivity ve Středomoří, který byl přijat ministry zahraničních věcí. Tento dokument reagoval na situaci ve Středozemním moři, kde se začalo rozšiřovat utonutí migrantů z Afriky, kteří se snažili doplavat přes Středozemní moře ke břehům Evropy. Podnět k tvorbě tohoto dokumentu dala událost z hranice španělské enklávy v afrických městech Ceuta a Melilla, kam se pokoušely dostat velké počty uprchlíků, kteří se tak snažili dostat na území Evropské unie. Značné počty uprchlíků se však při překonávání ostnatých drátů zabudovaných na oplocení zranilo. Jedenáct uprchlíků zemřelo a dalších 5 bylo zastřeleno marockou pohraniční stráží²¹. Zhruba po deseti letech se tato situace vrací, kdy aktuálně (říjen 2018) proudí velké množství migrantů právě přes jmenovaná města. Základem konceptu uvedeného dokumentu bylo posílit spolupráci se zeměmi, ze kterých přicházeli uprchlíci na území Evropské unie. Koncept byl sice zaměřen pro oblast Středomoří, avšak již zpočátku existoval předpoklad pro rozšíření. Od roku 2007 je pak využíván taktéž pro východní migrační trasy. Dále byl sestaven nový nástroj pro posílení vztahů mezi zeměmi Evropské unie třetích zemí. Byl jím koncept cirkulární migrace a Partnerství pro

²⁰ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005): Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 138

²¹ Houtum, H. van, Ferrer-Gallardo, X. (2010): Tak daleko od krásné izolace, *Presseurop* 19. 10. 2010 (online), <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/364751-tak-daleko-od-krasne-izolace>, citováno 30. 03. 2018.

mobilitu²². V současné době je uvedená problematika nanejvýše aktuální. Je bez pochyb zapotřebí se opětovně zaměřit na Středomoří, ale i na další migrační trasy (viz níže) a je zapotřebí nastavit spolupráci s třetími zeměmi. Tato spolupráce se však jeví mimo jiné např. v důsledku politických převratů za téměř nemožnou.

V roce 2008 předsedala Evropské unii Francie. Šlo tedy o předsednictví země, která měla s uvedenou problematikou velké zkušenosti. Francie byla stejně tak země, které se nejvíce týkaly migrační problémy. Jedním z hlavních témat předsednictví Francie tak pochopitelně bylo regulování migrace v Evropské unii. V říjnu roku 2008 byl proto Evropskou radou přijat Evropský pakt o imigraci a azylu. Do paktu je zásadním způsobem zakotvena francouzská právní úprava problematiky migrace. Dle Pavly Novotné „není tajemstvím, že si francouzský prezident do určité míry řešil některé národní problémy v imigrační oblasti na evropské půdě.“²³ Na paktu se však mimo Francii taktéž zásadní způsobem podílelo Španělsko a Itálie, tedy sousedské země s obdobnými problémy. Uvedený pakt byl tudíž dalším opatřením, které bylo zacíleno na sjednocení migračních politik členských států Evropské unie. Z této doby mimo jiné pochází např. přijetí směrnice, která stanovila návrat neregulérních migrantů do zemí původu²⁴.

Evropský pakt o migraci a azylu stanovil pět hlavních úkolů. Byly jimi organizace migrace a podpora integrace. V rámci tohoto úkolu byla doporučena selektivní migrace s ohledem na trh práce daných zemí. Dalšími úkoly byl boj proti nelegální migraci, zefektivnění kontroly vnějších hranic, sjednocení azylové politiky a vytvoření partnerské pozice se zeměmi původu uprchlíků a podpora rozvoje těchto zemí. V souvislosti s vytvořením partnerských pozic zemí bylo ještě před schválením paktu uzavřeno partnerství s Kapverdskými ostrovy a s Moldavskem. Partnerství mimo jiné spočívalo např. v pomoci pro rozvoj státního aparátu, resp. státní správy pro oblast migrace. Kritici paktu připomínkovali např. prioritu bezpečnosti před lidskými právy migrantů, uzavírání

²² Novotná, P. (2010): Migrační politika EU v kontextu českého předsednictví v Radě EU, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str 47-48

²³ Novotná, P. (2010): Migrační politika EU v kontextu českého předsednictví v Radě EU, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 48

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008

„pevnosti Evropa“ či nulový přínos z hlediska migrační politiky²⁵. Kritika však byla autory odmítnuta.

5.1.9 Doba předsednictví České republiky EU – 2009

Po předsednictví Francie, kde byla deklarována společná migrační politika jako jedna z priorit, následovalo předsednictví České republiky (2009). Pro předsednictví byly stanoveny zcela jiné priority. I přes to byla azylová a migrační politika zařazena do kategorie významných oblastí, a to pod názvem „Komplementární migrační a azylová politika“²⁶. Při předsednictví České republiky byl poprvé v praxi uplatňován Evropský pakt o imigraci a azylu. Přijata byla taktéž směrnice, která stanovila podmínky vstupu a pobytu příslušníků třetích zemí za účelem vysoce kvalifikovaného zaměstnání a směrnice, která stanovila sankce v oblasti zaměstnávání nelegálních přistěhovalců, a to pro zaměstnavatele. V této souvislosti byly stanoveny závěry Evropské rady (červen 2009), které vyzývaly k přijetí řady opatření k řešení migrační situace. Během českého předsednictví se dále projednával např. návrh pro zřízení Evropského azylového úřadu, novela přijímací směrnice, novela nařízení o EURODAC a novela dublinského nařízení. Stejně tak proběhla konference, která řešila problematiku budování migračních partnerství. Této konferenci byli účastníky taktéž zástupci východních a jihovýchodních zemí směrem od Evropské unie. Zhodnotíme-li komentář této konference, tak tento o výsledcích během předsednictví ČR příliš nenapovídá. Konference byla hodnocena slovy: ... vyplynula jednoznačná podpora všech zúčastněných komplexnímu přístupu k migraci založenému na principu partnerství.²⁷

5.1.10 Stockholmský program - 2009

Stockholmský program úzce navazuje na závěry z Tampere a Haagu. Tento program byl schválen v prosinci 2009 Evropskou radou. Program byl víceletý (pro období

²⁵ Kavanova, K. (2008): Evropský pakt o migraci a azylu – Společná imigrační pravidla pro členské země EU (online), <http://www.migraceonline.cz/eknihovna/?x=2123505>, citováno 30. 3. 2018.

²⁶ Novotná, P. (2010): Migrační politika EU v kontextu českého předsednictví v Radě EU, In: Scheu, H. J., Částecký, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 49

²⁷ České předsednictví v Radě EU (2009): Výsledky českého předsednictví v Radě EU – Evropa bez bariér (online), <http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes>, citováno 30. 03. 2018.

2010 – 2014), týkal se justice a vnitřních záležitostí. Jeho celý název byl „Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je“.

V programu byla zplna zohledněna přijatá Lisabonská smlouva. Členění programu je v sedmi hlavních částech. Nejpodstatnější pro věci migrační politiky osob ze třetích zemí je část šestá, která nese název „Evropa jako prostor odpovědnosti, solidarity a partnerství v záležitostech migrace a azylu“. Pátá část uvedeného programu se pak zabývá vízovou problematikou, a to pod názvem „Přístup k Evropě v globalizovaném světě“. K roku 2009 se pak taktéž datuje probíhající ekonomická krize. I přes to, že tento program byl přijat právě v době ekonomické krize, jeho úvod se zabývá problematikou migrace a je zde vyzdvížen přínos přistěhovalců pro následný hospodářský vývoj Evropské unie, a to v souvislosti se špatným demografickým vývojem zemí Evropské unie. Zapotřebí je tudíž hledět na migraci v delším časovém období. Neméně třeba je pak dle tohoto programu integrovat přistěhovalce. Ze Stockholmského programu je však evidentní, že jeho text je motivován především politicky, nikoliv pak právně, byť se v budoucnu odrazí taktéž ve sféře právní. Text tak obsahuje vágní formulace jako „Evropská rada zdůrazňuje...“, „Evropská rada se domnívá, že...“ či „Evropská rada si je vědoma...“. Zcela nepatrně text obsahuje věty typu „Unie musí“, „je zapotřebí“ apod. I přes to je na Stockholmský program vázán Akční plán. Stockholmský program si klade za cíle především vymezení strategie následující právní úpravy a politiky Evropské unie, a to v souvislosti nejen pro třetí země, ale stejně tak pro věci justice a vnitřní záležitosti vně Evropské unie.

5.1.11 Nařízení Dublin III

V současné době je právním základem dublinského systému Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 604/2013 ze dne 26. 06. 2013 – neboli Dublin III. Toto nařízení stanoví kritéria a postupy v otázce určení státu, který je příslušný k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podanou cizincem ze třetí země. Je tedy stanoven soubor kritérií, dle kterých je vždy stanovena příslušnost v rozhodnutí o žádosti pro určitý členský stát. Zásadním kritériem jsou například rodinné vazby cizinců. Dalším kritériem může být například fakt, že cizinec již může disponovat vízem, popř. některým z možných povolení pro pobyt ve členském státu. Stejně tak může být kritériem skutečnost, zda již cizinec v minulosti nepožádal o azyl v některém z členských států, popř. zda v minulosti nevstoupil neoprávněně na území některého státu. V této souvislosti se jeví jako funkční

nástroj systém EURODAC, který funguje na principu elektronické databáze otisku prstů žadatelů. Jsou do ní tedy vkládány informace o podaných žádostech cizinců v ostatních členských státech. Do systému jsou od roku 2003 ukládány biometrická data všech uchazečů o azyl. Systém EURODAC vznikl na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2014 ze dne 26. 06. 2013 s účinností od 20. 07. 2015. EURODAC je významným prvkem nejen v oblasti zisku informací o žadatelích o azyl, ale taktéž v oblasti bezpečnosti či terorismu. V souladu s uvedeným nařízením je každý členský stát Evropské unie a stejně tak státy Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko povinni stanovit, kterém ze členských států přísluší posouzení žádosti o azyl.

5.2 Schengenský prostor a třetí země

Asi zcela nejuhopitelnějším projevem integrace Evropy je pro běžného občana EU Schengenský systém²⁸. Výsledek této integrace poznává každý občan EU minimálně tím, že může cestovat v rámci Schengenského prostoru bez jakékoliv hraniční kontroly, tedy až na výjimky, které způsobila migrační krize současné doby. Takovou skutečnost musí každý rozumně smýšlející jedinec ocenit. Toto je tedy bezesporu pozitivní stránka věci. U mnohých však Schengenský prostor vyvolává i negativní reakce, a to především v souvislosti s vytváření „pevnosti Evropa“²⁹. Tím, že byly „zrušeny“ vnitřní hranice mezi členskými státy dochází k tzv. uzavírání Evropy vůči vnějšímu prostředí. Dochází ke zpřísnění kontrol vnější hranice a jsou přijímána restriktivní opatření vůči migrantům. Schengenský prostor v počátcích nebyl začleněn v komunitárním ani unijním právu, avšak postupem času byl do práva i přes jisté výhrady pro některé členské země začleněn.

První známky Schengenského prostoru se datují k první polovině osmdesátých let 20. Století, a to na německo-francouzské hranici. To vše především na popud řidičů nákladních vozidel, kteří trávili v kolonách na přechodech značné množství času. Docházelo tak k úvahám o potlačení tohoto problému. Německo s Francií tak roku 1984

²⁸ Šlosarčík, I. (2010): Schengenský systém - Pragmatické řešení unijního problému se symbolickou přidanou hodnotou, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 57

²⁹ Šlosarčík, I. (2010): Schengenský systém - Pragmatické řešení unijního problému se symbolickou přidanou hodnotou, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 57

uzavřeli Saarbruckenskou dohodu. Ta předpokládala postupné upuštění od hraničních kontrol společných hranic. Jiné země Evropského hospodářského společenství se však k tomuto stavily spíše skepticky. I přes to se však v červnu roku 1985 ke jmenovaným státům přidalo Nizozemsko, Belgie a Lucembursko. Právě na základě tohoto v lucemburském městě Schengen podepsaly jmenované státy mezinárodní smlouvu, která byla stavena mimo Evropské hospodářské společenství. První právně závaznou dohodou v této souvislosti je pak označován tzv. Schengen I. Jde o stručný dokument, který stanovil omezení hraničních kontrol mezi uvedenými zeměmi a stejně tak poskytl možnost přechodu do sousední země pro lidi, kteří žili poblíž státní hranice, a to mimo hraniční přechody. Tato dohoda usilovala o kompletní zrušení hraničních kontrol, které by úzce souviselo se zvýšením bezpečnostních opatření³⁰. V červnu roku 1990 byla podepsána jmenovanými státy Schengenská prováděcí úmluva³¹. Jednalo se oproti dokumentu Schengen I. o podrobnější dokument. V okolnostech migrace je především důležitá hlava II. tohoto dokumentu, která mimo neomezeného překračování vnitřních hranic upravuje taktéž překračování hranice vnější. Jsou zde stanoveny taktéž podmínky pro vstup cizinců, a to ve článku 5 uvedeného dokumentu. Dokument taktéž obsahuje samostatnou kapitolu, která se věnuje vízové politice. Smluvní strany se v této kapitole zavázaly k přijetí společné vízové politiky – konkrétně článek 9, odst. 1., který taxativně vymezuje konkrétní společná ustanovení. Kapitola IV hlavy II pak upravuje podmínky pro pohyb cizinců, kapitola VII pak vymezí příslušnost k projednávání žádostí o azyl. Zásadní částí úmluvy je hlava IV, která zřizuje Schengenský informační systém. Tento systém je i v současnosti velice praktickým nástrojem především pro orgány státní správy, jímž umožňuje využívat údaje o osobách pro účely ochrany bezpečnosti a veřejného zájmu.

Vzhledem k tomu, že se mezi státy projevila určitá nedůvěra, vstoupily všechny Schengenské smlouvy v platnost až roku 1995. V této souvislosti se taktéž projevily problémy přísnosti úpravy migrační a drogové politiky. Některé aspekty, které obsahovaly Schengenské smlouvy, již obsahovaly dřívější Maastrichtská smlouva či dřívější směrnice Evropské Unie. Schengenský systém byl však přijat Evropskou unií až Amsterdamskou

³⁰ Šlosarčík, I. (2010): Schengenský systém - Pragmatické řešení unijního problému se symbolickou přidanou hodnotou, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 58

³¹ Úmluva k provedení dohody podepsaná dne 14. června 1985

smlouvou, resp. Protokolem o začlenění schengenského acquis do rámce EU, a to v roce 1999. Tento pojem znamená označení pro Schengenskou prováděcí úmluvu, pro Schengenskou dohodu, pro Protokoly a úmluvy o přistoupení a pro Rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru EU. Schengenský acquis ovšem nebyl přijat veškerými členskými státy Evropské unie. Přijat nebyl ve Velké Británii a Irsku. Zvláštní postavení v tomto systému mělo Dánsko. Ze systému, který stál mimo Evropského společenství – Evropskou unii, se však do roku 2005 stala závazná součást komunitárního práva. Celý systém obsahoval kolem 3.000 dokumentů³². Ke dni 20. 09. 2017 je součástí Schengenského prostoru 32 zemí, a právě při překročení hranic těchto států (v rámci Schengenského prostoru), by měla fungovat tzv. bezhraniční kontrola. Česká republika se do tohoto systému naplno zapojila v deváté vlně, a to v roce 2007. Zrušení hraničních kontrol v této souvislosti počalo dne 21. 12. 2007, avšak součástí systému jako takového se ČR stala již při svém vstupu do Evropské unie. Dalšími státy této vlny bylo Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko. Výjimku zemí, které jsou součástí EU/ES, avšak nepřistoupily k systému Schengenského prostoru, tvoří výše uvedená Velká Británie a Irsko, Kypr, Rumunsko a Bulharsko. Mimo členských států se do Schengenského prostoru zapojilo Norsko, Švýcarsko a Island. I v současné době se však setkáváme s výjimkami v absenci hraničních kontrol. Z hlediska historického jsou to dle Šlosarčika např. Mistrovství Evropy ve fotbale v roce 2000, konání evropských summitů a summitů NATO. Z pohledu současného jde např. o hraniční kontroly na hranicích Rakouska a Itálie v alpském průsmyku Brenner, či hraničních přechodů mezi Německem a Rakouskem, které byly výsledkem současné migrační krize. K zavření hranic však může dojít i v situaci, kterou byl např. útěk uvězněné osoby z německé věznice, která se nacházela nedaleko hranice s Rakouskem³³.

Odstranění hraničních kontrol uvnitř Schengenského prostoru však neslo další aspekt, kterým bylo posílení vzájemné spolupráce ve stanovených oblastech. Prioritní v této souvislosti je bez pochyb důsledná kontrola vnější hranice Schengenského prostoru nebo výměna informací, které souvisejí s bezpečnostními hrozbami, či s pohybem rizikových

³² Druláková, R. (2005): Vnitřní bezpečnost Evropské unie – Prostor svobody, bezpečnosti a práva, economica, Praha. Str. 31-32

³³ Šlosarčík, I. (2010): Schengenský systém - Pragmatické řešení unijního problému se symbolickou přidanou hodnotou, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 59

osob. Důležitou roli v této souvislosti taktéž hraje spolupráce policejních orgánů členských států. V této souvislosti je např. evidentní snaha řešení drogové problematiky na území Karlovarského a Plzeňského kraje, resp. dovoz pervitinu a marihuany z těchto krajů na území Německa. Právě z tohoto důvodu vznikla Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o policejní spolupráci.

5.2.1 Úprava silničních přechodů – Schengenský hraniční kodex

Schengenský kodex z roku 2006 je výsledkem nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/399, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex³⁴). Právě tento upravuje překračování hranic. Jde o jakýsi manuál, který rozlišuje různé druhy hraničních kontrol. Kodex stanoví, že pro občany Evropské unie se použije minimální kontrola na přechodu vnější hranice. Ve zvláštním postavení jsou námořníci a posádky letadel. Důkladnější kontroly se pak dle tohoto kodexu použijí u osob třetích zemí. Článek 5. Kodexu stanoví, jak se postupuje při důkladné kontrole. Je zde kladen důraz na lustraci osoby v Schengenském informačním systému, kontrola oprávnění k pobytu (víza). Zjišťuje se také ale např. to, zda má cizinec potřebné množství finančních prostředků pro svůj pobyt. Článek 13 odst. 2 kodexu pak stanoví, jak postupovat v případě odepření vstupu. Dle článku 5 odst. 4 c) může být vstup do schengenského prostoru povolen i v případě, kdy cizinec nesplňuje dané podmínky, a to např. z humanitárních důvodů. Článek 11 tohoto nařízení stanoví (stejně jako stanovil článek 10 Nařízení ES č. 562/2006 – původního Schengenského hraničního kodexu platného do 28. 03. 2016), za jakých podmínek je cestovní doklad příslušníků třetích zemí opatřován otiskem razítka, ze kterého vyplývá, že cestovní doklady státních příslušníků třetích zemí se při vstupu a výstupu ze Schengenského prostoru, tedy při překračování vnější hranice, systematicky opatřují otiskem razítka. Dle článku 12 Nařízení EU č. 2016/399 (stejně jako dle článku 11 dříve platného Nařízení ES č. 562/2006), není-li cestovní doklad státního příslušníka třetí země opatřen otiskem vstupního razítka, mohou se příslušné vnitrostátní orgány domnívat, že držitel nesplňuje nebo přestal splňovat podmínky délky pobytu použitelné v dotčeném členském státě. Státní příslušník třetí země může domněnku týkající se splnění podmínek délky pobytu vyvrátit, a to tak, že předloží

³⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob, (Úřední věstník EU L 105, 13. 4. 2006.

věrohodné důkazy. Podle článku 288 Smlouvy o fungování Evropské unie má nařízení obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. V této souvislosti se jeví zásadní problematika např. v aktuální záležitosti, kterou je bezvízový vstup občanů Ukrajiny na území Schengenského prostoru, který vstoupil v platnost na základě rozhodnutí Evropského parlamentu a znamená, že občan Ukrajiny může na území Schengenského prostoru pobýt v součtu po dobu devadesáti dnů v období půl roku. Právě vstupní razítko do cestovního dokladu občana Ukrajiny, které je zpravidla do cestovního dokladu otištěno na hraničním přechodu v Polsku či Slovenské republice tudíž stanoví, od jaké doby se začne počítat stanovená doba devadesáti dnů. K tomuto kodexu byla roku 2006 vydána tzv. schengenská příručka neboli Praktická příručka pro příslušníky pohraniční³⁵.

Již z demografického pohledu na Schengenský prostor je evidentní, že se ochrana vnější hranice nemůže dotýkat všech států rovnoměrně. Je zde tudíž za potřebí výrazné podpory států, které se nacházejí právě na vnější hranici. Z této situace asi nejvíce v minulosti těžilo Polsko, které při rozšiřování Evropské unie coby nový stát s nejdelší vnější hranicí Evropské unie bylo podpořeno tzv. schengenským finančním nástrojem. V souvislosti s vnější hranicí Schengenského prostoru byla taktéž zřízena Evropská hraniční agentura Frontex. Evropská unie prostřednictvím této agentury taktéž disponuje jednotkami rychlé akce Rabit. Ty mají v náplni práce např. zajištění vzájemné pomoci při nečekaných náporech uprchlíků. Za povinnost mají být akceschopné do pěti dnů ode dne, kdy o pomoc zažádá členský stát³⁶. V roce 2016 se aktivně zúčastnilo společných operací agentury Frontex 81 členů Policejního sboru ČR. V roce 2016 bylo realizováno celkově 157 vyslání na vnější hranice (pozemní, mořské a vzdušné). Tato vyslání úzce souvisejí se zeměmi, přes které vedou převaděčské trasy (viz kapitola níže), a jsou jimi Itálie, Řecko, Maďarsko, Polsko, Německo, Španělsko, Francie a Bulharsko³⁷.

³⁵ Pikna, B. (2010): Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy, Linde, Praha, str. 221-227

³⁶ Šlosarčík, I. (2010): Schengenský systém - Pragmatické řešení unijního problému se symbolickou přidanou hodnotou, In: Scheu, H. J., Častek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha, str. 61

³⁷ Interní zdroj Policie ČR

6 Současná právní regulace postavení cizinců třetích zemí na území ČR

V této souvislosti je prvotně třeba vymezit dva možné způsoby. Jedním je, že cizinec jde cestou tzv. pobytových oprávnění. V tomto případě se řízení o cizincově pobytu zpravidla vede ve správním řízení a na cizince se vztahuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Druhou možností je, že se cizinec do Schengenského prostoru, potažmo České republiky, dostane jako tzv. uprchlík, azylant a v tomto případě se řízení o cizincově pobytu vede taktéž ve správním řízení, které můžeme nazvat jako správní řízení o udělení mezinárodní ochrany. Na cizince se v tomto případě vztahuje zákon č. 325/1999 Sb. o azylu. Pojem uprchlík a azylant často laická společnost volně zaměňuje, avšak každý má svoji souvislost z pohledu do historie. Ve správních řízeních jsou používány pojmy „azylové řízení, azylové právo, azylant“. Tyto pojmy je nutno odlišit od pojmu uprchlík, jelikož termínu „uprchlík“, resp. jeho obsahu, se věnuje např. mezinárodní právo.

6.1 Azylové řízení dle zák. č. 325/1999 Sb. o azylu

6.1.1 Historie

Z historického hlediska je výraz azyl podstatně starší, kdežto výraz uprchlík je jakýmsi současným fenoménem a vznik tohoto názvu datujeme ke konci druhé světové války. Právě v té době počalo opouštění rodných vlastí velkými skupinami lidí, a to z různých důvodů, ať již rasových či politických. Bylo proto zapotřebí poskytnout uprchlíkům dočasnou ochranu na území jiného státu do doby, než bude možný návrat do rodné vlasti. Pokud se zabýváme pojmem uprchlík, právě „dočasnost“ je jedním ze základních znaků, jelikož hostitelská země, resp. její role, končí v momentě, kdy opadnou důvody uprchlíkova odchodu z domova. Uprchlík je tudíž dle definice Úmluvy o právním postavení uprchlíků³⁸ z roku 1951 osobou, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z různých důvodů, ať už náboženských, rasových či politických. Uprchlík z důvodu obavy odmítá ochranu své země.

³⁸ Úmluva o právním postavení uprchlíků [online]. <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/umluvy/umluva-o-uprchlicich/umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku-z-roku-1951.html>

Oproti tomu azyl je výraz pro právní formu ochrany uprchlíka. V případě azylu jde spíše o individuální záležitosti zpravidla jednotlivců, zatímco uprchlictví je současný fenomén masových skupin lidí. Jak institut azylu, tak institut uprchlictví však mají stejný cíl, kterým je poskytování ochrany jednotlivci, který je ve své zemi pronásledován, či mu tam hrozí nějaké nebezpečí. Lze tudíž shrnout, že dle zák. č. 325/1999 Sb., o azylu, je azylant cizinec, kterému byla dle zák. č. 325/1999 Sb., o azylu udělena mezinárodní ochrana. Platnost mezinárodní ochrany souvisí od platnosti rozhodnutí o mezinárodní ochraně, které se cizinci vydává a v němž je doba platnosti vyznačena³⁹. Oproti tomu pojmem uprchlík se právní řád České republiky zabývá jen v souvislosti s Úmluvou o právním postavení uprchlíků (rok 1951), již Česká republika ratifikovala. Osoba, již byl v České republice přiznán statut uprchlíka, je tak označována jako azylant.

6.1.2 Azylové řízení jako pojem

Jak bylo uvedeno výše, jedná se o jistý druh správního řízení. Správním řízením se v tomto případě zabývá Ministerstvo vnitra ČR, a to Odbor azylové a migrační politiky. Řízení se zahajuje ústně nebo písemně, a to ve chvíli podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Správní řízení tudíž vzniká tzv. na žádost, tedy z vlastní vůle cizince. Lze proto říci, že takový cizinec hledá v hostitelské zemi ochranu. Jak již bylo uvedeno, problematiku azylu upravuje zákon číslo 325/1999 Sb., o azylu. Jistou roli v řízení hraje taktéž zákon číslo 500/2004 Sb. správní řád, a to především s ohledem na to, že jde o správní řízení. Správní řád je v daném řízení plně využit. Výjimku tvoří ustanovení správního řádu o doručování písemností, např. ust. § 24 zák. č. 500/2004 Sb. Další výjimku tvoří možnost o nahlížení do spisového materiálu třetím osobám. Výjimku od správního řádu taktéž tvoří ústní jednání, vydání stejnopisu výroku rozhodnutí na žádost, lhůty pro vydání rozhodnutí a odvolací řízení a řízení o rozkladu. Řízení o azylu je proto spíše netradičním správním řízením, kdy právní úprava tohoto řízení je kombinací prvků ze správního řádu a prvků zákona o azylu. Jak tomu bývá i v jiných případech, zvláštní právní úprava, která je zakotvena v zákonu č. 325/1999 Sb., má aplikační přednost. Znamená to tedy, že pokud je norma upravena v zákonu o azylu, tato se použije primárně a správní řád je použit jako subsidiární právní norma.

³⁹ ust. § 2 odst. 3 zák. č. 325/1999 Sb., o azylu

6.1.3 Postup před zahájením správního řízení

V případě, kdy cizinec na území ČR hledá ochranu ať již před pronásledováním, z politických důvodů, či z jiné hrozby, která mu hrozí na území domovského státu, v případě, kdy chce postupovat v souladu s platnou právní úpravou naší země, je nezbytné, aby podal žádost o mezinárodní ochranu. Jak bylo uvedeno v kapitole výše, jde tedy o podání žádosti ze strany žadatele, a to ústně či písemně. K podání žádosti je stanoveno několik míst. Může se jednat o podání žádosti do rukou Policie ČR, a to přímo na hraničním přechodu. Variantou je pracoviště odboru cizinecké policie krajského ředitelství nebo eventuálně v zařízení pro zajištění cizinců či ministerstvu vnitra, a to v případě, kdy je cizinec hospitalizován ve zdravotnickém zařízení, či pokud vykonává trest odnětí svobody. V případě, kdy cizinec nepodá žádost v místě k tomu určeném, je povinen se na místo dostavit do 24 hodin. Důvodem je evidence podrobných údajů do podané žádosti. V případě uplynutí sedmidenní lhůty ode dne, kdy byl cizinec informován o možnosti požádat o udělení mezinárodní ochrany, cizinec ztrácí možnost podat žádost o udělení mezinárodní ochrany.

Žadatel, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, disponuje stejnými právy, jako má žadatel o mezinárodní ochranu, avšak pouze v ohledu na poskytování zdravotní péče, stravy, ubytování a dalších nezbytných služeb. Ode dne, kdy počne běžet správní řízení, tedy od okamžiku podání žádosti, nesmí být žadatel z území ČR vyhoštěn na základě správního vyhoštění.

Povinností cizinec v případě podání uvedené žádosti je strpění sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu. Toto je následek bezpečnostních opatření, tedy zjištění totožnosti žadatele. Policie ČR se postará o sejmutí otisků prstů, Ministerstvo vnitra se pak postará o pořízení fotografie. Na základě Dublinské úmluvy⁴⁰ jsou sejmuty otisky všech prstů osobám starším čtrnácti let neprodleně. Země, na jejímž území podal cizinec žádost o mezinárodní ochranu, poté předá příslušným orgánům jednotky EURODAC údaje o původu, datu a místu podání žádosti, otisky prstů, informace o pohlaví a další. Nezbytná je taktéž osobní prohlídka žadatele a prohlídka jeho věcí. Následuje sepsání protokolu o provedení osobní prohlídky. Podmínkou je, aby osobní prohlídku vždy provedla osoba

⁴⁰ nařízení Rady č. 2725/2000/ES o zřízení systém EURODAC

stejného pohlaví. V případě, kdy odezvou systému EURODAC je zjištění, že cizinec již požádal o mezinárodní ochranu v jiném členském státu Evropské Unie, nepřísluší České republice projednat jeho žádost, a to dle judikátu Nejvyššího správního soudu⁴¹. Dle jiného rozsudku Nejvyššího správního soudu⁴² v případě, kdy má žádost posoudit jiný členský stát, je nezbytné zkoumat, zda neexistuje důvodná překážka přesunu žadatele z různých rizik, např. náboženských. Cizinci je zpravidla do tří dnů ode dne podání žádosti udělen průkaz žadatele, který vydá Ministerstvo vnitra ČR. Cizinec nemá za povinnost o tento průkaz žádat. Průkaz se vydává z toho důvodu, že cizinec je při podání žádosti povinen odevzdat svůj cestovní doklad. Dobu platnosti tohoto průkazu stanoví Ministerstvo vnitra ČR a lze jí opakovaně prodlužovat. Do průkazu je možno v průběhu řízení doplňovat informace, uvádět změny apod. Oproti tomu se stává průkaz neplatným v případě, kdy uplyne doba jeho platnosti, došlo k odcizení nebo ztrátě či jeho majitel zemřel. Neplatnost průkazu taktéž nastává ve chvíli nabytí právní moci rozhodnutí správního orgánu ve věci mezinárodní ochrany nebo nabytí právní moci rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu. Cizinec je ve chvíli, kdy podá žádost o udělení mezinárodní ochrany, dopraven do azylového řízení, kde posečká do vydání rozhodnutí správního orgánu v prvním stupni.

6.1.4 Práva a povinnosti žadatelů

Po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany, má cizinec na území České republiky postavení žadatele. Stejné postavení má ale i v případě případného soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, avšak pouze v případě, že je zažádáno o odkladný účinek žaloby. Právě z postavení žadatele plynou jistá práva a povinnosti. Jednou z prvních povinností cizince je odevzdání cestovního dokladu Ministerstvu vnitra ČR. Doklad je pak v držení ministerstva po celou dobu řízení až do pravomocného rozhodnutí. Pokud cizinec cestovní doklad nevlastní, prokáže státní občanství čestným prohlášením. V případě, že je žadateli udělen azyl, není mu cestovní doklad vrácen. Doklad zůstává v držení Ministerstva vnitra ČR. To jej předá Policii ČR, která ho po dobu platnosti azylu uchová. Možností cizince je poté zažádat o vydání cestovního dokladu. Výjimkou této povinnosti jsou cizinci pobývající na území ČR na

⁴¹ rozsudek č. j. 2 Azs304/2016 – 24 ze dne 30. 11. 2016

⁴² rozsudek č. j. 1 Azs248/2014 – 27 ze dne 25. 2. 2015

základě pobytových oprávnění, jelikož ti jsou povinni předložit cestovní doklad při podání žádosti o pobytové oprávnění, a to z důvodu ověření totožnosti. Po ověření jim je cestovní doklad ovšem navrácen.

Za jednu z nejpodstatnějších povinností žadatelů o azyl se považuje uvádění pravdivých a úplných informací ze strany žadatelů, stejně tak poskytování potřebné součinnosti, kdy právě toto slouží jako podklady pro vydání rozhodnutí. Jak bylo uvedeno výše, cizinec je taktéž povinen strpět pořízení obrazového záznamu a sejmutí otisků. To vše s cílem ověření totožnosti. V daných případech je cizinec taktéž povinen strpět prohlídku osobní, popř. prohlídku osobních věcí. Další z povinností žadatele je přiznat výši finančních prostředků, kterými v dané chvíli disponuje. Cizinec je taktéž povinen odevzdat např. mobilní telefon či jakékoliv věci ohrožující zdraví, a to po dobu pobytu v azylovém zařízení.

Stanovení výše finančních prostředků, kterými žadatel v dané chvíli disponuje, je podstatná s ohledem na to, že žadatel je pobyt v azylovém zařízení povinen hradit, avšak pouze v případě, kdy disponuje s dostatečnými finančními prostředky.

Oproti tomu, co se práv žadatelů týče, asi nejpodstatnějším je právo jednat v jazyce, kterým se žadatel dorozumí. Povinností ministerstva je pak bezplatné zajištění tlumočnicka pro úkony ve správním řízení. Žadatelovým právem je obstarání si svého tlumočnicka, a to i na celé správní řízení, avšak v takové situaci si tlumočnicka hradí žadatel z vlastních prostředků. Pokud je žadatel mladší 18-ti let, musí být zastupován zákonným zástupcem, pokud je starší 18-ti let, má práce jednat samostatně. Pokud není reálné zastupování zákonného zástupce, ustanoví se pro dané řízení opatrovník. Stejná situace nastává např. v případě, kdy je cizinec ve špatném zdravotním stavu a není schopen se zastupovat sám. Opatrovníka v takovém případě stanoví ministerstvo. Dalším z důležitých práv žadatelů je zažádání o právní zastupování či právní pomoc ve správním řízení. Podstatou takového zastupování je poté zplnomocnění zástupce na základě plné moci. Dalším z práv žadatelů je skutečnost, že se mohou kdykoliv po celou dobu správního řízení obracet na neziskové organizace, popř. na Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Ode dne zahájení správního řízení, tedy ode dne podání žádosti, je založen spis, který se označí příslušnou spisovou značkou. Obsahem spisu je spisový materiál, který obsahuje např. pohovor

s žadatelem, kopii cestovního dokladu a další podklady pro budoucí vydání rozhodnutí. Ust. § 38 zák. č. 500/2004 Sb. stanoví, že žadatel, popř. jeho zplnomocněný zástupce, mají právo kdykoliv během správního řízení nahlížet do spisového materiálu. S tímto právem úzce souvisí i právo činit si ze spisu výpisky, či právo na pořízení kopie spisu či jeho části. Zde je evidentní úzká souvislost mezi zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Z nahlížení do spisového materiálu se vyloučí podklady, jejichž obsahem je např. utajovaná informace, jelikož s takovou informací jsou oprávněni být seznámeni pouze státní zaměstnanci disponující příslušnou bezpečnostní prověrkou. Dalším z práv žadatelů je právo být zaměstnán, avšak až po uplynutí dvanácti měsíců ode dne podání žádosti. Podstatným v této souvislosti je oprávnění k zaměstnání, které vydá příslušný Úřad práce, a to bez ohledu na situaci na trhu práce.

V případě, kdy není cizinec ubytován v azylovém zařízení, je oprávněn zažádat o finanční příspěvky. Tento je tedy poskytnut na žádost. Příspěvek může být přidělen pouze v případě, kdy se prokáže majetek žadatele či finanční poměr jeho a jeho rodiny. Příspěvek se tudíž poskytne pouze v případě, kdy žadatel nemá dostatečnou výši finančních prostředků pro dosažení minimální životní úrovně. Prokazování proběhne formou čestného prohlášení a doložením dostupných dokladů týkajících se finančních poměrů žadatele. Finanční příspěvek je poskytnut nejvýše po dobu třech měsíců, a to s ohledem na okruh společně posuzovaných osob, které stanoví zák. č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu. Zde je proto patrné, že v případě správního řízení jsou mimo správního řádu podstatné i další právní normy.

Z jiného pohledu, tedy pokud je cizinec ubytován v azylovém zařízení, má právo právě na poskytnutí ubytování, avšak také na stravu, kapesné a základní hygienu. Kapesné je cizinci poskytováno po dobu pobytu v zařízení a výše je stanovena vyhláškou ministerstva.

6.1.5 Správní řízení – podání žádosti a průběh řízení

Správní řízení začíná běžet dnem podání žádosti. Zpravidla je taková žádost podána v přijímacím středisku Ministerstva vnitra ČR. Žadatel má k dispozici formulář pro vyplnění žádosti. Ta má formu dotazníku a zaznamenají se do ní primárně podstatné údaje o žadateli. Podstatou žádosti mimo identifikaci žadatele je stanovení dalšího postupu ve

správním řízení, tedy především zjištění důvodů, které znamenaly opuštění domovského státu. Pokud se bavíme o osobách ze třetích zemí, takové mohou na území ČR zažádat o azyl pouze v případě, kdy cizinci na území domovského státu hrozí omezování osobní svobody či omezování základních lidských práv. Pokud žádost neobsahuje veškeré informace, které jsou podstatné při stanovení uvedeného, je žadatel vyzván k doplnění údajů, a to neprodleně. Taková výzva obsahuje klasické prvky správního řízení, kterými jsou např. uvedení, v čem spatřuje správní orgán nedostatky, poučení, jak je možno nedostatky odstranit. Žadatel je zde tudíž poučen o svých právech a povinnostech. Žádost jako takovou žadatel fyzicky nevyplňuje, žádost vyplní fyzicky zaměstnanec ministerstva v elektronické podobě. Zaměstnanec ministerstva pokládá prostřednictvím tlumočnicka otázky, které stanoví zákon a zapisuje odpovědi žadatele. Poté je žádost vytištěna a podepsána zúčastněnými, tedy pracovníkem ministerstva, žadatelem a tlumočnickem, popř. pokud je v daném řízení přítomen, tak zplnomocněným zástupcem. Žádost i protokol jsou vyhotoveny v českém jazyce⁴³.

První 3 otázky jsou spojeny s ověřením totožnosti žadatele. Následuje otázka týkající se státního občanství. Ta je velmi podstatnou částí správního řízení, jelikož po stanovení státního občanství žadatele je teprve možno prokazovat, zda se v případě žadatele jedná o uprchlíka. Další otázky jsou zaměřeny na pobyt žadatele před příjezdem do ČR, či jaké jsou důvody pro opuštění domovského státu. Podstatnou otázkou je také ta, ve které je žadatel dotazován, jaké existují obavy v případě, kdy by se musel navrátit na území domovského státu. Klíčovou částí žádosti je pak otázka č. 35. Dle této otázky má žadatel za povinnost na list papíru popsat důvody, které by osvědčily oprávněnost podání žádosti. Žadatel tak činí sám bez pokládání otázek ze strany úředníka a v jazyce, který si sám zvolí. Zde nastává klíčový problém, kdy se často liší údaje, které žadatel uvede do žádosti, včetně tohoto „volného“ projevu žadatele s údaji, které žadatel uvede při následném pohovoru. Je pak již pouze na šikovnosti úředníka, jak se s danou skutečností vypořádá.

⁴³ ust. § 16 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád

6.1.6 Správní řízení - rozhodnutí

Stejně tak, jako je možno po splnění veškerých podmínek ze strany žadatel žádosti vyhovět, existují i důvody, které vedou k zastavení správního řízení pro podání nepřijatelné žádosti, popř. důvody, které vedou k zamítnutí žádosti. Nepřijatelnou se žádost stává např. v případě, kdy ji podá občan Evropské unie nespĺňující podmínky stanovené právem Evropských společenství. Stejně tak se stává žádost nepřijatelnou v případě, kdy posouzení žádosti nepřísluší České republice, ale jinému státu EU. Taková situace nastane v případě, kdy je jiným členským státem EU žadateli udělen status uprchlíka. Dle ust. § 2 odst. 1 písm. o) zák. č. 325/1999 Sb. se pro účely tohoto zákona rozumí první zemí azylu stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát jiný než stát jejího posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území, udělil-li mu tento jiný stát postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, může-li cizinec této ochrany nadále požívat a může-li se cizinec do tohoto jiného státu bezpečně vrátit.

Podmínky pro podání opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany stanoví ust. § 11a-c zák. č. 325/1999 Sb. Novela zákona č. 325/1999 Sb. z roku 2007 stanovila, že žadatel již nepotřebuje splňovat lhůtu dvou let od pravomocného ukončení předchozí žádosti pro podání žádosti nové. Není tudíž již stanoven časový limit, který byl nahrazen skutečností, že žádost musí obsahovat nové skutečnosti. Pokud nové skutečnosti žádost neobsahuje, stává se nepřijatelnou. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu⁴⁴ je nutno splnit dvě podmínky pro podání opakované žádosti. Jde o to uvést nové skutečnosti, které však nebyly bez zavinění žadatele hodnoceny v předchozím správním řízení. Dle jiného rozsudku Nejvyššího správního soudu⁴⁵ v případě, kdy žádost není přípustná, dochází k zastavení správního řízení.

Žádost je možno v souladu s jednotlivými ustanoveními zák. č. 325/1999 Sb. taktéž zamítnout, a to pro její nedůvodnost. Ustanovení § 16 zák. 325/1999 Sb. stanoví zákonné podmínky, pro které je možno žádosti nevyhovět. Jsou jimi např. uvedení pouze ekonomických důvodů, žádost podanou pouze z důvodu úniku před všeobecnou nouzí

⁴⁴ sp. zn. 9 Azs 5/2009 ze dne 11. 06. 2009

⁴⁵ sp. zn. 2 Azs 331/2016 – 21 ze dne 12. 01. 2017

apod. Žádost se taktéž stává nedůvodnou v případě, kdy je evidentní, že je podána pouze s úmyslem vyhnout se správnímu vyhoštění či předání k trestnímu stíhání do ciziny, a to za předpokladu, že požádat o udělení mezinárodní ochrany mohl žadatel již dříve.

Pro vydání rozhodnutí v žádosti je třeba, aby spisový materiál obsahoval doklady, na základě kterých bude rozhodnutí vydáno. V předmětném řízení jde především o žádost samotnou (formulář), údaje k jejímu doplnění, protokol o pohovoru, informace z dalších zdrojů o státech původu, popř. zdravotní zpráva. Právě na základě takových dokladů je o žádosti rozhodnuto, a to Ministerstvem vnitra ČR, jakožto správním orgánem. Ministerstvo vydá rozhodnutí bez zbytečných odkladů, dle ust. § 27 odst. 1 zák. č. 325/1999 Sb. však nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy byly poskytnuty podrobnější údaje k podané žádosti. Dle ust. § 27 odst. 2 zák. č. 325/1999 Sb. je možno v případě, kdy nelze v této lhůtě rozhodnout např. z důvodu složitosti případu, lze tuto lhůtu prodloužit o 9 měsíců. V souladu s ust. § 27 odst. 4 zák. č. 325/1999 Sb. je ministerstvo povinno o případném prodloužení lhůtě účastníka řízení písemně informovat. Zde je vhodné poukázat na rozsudek Krajského soudu v Praze⁴⁶, dle kterého se na vydání rozhodnutí nevztahují lhůty dle zák. č. 500/2004 Sb., ale lhůty stanovené zák. č. 325/1999 Sb. Byť jde tedy o správní řízení, je zde evidentní projev sekundárnosti správního řádu, jemuž je v řízení o mezinárodní ochraně nadřazen zák. č. 325/1999 Sb. Dle ust. § 27 odst. 5 lze žádost rozhodnout ve lhůtě do 30 dnů, a to v tzv. zkráceném řízení, v případě, kdy je zjevně nedůvodná.

Vydané rozhodnutí musí obsahovat zákonné náležitosti, které stanoví ust. § 67 odst. 2 zák. č. 500/2004 Sb. Výrok rozhodnutí musí obsahovat verdikt, zda žadateli je či není udělena ochrana. Správní orgán je povinen vypořádat se se všemi druhy ochrany, které může žadatel dle zákona nabýt. V případě, kdy správní orgán ochranu formou azylu neudělí, je zapotřebí rozhodnout o tom, zda existuje či nikoliv důvod pro poskytnutí doplňkové ochrany. V případě, kdy žadateli není udělena ani tato ochrana, je jeho povinností opustit ČR. Žadatel má poté na výběr, k jakému opuštění území ČR se uchýlí. Možností je dobrovolný návrat anebo vyhoštění, neboli repatriace. Do země původu se pak žadatel vrací jako klasický turista.

⁴⁶ sp. zn. 48 Az 43/2008 ze dne 18. 08. 2008

Rozhodnutí, ať již meritorní či procesní, je doručeno žadateli do azylového zařízení a podmínkou je osobní převzetí. Zde je opět podstatná odchylka od správního řízení dle zák. č. 326/1999 Sb., ve kterém se rozhodnutí považuje za doručené i např. v případě tzv. fikce doručení (ust. § 24 zák. č. 500/2004 Sb.). V případě, kdy je cizinec v řízení zastoupen na základě plné moci, doručí se rozhodnutí jak zástupci, tak žadateli. Správní orgán prvotně odešle žadateli výzvu, ve které uvede údaje o místě a čase předání rozhodnutí. V případě, že se cizinec k předání rozhodnutí nedostaví, je za den doručení považován den, který je uveden ve výzvě.

Dle ust. § 31a zák. č. 325/1999 Sb. je řízení ve věci žádosti o mezinárodní ochraně pravomocně ukončeno dnem doručení rozhodnutí účastníku řízení. V této chvíli žadatel v případě kladného rozhodnutí nabývá statusu azylanta či osoby požívající doplňkovou ochranu. V případě negativního rozhodnutí se z žadatele stává běžný cizinec.

6.1.7 Řízení před soudem a opravný prostředek

Po nabytí právní moci rozhodnutí se účastník řízení může dále domáhat svých práv. Zde nastává podstatný rozdíl oproti správnímu řízení vedenému dle zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců, jelikož o mezinárodní ochraně rozhoduje správní orgán pouze v prvním stupni. Neexistuje zde tudíž možnost podat odvolání k nadřízenému správnímu orgánu tak, jako je tomu v řízení vedeném dle zák. č. 326/1999 Sb., kde plní úlohu odvolacího správního orgánu Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců. Možností, jak brojit proti rozhodnutí v řízení dle zák. č. 325/1999 Sb. je tudíž pouze podání žaloby proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR. Lhůtu pro podání žaloby stanoví ust. § 32 zák. č. 325/1999 Sb. na 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Tento princip byl zakotven až v novele zákona, která vstoupila v platnost 01. 02. 2002. Do té doby bylo možno podat proti rozhodnutí ministerstva tzv. rozklad. Rozklad bylo možno dle ust. § 29 odst. 2 zák. č. 325/1999 Sb. účinném do 31. 01. 2002 podat do 7 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Podané žalobě vzniká odkladný účinek, což znamená, že cizinec nemusí opustit území ČR. Odkladným účinkem nedisponuje žaloba podaná proti procesnímu rozhodnutí (zastavení řízení) ani žaloba podaná proti rozhodnutí, kterým se žádost jako zjevně nedůvodná zamítá. Výsledkem řízení před soudem může být zamítnutí žaloby, v jehož důsledku je povinností cizince opustit území ČR. V žalobě může být cizinec ale také úspěšný a v tomto

případě je rozhodnutí správního orgánu zrušeno a věc se vrací k novému projednání, popř. k došetření. Soud však není oprávněn svým rozsudkem mezinárodní ochranu udělit.

V případě nepříznivého stavu má cizinec poslední možnost zvrátit stav ve svůj prospěch. Touto možností je podání mimořádného opravného prostředku neboli kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu. Kasační stížnost se tedy podává proti rozhodnutí Krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR. Odkladný účinek kasační stížnosti vznikne pouze v případě, kdy odkladný účinek měla i žaloba u krajského soudu. Nejvyšší správní soud rozhodne tak, že se stížnost zamítá a cizinec je povinen vycestovat nebo zruší rozhodnutí soudu a věc vrátí k novému projednání. Kasační stížnost je nutno podat ve lhůtě 14 dnů. Poplatek za kasační stížnost je stanoven na 5.000,- Kč.

6.2 Správní řízení dle zák. č. 326/1999 Sb.

Předně je třeba uvést, že zákon o pobytu cizinců je daleko obsáhlejší právní normou, než je tomu v případě zák. č. 325/1999 Sb. o azylu. Zákon totiž upravuje veškerá možná pobytová oprávnění pro cizince, a to jak pro osoby ze třetích zemí, tak občany Evropské unie. Vzhledem k obsáhlosti této právní normy se předmětná práce zaměří pouze na pobytová oprávnění na základě dlouhodobého pobytu.

Na základní rovině rozlišuje pobytová oprávnění krátkodobá a dlouhodobá. Krátkodobá oprávnění využívají cizinci, kterým stačí k pobytu na území ČR maximálně 90 dnů. O krátkodobá víza se zpravidla žádá na zastupitelských úřadech v domovském státě. Jako příklad slouží pozvání cizince ze třetí země za rodinou do České republiky nebo turistika. Na území ČR poté může cizinec, který zde pobývá na základě krátkodobého víza podat např. žádost o strpění pobytu, a to dle ust. § 33 zák. č. 326/1999 Sb. nebo žádost o vydání trvalého pobytu na základě ust. § 66 odst. 1 písm. d) zák. č. 326/1999 Sb. Toto však nejsou tradiční situace a má se obecně za to, že takto udělené krátkodobé vízum je svým způsobem zneužito pro to, aby se cizinec legální cestou dostal na území ČR, kde chce dále nikoliv krátkodobě pobývat. Druhou možností je, že chce cizinec na území ČR pobývat dlouhodobě, tedy nad 90 dní. V tomto případě cizinec na zastupitelském úřadě zažádá o vydání vízového pobytu nad 90 dnů. U této žádosti však musí cizinec deklarovat účel, za kterým hodlá na území ČR pobývat a splnit další zákonem stanovené podmínky, jako je

třeba prokázání finančního zajištění pobytu na území ČR. Zákon o pobytu cizinců vymezuje účely, za kterými mohou cizinci na území ČR pobývat.

6.2.1 Účely dlouhodobého pobytu stanovené zák. č. 326/1999 Sb.

Pokud cizinec ze třetí země chce na území ČR pobývat na základě oprávnění k dlouhodobému pobytu, je v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb. povinen plnit jím vybraný účel pobytu. Účel pobytu musí trvat po celou dobu platnosti dlouhodobého pobytu. Plněním účelů pobytů cizinců ze třetích zemí se zabývají správní orgány, které v případě zjištění skutečnosti, že cizinec na území ČR účel dlouhodobého pobytu neplní, mohou zamítnout jeho žádost o pobytové oprávnění či jeho dlouhodobý pobyt zrušit. Zákon o pobytu cizinců na základní rovině odlišuje účely ekonomické, jako jsou podnikání, ať již jako OSVČ či jako právnická osoba, nebo zaměstnání. S novelou zákona o pobytu cizinců účinné od 15. 08. 2017 přichází do zákona nový ekonomický účel, kterým je pobyt za účelem investic. Zákon o pobytu cizinců taktéž myslí na účely spojené se soužitím rodiny. V tomto případě jde o účely sloučení rodiny a účel „rodinný“. Do další kategorie můžeme zahrnout účely typu vědecký výzkumník či účel studia. Předposlední kategorií účelů dlouhodobého pobytu na území ČR je účel strpění. Za tímto účelem může cizinec pobývat na území ČR např. v případě, kdy před českými soudy probíhá řízení, jehož je cizinec účastník, popř. z nepříznivých politických důvodů v jeho domovské zemi. Pokud cizinec účel svého pobytu neshledá ani v jednom z výše uvedených, nabízí se účel „jiné/ostatní“. Takový účel pobytu by přicházel v úvahu např. v případě, kdy by si cizinec na území ČR koupil starší dům, rozhodl se jej rekonstruovat a chtěl na rekonstrukci dohlížet. Účelem takového pobytu by pak byla rekonstrukce domu.

Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu⁴⁷ „*Zákon o pobytu cizinců stojí na principu, že pobyt cizince na území České republiky musí být odůvodněn, např. dlouhodobým zaměstnáním, podnikáním, studiem, a tyto činnosti musí být skutečně na území České republiky vykonávány.*“ Problém nastává ve chvíli posouzení kritérií pro plnění účelu samotné. Toto posouzení je téměř v plné míře ponecháno na uvážení správního orgánu. V této souvislosti je tak podstatné tzv. správní uvážení, které se musí pohybovat v mantinelech, které na jedné straně stanoví přehnaný formalismu správního orgánu či

⁴⁷ sp. zn. 7As 82/2011-81 ze dne 27. 12. 2011

nesprávné posouzení věci a na straně druhé přílišná benevolence při rozhodování. Správní orgán je vázán ust. § 3 zák. č. 500/2004 Sb., kdy je jeho povinností zjistit skutkový stav věci, o kterém nejsou další pochybnosti. Je tudíž jen na správním orgánu, jak kvalitně provede v dané situaci dokazování a s jakým výsledkem dané správní řízení ukončí. V současné době taktéž existuje rozsáhlá judikatura, která může být pro správní orgány jakýmsi návodem. Plnění účelu dlouhodobého pobytu bývá zpravidla spojováno s dobou, po kterou cizinec v rozhodné době pobývá na území ČR, kdy ust. § 42 odst. 1 zák. č. 326/1999 Sb. stanoví, že cizinec je oprávněn podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu, pokud na území České republiky pobývá na vízum k pobytu nad 90 dní, hodlá na území přechodně pobývat po dobu delší než 1 rok, z čehož se dovozuje, že minimální doba, která je potřebná k naplnění účelu dlouhodobého pobytu, je stanovena právě na dobu jednoho roku. Takový postup se však začíná jevit jako příliš formalistický, k čemuž se vyjádřil Nejvyšší správní soud, který ve svém rozsudku⁴⁸ uvedl: „*Nejvyšší správní soud přisvědčuje stěžovateli v tom, že zákon o pobytu cizinců nestanoví přesně, kolik dnů musí cizinec v inkriminovaném období pobývat na území České republiky. Posouzení doby pobytu s ohledem na to, zda tím cizinec naplnil účel jím deklarovaného pobytu, záleží vždy na okolnostech případu*“. K posouzení plnění účelu pobytu je však možno přistupovat i v jiném ohledu, a to např. když je na území ČR založena společnost s ručením omezeným, kdy je ve společnosti zcela účelově zapsáno velké množství jednatelů, a to pouze z důvodu formálního prokázání existence účelu pobytu. Ve skutečnosti se však věc má zpravidla tak, že tito „jednatelé“ vykonávají klasickou závislou činnost bez pracovního povolení (např. zedníci), a jejich jednatelství je pouze jakousi zástěrkou. V případě, kdy správní orgán shledá, že účel pobytu ze strany cizince plněn není, důkazní břemeno k vyvrácení této domněnky leží na cizinci samotném.

6.2.2 Dlouhodobé pobyty dle zák. č. 326/1999 Sb. obecně

Pokud myslíme pojem dlouhodobý pobyt, rozumíme v souvislosti se zákonem o pobytu cizinců jeden z možných druhů přechodného pobytu na území ČR, jehož doba je na rozdíl od pobytu krátkodobého oddělena, kdy pobyt krátkodobý může být realizován maximálně po dobu 90 dnů. Lze tedy říci, že kterýkoliv druh pobytového oprávnění na dobu delší než 90 dnů (pokud se nejedná o pobyt trvalý), lze zařadit do kategorie

⁴⁸ sp. zn. 4 As 165/2013-50 ze dne 28. 05. 2014

dlouhodobých pobytů. Touto problematikou se zákon. č. 326/1999 Sb. zabývá především v ust. § 30-64. Dále se tímto pobytem zabývá ust. § 117a až g, a to v souvislosti s biometrickými průkazy.

Toto pobytové oprávnění je určeno výhradně pro cizince ze třetích zemí, a to z důvodu integračního procesu. Tento integrační proces je v současné době nastaven následovně. Prvotním krokem je udělení dlouhodobého víza na zastupitelském úřadu ČR v domovské zemi žadatele, a to v souladu s ust. § 30 zák. č. 326/1999 Sb. Variantou mohou být případy, kdy se na zastupitelském úřadě rovnou žádá o udělení dlouhodobého pobytu, a to dle ust. § 42a zák. č. 326/1999 Sb., tedy za účelem sloučení rodiny. Následuje přicestování cizince na území ČR a pobytu na dlouhodobé vízum. Poté cizinec již na území ČR žádá o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, které se udělí s platností max. na dva roky. Výjimku tvoří prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem sloučení rodiny, kdy v případě, že nositel oprávnění má vydáno oprávnění k trvalému pobytu, se může platnost takového povolení udělit až na 5 let⁴⁹. Platnost povolení k dlouhodobému pobytu je možno následně prodlužovat. Po pěti letech nepřetržitého dlouhodobého pobytu je cizinec oprávněn požádat o vydání oprávnění k pobytu trvalému. Vrcholem, kterého může cizinec v tomto ohledu na území ČR dosáhnout, je po pěti letech trvalého pobytu možnost získání českého občanství⁵⁰.

Tento postup může působit tak, že jakýkoliv cizinec ze třetích zemí v případě zájmu přestěhování se na území ČR, může bez větších problémů tak učinit. Je však třeba uvést, že na víza obecně (dlouhodobé obzvlášť) není právní nárok, jelikož proces udělování víz se nevede v tzv. správním řízení, resp. tento proces je ze správního řízení vyjmut. V současné době je např. oproti roku 2008 velmi obtížné takové pobytové oprávnění obdržet. Je důležité také uvést, že Česká republika je vázána právem EU. Tzn., že v případě, kdy dle unijního práva na daná pobytová oprávnění existuje právní nárok, musí zákon č. 326/1999 Sb. umožnit tzv. zvýhodněný režim získání pobytového oprávnění. Typickým příkladem je právě pobyt dle ust. § 42a zák. č. 326/1999 Sb.

⁴⁹ ust. § 44 odst. 4 písm. d) zák. č. 326/1999 Sb.

⁵⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

6.2.3 Dlouhodobá víza nad 90 dnů

Dle ust. § 30 odst. 1 zák. č. 326/1999 Sb. vízum k pobytu nad 90 dnů uděluje ministerstvo na žádost cizince, který hodlá pobývat na území za účelem vyžadujícím pobyt na území delší než 3 měsíce. Dle ust. § 30 odst. 2 zák. č. 326/1999 Sb. vízum k pobytu nad 90 dnů se dále uděluje cizinci za účelem převzetí příslušného oprávnění k pobytu na území nebo za účelem podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu vydaného Ministerstvem zahraničních věcí. Vzhledem k tomu, že vízum za účelem převzetí povolení k pobytu se vydá z moci úřední po nabytí právní moci rozhodnutí ministerstva a povolení poslouží pouze pro vstup na území, zaměří se tato práci pouze na oprávnění k dlouhodobým pobytům vydávaných na základě žádosti cizinců – žadatelů. Nejdůležitějším rozdílem mezi dlouhodobým a krátkodobým pobytem je fakt, že dlouhodobý pobyt umožní cizinci v případě zachování účelu tohoto pobytu kontinuálně pobyt prodlužovat, a to podáváním dalších žádostí o jeho prodloužení. Stejně tak má ovšem cizinec právní nárok na změnu účelu dlouhodobého pobytu⁵¹, a to aniž by v této souvislosti musel opouštět území ČR a o takové oprávnění opětovně požadovat na ambasádě ve své domovské zemi.

6.2.4 Postup na zastupitelském úřadě jako první krok cizince

V tomto ohledu se kompetence při rozhodování dělí mezi Ministerstvo vnitra ČR a Ministerstvo zahraničních věcí. V případě, kdy chce cizinec přicestovat na území ČR tzv. legálně, je povinen na zastupitelském úřadu ČR podat osobně žádost. V případě oprávněnosti podání, které je stanoveno zpravidla osobní účastí cizince, je povinností zastupitelského úřadu žádost nabrat. Prvotním krokem bývá zpravidla provedení pohovoru s cizincem. Zastupitelský úřad poté udělí k dané žádosti své stanovisko a spis je poté zaslán na pracoviště Ministerstva vnitra, které se nachází na území České republiky. Je důležité podotknout, že stanovisko Ministerstva zahraničních věcí není závazné, avšak zpravidla si z něj lze učinit dostatečný úsudek o záměrech cizince po přicestování na území ČR, především např. zda účelově na území domovského státu nedošlo k uzavření manželství pouze s cílem obdržení pobytu či např. pokud cizinec žádá o pobytové oprávnění za účelem studia, zda toto neslouží stejně tak pouze k legálnímu přicestování na

⁵¹ ust. § 45 zák. č. 326/1999 Sb.

území ČR. Dle Pavla Čížinského⁵² je toto řízení velmi netransparentní, jelikož Ministerstvu vnitra ČR nezbyvá než vycházet z podkladů, které mu poskytne zastupitelský úřad a není zde tudíž možnost jakéhokoliv dalšího posouzení, ať již zpochybňování závěrů či jejich verifikace.

6.2.5 Možnosti pro podání žádosti dle zák. č. 326/1999 Sb.

Chce-li cizinec podat žádost o dlouhodobé vízum, je povinen se osobně dostavit na zastupitelský úřad. K podání žádosti o dlouhodobé vízum je oprávněn pouze ten cizinec, jež se předem zaregistroval do elektronického systému, který slouží k objednávání termínů podání žádosti, tzv. Visapoint. Tento systém je veřejně dostupný na internetové adrese⁵³. Poměrně velké procento lidí zabývajících se cizineckou problematikou však má za to, že tento systém slouží pouze k umělé regulaci migrace, kdy do systému je zaveden velmi nízký počet možných termínů k objednání a právě tím je uměle migrace korigována⁵⁴. Právě v této souvislosti se především na zastupitelském úřadu v Hanoji začaly objevovat klíčky ze strany advokátů, jak tento systém obejít. Reakcí tudíž byla novela zákona č. 326/1999 Sb. účinná ode dne 15. 08. 2017, která důkladněji popisuje, za jakých okolností může být podána žádost na zastupitelském úřadě. Této skutečnosti se bude věnovat samostatná kapitola níže. Další z povinností cizince je do úředního tiskopisu vyplnit zákonem stanovené údaje, které stanoví ust. § 54 zák. č. 326/1999 Sb. Další z povinností je předložit zákonem stanovené náležitosti a zaplacení konzulárního poplatku. Nesdílou součástí přijetí žádosti je strpění sejmutí biometrických údajů a pořízení obrazového záznamu obličeje. V případě, kdy cizinec nesplní některou z výše uvedených podmínek, dochází k nepřijetí žádosti, nezahájení řízení a k navrácení předložených dokladů a konzulárního poplatku. Oprávněním zastupitelského úřadu je pak provést pohovor s žadatelem o dlouhodobé vízum, jehož cílem je objasnit některé skutečnosti, které vedou žadatele k tomu vycestovat do České republiky. Výsledkem pohovoru je pořízení záznamu,

⁵² ČÍŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. s. 65. ISBN 978-80-7201-887-1.

⁵³ www.visapoint.eu

⁵⁴ ČÍŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. s. 67. ISBN 978-80-7201-887-1

který následně může posloužit k vyhodnocení žádosti. Oprávněním zastupitelského úřadu je taktéž pro danou žádost uplatnění svého stanoviska. Není to však povinností. Pokud již cizinec pobývá na území ČR na základě dlouhodobého víza nad 90 dní, může si zažádat o vydání povolení k trvalému pobytu či následně k jeho prodloužení. Postup zůstává prakticky stejný, jak je již popsán výše. Podstatné změny nastávají pouze v místě podání, kdy cizinec žádost již nepodává u orgánu Ministerstva zahraničních věcí, ale u orgánu Ministerstva vnitra – Odboru azylové a migrační politiky a v možnosti osobní neúčasti při podání žádosti. Podání žádosti o dlouhodobý pobyt či jeho prodloužení je obsáhlý proces, o kterém by bylo bez pochyb možno napsat samostatnou práci. Tímto se však pro potřeby předmětné práce není třeba důkladněji zabývat.

6.2.6 Rozhodnutí žádosti o dlouhodobý pobyt

6.2.6.1 Procesní rozhodnutí

Procesní rozhodnutí žádosti znamená zastavení správního řízení. Postupuje se přitom buďto v souladu s ust. § 66 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb., popř. dle ust. § 169r zák. č. 326/1999 Sb. Dle správního řádu se řízení zastaví v případě, kdy žadatel vezme svoji žádost zpět, je-li žádost zjevně nepřijatelná, v případě, kdy žadatel ve stanovené lhůtě neodstraní podstatné vady žádosti, popř. v případě, kdy se stane žádost zjevně bezpředmětnou. Ostatní písmena ust. § 66 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb. se v praxi nepoužijí, kdy pro důvody zde vymezené se použijí speciální ustanovení zák. č. 326/1999 Sb. Ty definuje právě ust. § 169r zák. č. 326/1999 Sb.

6.2.6.2 Meritorní rozhodnutí

Důvody pro nevyhovění žádosti o dlouhodobé vízum či povolení k dlouhodobému pobytu obecně stanoví ust. § 56 zák. č. 326/1999 Sb. Jednotlivá písmena tohoto ustanovení stanoví konkrétní definici možného nevyhovění žádosti. Jsou jimi např. nepravdivé vyplnění žádosti, předložení padělaných či pozměněných dokladů, nesplnění podmínky trestní záchovalosti a další. Ustanovení § 56 zák. č. 326/1999 Sb. je až finálním ustanovením, ke kterému je zapotřebí se propracovat přes řady jiných ustanovení. V této souvislosti se hodnotí například, za jakým účelem žadatel o dlouhodobý pobyt žádá, zda jde o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu či o jeho prodloužení a podobně. Zde je zapotřebí připomenout, že mnohá negativní rozhodnutí může správní orgán vydat

pouze v případě, kdy tato jsou přiměřená s ohledem na jejich dopad do rodinného či soukromého života cizince⁵⁵.

6.2.7 Odvolání, odvolací správní orgán

Agendou pobytových oprávnění je v souladu s ust. § 165 zák. č. 326/1999 Sb. pověřeno Ministerstvo vnitra ČR – odbor azylové a migrační politiky (OAMP). Právě tento odbor rozhoduje téměř o všech druzích pobytových oprávnění, avšak taktéž rozhoduje ve věcech zrušení či ukončení pobytových oprávnění. Proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně může žadatele v souladu s ust. § § 81 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb., ve spojení s § 170b odst. 1 zák. č. 326/1999 Sb. podat v zákonem stanovené lhůtě patnácti dnů odvolání (ust. § 83 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb.). Odvolání žadatele proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně je řádným opravným prostředkem, jehož účinkem je odložení právní moci a účinnosti napadeného rozhodnutí do doby rozhodnutí odvolacího správního orgánu.

Zákonem č. 326/1999 Sb. byl mimo jiné zřízen správní orgán druhého stupně, kterým je Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců. Tento orgán plní především roli odvolacího správního orgánu, tedy roli tzv. správního orgánu druhého stupně, avšak stejně tak rozhoduje např. ve věcech opatření proti nečinnosti správního orgánu prvního stupně, či přebírá odpovědnost v případě podání žaloby proti rozhodnutí odvolacího správního orgánu.

6.2.8 Žaloba, odkladný účinek, kasační stížnost

Přezkum rozhodnutí odvolacího správního orgánu ve věcech pobytových oprávnění je v působnosti zák. č. 150/2002 Sb. a ust. § 171 a 172 zák. č. 326/1999 Sb. Mimo řízení uvedených v ust. § 171 písm. a) a d) zák. č. 326/1999 Sb. jsou veškerá rozhodnutí ve věcech pobytových oprávnění napadnutelná žalobou. Dle ust. § 172 odst. 1 zák. č. 150/2002 Sb. musí být žaloba podána ve lhůtě do třiceti dnů ode dne doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni, v tomto případě tedy Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců. Zák. č. 326/1999 Sb. v ust. § 172 odst. 6 stanoví pro podání žaloby místní příslušnost krajského soudu podle obvodu umístění krajského soudu, kde je cizinec

⁵⁵ ust. § 174a zák. č. 326/1999 Sb.

v den podání žaloby hlášen k pobytu. V této souvislosti je pro zachování dalšího pobytu žadatele na území ČR zcela podstatné, zda cizinec společně s žalobou podal žádost o odkladný účinek žaloby ve smyslu ust. § 73 odst. 2 zák. č. 150/2002 Sb. V případě, kdy je této žádosti soudem vyhověno, i přes právní moc rozhodnutí odvolacího správního orgánu se na pobyt cizince hledí jako na platný. Cizinec je v tomto případě na území ČR jakoby strpěn, ovšem ne ve smyslu ust. § 33 zák. č. 326/1999 Sb., do rozhodnutí příslušného krajského soudu. Příslušný krajský soud poté shledá, zda rozhodnutí správních orgánů je zatíženo vadami, které mohou spočívat např. v nepřezkoumatelnosti rozhodnutí, v procesních otázkách, aplikací zákonných ustanovení a podobně. Shledá-li soud napadené rozhodnutí nezákonným, zruší jej a věc vrátí zpravidla odvolacímu správnímu orgánu k novému projednání. Může však nastat i situace, kdy soud zruší rozhodnutí správních orgánů jak v prvním, tak ve druhém stupni. Shledá-li však soud žalobu za nedůvodnou, rozsudkem ji zamítne. Posledním možným opravným prostředkem v této souvislosti je pak možnost podání kasační stížnosti ve smyslu ust. § 102 a násl. zák. č. 150/2002 Sb., která se podává k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně, a to ve lhůtě do dvou týdnů ode dne doručení rozsudku krajského soudu. V tomto řízení musí být cizinec zastoupen advokátem. Kasační stížnost však může podat taktéž odvolací správní orgán v případě, kdy krajský soud zruší jeho rozhodnutí.

6.3 Reakce českého práva na migrační situaci v Evropské unii

Československo, resp. následně Česká republika, se musela opravdu začít zabývat migrační problematikou od roku 1990. Do té doby byla ČSFR ve vztahu k udělování pracovních a pobytových oprávnění velmi liberální. Důvodem byl především dluh země, jež po velmi dlouhé období produkovala migranty. Česká republika si proto uvědomila, že po pádu komunistického režimu by měla přistoupit k migrantům stejně, jako k nim přistoupily země, které dříve přijímali uprchlíky z ČR. Česká republika byla však v devadesátých letech především zemí tranzitní. První masivnější migraci začíná Česká republika pociťovat až v době příchodu uprchlíků z Bosny a Hercegoviny a Rumunska. V této době však taktéž dochází k reemigraci. Typickým příkladem jsou tzv. Volyňští Čechové. Dle manželů Baršových je první porevoluční období ohraničeno lety 1990-1995, kdy je migrační politika velmi benevolentní. V roce 1992 pak vstupuje v platnost zákon o pobytu cizinců, který však migraci jako takovou přísněji neomezuje. Je zde usilováno

pouze o kontrolu migrace a její regulérnosti. V té době bylo cizincům umožněno přicestovat na území ČR na tzv. turistické vízum a až na území ČR zažádat o povolení k pobytu. Vízová politika ČR tak byla v té době oproti současnému stavu pro cizince více než příznivá. V té době zůstal zachován bezvízový styk se zeměmi bývalého socialistického bloku (např. Ukrajina). Zřízen byl taktéž institut pobytu trvalého, jež byl ovšem dostupný pouze pro cizince, kteří na území ČR měli rodinné příslušníky. Mimo uzavření manželství v té době nebyl způsob, jak získat české občanství. Dále byl v roce 1990 přijat zákon o uprchlících, jež měl na starost regulaci cizinců žádající o azyl, kteří pocházeli ze zemí postižených válečnými konflikty. Druhé období je dle manželů Baršových ohraničeno lety 1996-1999. V tomto období dochází ke zpříšňování podmínek migrace. Tento jev měl na starosti připravovaný vstup ČR do Evropské unie a soulad migračních předpisů ČR a EU. Toto období zakončilo přijetí dvou zákonů, ze kterých vychází současné migrační politika. Jsou to zák. č. 325/1999 Sb. o azylu a zák. č. 326/1999 Sb. o pobytech cizinců. Oba zákony jsou účinné od 01. 01. 2000. Zákon o pobytu cizinců byl ve svých počátcích vcelku restriktivní, což se projevilo byť v dočasném, ale velkém migračním poklesu. Oproti zákonné úpravě předchozí však zpřístupnil oprávnění k trvalému pobytu, jež bylo v té době možno obdržet při splnění dalších podmínek po deseti letech dlouhodobého pobytu na území České republiky. S trvalým pobytem je pak tedy spojena i možnost k získání státního občanství ČR. V devadesátých letech však stejně, jako v celé Evropské unii, je i v České republice otázkou migrace a především integrace cizinců na nejnižších příčkách zájmu. Až na základě stanovisek Rady Evropy se v ČR o migraci a integraci začíná zcela hodnotně uvažovat na konci druhého období. Jak je uvedeno výše, přelom tisíciletí znamenal zpomalení přílivu migrantů do ČR. Právě na přelomu tisíciletí však Česká republika začíná o migrační politice uvažovat aktivně, kdy cílem je např. příliv kvalifikovaných zahraničních pracovníků, kdy pro jejich příliv do ČR vstoupila zvláštní motivace, která spočívala např. v dostupnějších oprávnění k trvalému pobytu. Cizinci se při tomto projektu vybírali na základě bodového ohodnocení, kdy se ohled bral např. na věk, vzdělání apod. Zprvu byl projekt zaměřen pouze na občany Bulharska, Kazachstánu a Chorvatska. Postupně byl však rozšířen o další státy. V roce 2010 se tento projekt týká již 51 států. Stejně tak je projekt zaměřen na osoby, které v České republice vystudovali střední či vysokou školu. Na Českou republiku však v této

době začala doléhat světová hospodářská krize, která měla za následek, že od konce roku 2010 byl projekt především s ohledem na situaci na trhu práce zastaven.⁵⁶

Nadále se však pokračuje v harmonizaci českých právních předpisů s předpisy Evropské unie a v tomto duchu se přistupovalo k migraci až do doby vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004. V této době přichází v migrační politice podstatná změna, která je způsobena kategoriemi cizinců. Jednou jsou občané Evropské unie, kteří užívají vícero práv spojených např. s volným pohybem na území ČR po její začlenění do Schengenského prostoru v roce 2007. Druhou kategorií tvoří občané třetích zemí. Na území ČR v té době právě občané ze třetích zemí nad občany EU převažují. 33% cizinců žijících v ČR pochází ze zemí Evropské unie a 44% z dalších zemí Evropy, které nejsou členskými státy. Zbytek tvoří právě osoby ze třetích zemí, kdy převažuje Asie s 20%⁵⁷. V roce 2008 je však zemí, ze které přichází nejvíce osob do ČR, Ukrajina, kdy v tomto roce na území ČR legálně pobývalo 131 965 cizinců ukrajinské státní příslušnosti. Následovali občané Slovenské republiky se 76 034 cizinci. Třetí místo zastávají občané Vietnamské socialistické republiky s 60 258 cizinci. Následují občané Ruské federace, Moldavska, Mongolska a Spojených států amerických. Od roku 2008 na území ČR dochází k masovému nárůstu cizinců narozených na území ČR, docházejících do vzdělávacích zařízení, kdy prim v těchto oblastech zastávají občané Vietnamu. Migraci nejvíce pocítují velká města, jako je Plzeň, Praha, Brno, Pardubice či Mladá Boleslav. Velké procento cizinců pracuje na nekvalifikovaných pozicích v zaměstnaneckém poměru, avšak v jisté míře mají zastoupení i tzv. živnostníci. Zde hovoříme především o migrantech pracovních. Početnou skupinu migrantů však tvoří také žadatele o udělení mezinárodní ochrany⁵⁸.

Právní akty, které v současné době upravují právní postavení cizinců ze třetích zemí, jsou zákon o azylu, zákon o pobytu cizinců a zákon o nabývání a pozbývání státního občanství ČR. S ohledem na současný ekonomický charakter migrace však nelze opomíjet ani zákon o zaměstnanosti či zákon o obchodních korporacích. Primární dokument, dle

⁵⁶ BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005). Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6., str. 229-230

⁵⁷ Rákoczyová, M. (2009): Přistěhovalectví v České republice aneb co vyčteme ze statistik, In: Rákoczyová, M., Trbola, R.: Sociální integrace přistěhovalců v České republice, SLON, Praha, str. 17

⁵⁸ Český statistický úřad (ČSU a): Azylové řízení a azylanti (online), http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl

kterého je řízen postup správních orgánů v otázce integrace cizinců, je „Aktualizovaná koncepce integrace cizinců: Společné soužití“. Tento dokument vznikl v únoru roku 2011. Co se týče kompetence ve věcech azylu a migrace, jedná se o tři složky Ministerstva vnitra ČR, kterými jsou Odbor azylové a migrační politiky, Správa uprchlických zařízení a Policie ČR – Služby cizinecké policie.

Zákon č. 326/1999 Sb. je základní norma, která upravuje pohyb osob ze třetích zemí a Evropské unie na území ČR. Nevztahuje se však na cizince žádající o mezinárodní ochranu, azylanty a osob požívající doplňkovou či dočasnou ochranu. Zákon o pobytu cizinců prošel celou řadou novel. První významnou změnou pro chápání současné migrace však doznal od 01. 01. 2011, od kdy je kompetentní ve věcech rozhodování o pobytová oprávnění Odbor azylové a migrační politiky namísto příslušného odboru Policie ČR. Vízová problematika v rámci Evropské unie je harmonizována dle vízového kodexu, který byl přijat v roce 2009. Z části taktéž dle Schengenského hraničního kodexu. V květnu 2011 vstoupilo v platnost nařízení, kterým jsou osobám ze třetích zemí vydávány průkazy o povolení k pobytu s biometrickými údaji, k jejichž pořízení jsou cizinci povinni strpět jejich sejmутí. Nově je taktéž zaveden institut povolení k zaměstnání na základě modré karty určené pro vysoce kvalifikované zaměstnance⁵⁹. V této době se však zák. č. 326/1999 Sb. stává velmi nepřehledným právním předpisem, kdy mimo pobytových statusů cizinců, jejich práv a povinností, zahrnuje také celou řadu dalších oblastí, jako je problematika zaměstnanosti, pojištění, sociální podpory a další. V této době se cizinecký zákon setkává s obrovskou vlnou kritiky, a to především ze strany neziskových organizací, které vyzdvihují především problematiku lidských práv a svobod, problematiku zdravotního pojištění pro cizince, problematiku transparentnosti fungování zastupitelských úřadů a v neposlední řadě nadměrné zatěžování žadatelů při vyřizování žádostí.

⁵⁹ Odbor azylové a migrační politiky (OAMP 2011): Změny v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území ČR od roku 2011 (online), <http://www.mvcr.cz/clanek/zmeny-v-oblasti-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-cr-odroku-2011.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

6.4 Režim Ukrajina

Tento projekt vznikl na základě spolupráce Hospodářské komory České republiky a příslušnými ministerstvy. Jedná se o rekrutování pracovních sil z území Ukrajiny. V roce 2016 vznikl tzv. Pilotní projekt Ukrajina, na kterém se Hospodářská komora ČR taktéž podílela. Tento projekt byl zaměřen na zaměstnání vysoce kvalifikovaných pracovníků z Ukrajiny. Poté se proto Hospodářská komora ČR zapojila do navyšování kapacit Ministerstva zahraničních věcí České republiky a Ministerstva vnitra České republiky s vidinou vyřizování vyššího množství žádostí o zaměstnanecké karty (v režimu Ukrajina). Nutno podotknout, že pobytové oprávnění na základě tzv. zaměstnanecké karty je vcelku mladým institutem pobytového oprávnění, který začal být uplatňován díky novele zák. č. 326/1999 Sb. účinné od 17. 12. 2015. Tento institut nahradil oprávnění k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání. Účelem navýšení kapacit na uvedených ministerstvech by mělo znamenat dosažení časových úspor při náběru a vyřizování žádostí o zaměstnanecké karty pro občany Ukrajiny, jež mají zájem na území ČR vykonávat kvalifikovanou práci. Jde o pracovníky zařazené dle platného klasifikace CZ-ISCO do hlavních tříd 4-8 v oblasti výroby, služeb nebo ve veřejném sektoru. Hospodářská komora ČR se tak stává garantem Režimu Ukrajina a má právo při splnění stanovených podmínek (viz níže) zařadit žadatele do tohoto režimu. O zařazení do režimu se pak žádá právě prostřednictvím Hospodářské komory ČR.

6.4.1 Základní podmínky pro zařazení do režimu

V první řadě musí žadatel vyplnit formulář a případně předložit veškeré požadované přílohy. Pro zařazení volného pracovního místa do Režimu Ukrajina je zapotřebí, aby požadované místo bylo zaneseno do centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Tato místa jsou zveřejňována na internetovém portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Postup je takový, že zaměstnavatel ohlásí příslušné pobočce Úřadu práce volné pracovní místo a dá souhlas se zaměstnaneckými kartami. Následuje lhůta 30-ti dnů, po kterou se o místo mohou ucházet jiní občané. Pokud tato lhůta uplyne a místo zůstává neobsazeno, je toto místo automaticky zařazeno do

centrální evidence volných míst pro zaměstnaneckou kartu a v tu chvíli vzniká možnost nabídnout jej uchazečům z Ukrajiny⁶⁰.

7 Legální a nelegální migrace v ČR

V prvé řadě je nutno poukázat na fakt, že podklady pro celou kapitolu č. 7 byly čerpány z interních, veřejnosti nepřístupných, avšak publikovatelných materiálů.

7.1 Kontrola legálnosti migrace

Migrace jako taková, resp. přeshraniční pohyb osob na vnější hranici České republiky, je od roku 2012 vyhodnocován systémem KODOX. Jde o systém sloužící při hraničních kontrolách na mezinárodních letištích ČR. Jde o jediný systém lustrací, který je propojen s dalšími lustračními systémy jako je CIS, ICIS, SIS, CS, NS VIS, DBO či PATROS. Systém funguje na principu, kdy načte cestovní doklad a provede elektronickou kontrolu biometrických prvků. Zároveň dochází k sejmutí daktyloskopických otisků prstů a dochází k jejich porovnání se systémem VIS. Otisky prstů zůstávají do budoucna uloženy v cestovním dokladu jako biometrická data. Tento systém má však univerzálnější využití, kdy na základě jeho fungování lze vyhodnocovat např. různá statistická data, jako např. národnost cestujících.

7.2 Nelegální migrace a s ní související jevy

7.2.1 Nelegální migrace

Jedním z podstatných hledisek zvládnutí migrační situace ve státu je míra integrace cizinců do společnosti. Je však nutno konstatovat, že s jakoukoliv migrací úzce souvisí bezpečnostní rizika, kdy může docházet k prolnutí legální a nelegální migrace. Především v současné době lze pouze stěží striktně dělit migraci legální a nelegální. Tato skutečnost je odvislá od možných způsobů zisku legálního pobytu. Nejde tudíž jen o migraci ve smyslu azylového řízení (nelegální překročení hranice). Jedná se např. i o fiktivní sňatky, účelově získaná víza, předstírané podnikatelské aktivity, studium či zaměstnání. Právě nelegální migrace pak může znamenat ohrožení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

⁶⁰ Interní dokumenty Odboru azylové a migrační politiky ke dni 31. 08. 2018

Především migrace nelegální ve velké míře ovlivňuje vztah občanů země k integraci již na území žijících cizinců. Nelegální migrace je úzce spjata s přeshraniční trestnou činností, převaděčskou kriminalitou, obchodem s lidmi, mezinárodním terorismem apod. Nelegální migrace, resp. nelegální zaměstnávání cizinců má podstatný vliv na ekonomickou situaci. Migranti, kteří na území České republiky pobývají nelegálně, se často sami stávají obětmi trestné činnosti, či se na trestné činnosti sami podílí. Počínaje rokem 2008 jsou z hlediska vstupu do schengenského prostoru sledovány dva základní ukazatele nelegální migrace. Jde o nelegální překročení vnější schengenské hranice České republiky a o nelegální pobyt. V oblasti nelegálního překročení hranic jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročí nebo se pokusí překročit vnější schengenskou hranici České republiky, která je v tomto případě na mezinárodních letištích. Co se týče nelegálního pobytu, jedná se o vykazování cizinců zajištěných na území ČR, kteří porušují zákonné podmínky pro pobytu cizinců na území ČR.

7.2.2 Nelegální vstup

Poslední data ukazují, že pro velkou část cizinců se ČR stává cílovou zemí. Migrační vlna, která počala koncem roku 2014, gradovala v roce 2015 a od roku 2016 do současné doby postupně opadá. Území ČR je však stále užíváno i jako tranzitní prostor pro nelegální migranty do dalších částí schengenského prostoru. Z dostupných dat je zjevné, že po vstupu ČR do schengenského prostoru (27. 12. 2007) každým rokem narůstají počty nelegálních migrantů. Od roku 2007 do roku 2014 dochází meziročně k nárůstu v rozmezí 7-16%. Podstatná změna však nastala v roce 2015, kdy oproti roku 2014 dochází k nárůstu o 78%. Dále však v roce 2016 došlo k razantnímu poklesu, kdy oproti roku 2015 bylo zjištěno pouze 39 % nelegálních migrantů. Samostatnou kapitolou při nelegálním vstupu na území ČR pak zůstává vstup na základě padělaných cestovních dokladů.

7.2.3 Nelegální pobyt

Během roku 2016 byl zjištěn nelegální pobyt v případě 5039 cizinců. Jedná se však o podstatný pokles oproti roku 2015, a to o 3284 osob. Osoby byly ve většině zjištěny orgány České republiky, část pak zjištěna orgány sousedních zemí a vrácena dle readmise zpět do České republiky. České orgány nelegální migranty zajišťují buďto ve vnitrozemí nebo na mezinárodních letištích. Např. v Plzeňském kraji bylo v roce 2016 zjištěno o 54 případech nelegální migrace méně. Z celorepublikového hlediska z pohledu národností při

zjištění nelegálního pobytu dominují občané Ukrajiny, následují občané Ruské federace, Kuvajtu, Vietnamské socialistické republiky a Afghánistánu. U takto zjištěných osob zpravidla dochází ke správnímu vyhoštění migrantů, které je vedeno ve správním řízení příslušným oddělením cizinecké policie.

7.2.4 Zneužití azylové procedury

Azylová procedury, resp. řízení o azylu úzce souvisí s nelegální migrací, a to především po zavedení schengenského prostoru a s ním souvisejícího zapojování dalších států. Je tak usnadněn pohyb osob přes vnitřní hranici schengenského prostoru, na kterých není zavedena (až na výjimky) hraniční kontrola obdobná kontrole na vnější hranici. Jde o případ, kdy migrant požádá v daném státě o poskytnutí mezinárodní ochrany (azylu), avšak nemá zájem o pobyt v dané zemi, ale jeho zájmem je dále cestovat do jiných zemí schengenského prostoru. Takový pohyb je však neoprávněný. Zpravidla je stát, ve kterém migrant požádá o azyl, prvním státem schengenského prostoru. Může se však taktéž jednat o stát vnitru schengenského prostoru, kde je osoba po svém nelegálním vstupu do schengenského prostoru poprvé zadržena. Může se jednat např. o cizince, kterému vypršel platnost oprávnění k pobytu na území, či mu byl pobyt pravomocně orgánem státní správy zrušen. V souvislosti se zneužíváním azylové procedury jsou často zaznamenány případy, kdy migrant svévolně opustí azylové zařízení a vydává se na cestu do dalších států Evropské unie.

7.2.5 Napomáhání k nelegální migraci

Po svém vstupu do Schengenu se problematika České republiky v napomáhání k nelegální migraci přes státní hranice ve formě převaděčství přesunula spíše k napomáhání k nelegálnímu pobytu, kdy především v letech 2007, 2008 a 2009 docházelo k velkému nárůstu účelových sňatků či padělků potřebných dokladů. V době vrcholu migrační krize, tedy v roce 2015 dochází v souvislosti s nelegální migrací ke změně, kdy začíná převládat k napomáhání nelegálnímu překročení schengenské hranice a následné pomoci při pohybu po území Schengenu. Poté, kdy v roce 2016 došlo k poklesu migrační vlny, se trend vrací do zaběhnutých kolejí, kdy opět převládá napomáhání k nelegálnímu pobytu na území České republiky. V této souvislosti nutno poznamenat, že v roce 2017 byla díky spolupráci několik bezpečnostních složek ČR v Plzeňském kraji tzv. rozprášena výrobní na padělané cestovní doklady.

7.2.6 Nástroje pro potírání nelegální migrace, prevence

Česká republika disponuje nástroji, kterými lze v určité míře nelegální migraci zabránit či předejít, kdy jsou definovány 4 pásma, na kterých působí cizinecká policie. První z nich je aktivita ve třetích zemích, tedy v zemích původu, tranzitních zemích, kdy dochází k vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady. Druhé z pásem obsahuje mezinárodní spolupráci (bilaterální, multilaterální a místní), která souvisí s ochranou státní hranice. Jsou to např. společné hlídky, výměna informací apod. Třetí pásmo spočívá v opatřeních na vnější hranici, tedy mezinárodních letišť, která poskytují lety mimo prostor Schengenu. Zde probíhají hraniční kontroly či odepření vstupu občanů třetích zemí. Posledním pásmem jsou aktivity, které jsou realizovány přímo na území České republiky, zaměřeny přímo proti nelegální migraci a přeshraniční kriminalitě. Jde např. o pobytové kontroly, vyhoštění cizince apod. Právě z výše popsaného je zapotřebí úzké spolupráce mezi jednotlivými útvary Policie ČR zabývající se migrací s ostatními složkami Policie ČR (NZOZ, NPC,...), ale třeba i celní službou a dalšími orgány veřejné moci, např. Odborem azylové a migrační politiky.

7.2.7 Nelegální migrace závěrem

Na nelegální migraci je v současné době zapotřebí pohlížet jako na velmi dynamickou oblast, kdy je pouze velmi malá možnost odhadnutí budoucího vývoje (např. ve vztahu migračních tras). Je vyžadována velká flexibilita a důsledný přístup zainteresovaných pro potírání nelegální migrace. Zmírnění dopadů nelegální migrace patří mezi důležité strategické zájmy České republiky a je jednou z priorit bezpečnostní politiky státu.

7.3 Nelegální překračování hranic Schengenu v roce 2016

7.3.1 Migrační trasy

Mezi nejčastější trasy nelegální migrace patří trasa východního středomoří, tedy vstup na území Schengenského prostoru z území Turecka (viz příloha č. 1), trasa centrálního středomoří, tedy zpravidla vstup na území Schengenského prostoru plavbou z Libye přes Středozemní moře na italský ostrov Sicílie (viz příloha č. 2), a západo-balkánská trasa, tedy vstup na území Schengenského prostoru přes hranice Makedonie (viz příloha č. 3). V poslední době se do popředí především díky sdělovacím prostředkům dostala trasa

západního středomoří, tedy vstup na území Schengenského prostoru z Maroka do Španělska (viz příloha č. 4).

V počátku migrační krize byla nejčastěji využívanou trasou trasa západo-balkánská. Po zavedení přísných kontrol na hranicích Makedonie (včetně stavby hraničního oplocení) dochází ke snížení „vytíženosti“ této trasy. V současné době hraje prim trasa centrálního středomoří. Snad každé osobě jsou známy záběry lodí s migranty plujících podél pobřeží Itálie, Francie či Španělska čekajíc na možné povolení k vylodění v některém z přístavů. Právě v době kulminace migrační krize došlo k rapidnímu zlepšení v oblasti registrace migrantů ve zřízených hotspotech v jižní Itálii.

7.3.2 Hranice Schengenu a zahraniční bojovníci

V obecné rovině existovala, existuje a nadále bude existovat hrozba cestování spojená s terorismem. Důvodem je především syrský konflikt, který na území Sýrie přitáhl tisíce bojovníků, a to včetně občanů Evropské unie, držitelů dvojího občanství či jiných příslušníků třetích zemí. Jsou všeobecně známy například případy občanů Velké Británie cestujících válčit do Sýrie na straně Islámského státu. Do konce roku 2016 můžeme s nadsázkou říci, že džihádistické teroristické organizace, včetně organizace Da'esh, neměly na území Sýrie větší problém a území měly takřka pod kontrolou. Od počátku roku 2017 se však tyto organizace setkaly s významným vojenským odporem, a to nejen v Sýrii, ale také v Iráku a Libyi. Tato situace, tedy vojenský odpor, povzbudila některé ze zahraničních bojovníků k návratu do Evropské unie. Stejně tak jiní bojovníci (např. občané Sýrie), využívají migrační krize, kdy se snaží v migračním toku dostat na území Schengenského prostoru. Je pak právě na bezpečnostních složkách zemí Schengenského prostoru, aby tyto bojovníky odhalily, jelikož hrozí oprávněné riziko podkopávání vnitřní bezpečnosti.

Již v roce 2016 agentura FRONTEX požádala, aby byly hlášeny incidenty s osobami podezřelými se sympatiemi či vazbami na militantní islám. Tato hlášení pochází z hraničních přechodů v rámci společných operací agentury FRONTEX. V roce 2016 bylo ohlášeno 32 incidentů (viz příloha č. 5), které zahrnovaly 33 podezřelých osob se spojením s militantním islámem. U jedné osoby bylo potvrzeno, že se jedná o zahraničního teroristického bojovníka vracejícího se leteckou cestou z Iráku. Jiné osoby nebyly

registrovány v žádné z databází, ale byly identifikovány jako potenciální pachatelé pro odpovídající cestovní historii na Středním Východě, kdy u nich byla také nalezena značná finanční hotovost, extremistická literatura či obdobné tematické materiály v jejich laptotech či mobilních telefonech.

8 Přínos vs negativa migrace – ekonomické hledisko

8.1 Pozitiva migrace

Pozitiva migrace jsou nejvíce zřetelné v době, kdy roste ekonomika dané země, hospodářské konjunktury. V takové době je zapotřebí velké množství pracovní síly. Domácí obyvatelstvo zpravidla neuspokojí poptávku po volných pracovních místech. Zcela jistě nelze hovořit o homogenitě skupin migrantů a domácích obyvatel. Migrant a domácí občan jsou proto spíše komplement než substitut. Migrace v této souvislosti zcela jistě souvisí s přínosem v otázce produktivity hostitelské země. Ať už skupina migrantů či skupina domácích obyvatel se vždy zaměří na oblast, ve které spatřuje komparativní výhodu. Obecně by mělo platit, že migrant nemůže snižovat hodnotu práce v hostitelské zemi, byť toto tvrzení nebývá vždy zcela pravdivé. Důležitou výhodou migrace stejně tak může být, že migranti mohou zaplnit volná místa na pracovním trhu, která vznikají např. neochotou výkonu práce ze strany domácího obyvatelstva. Důvody lze sledovat např. ve vlivu na zdraví zaměstnance, výše jeho platu či náročnost práce. Velmi zřetelná výhoda migrace může spočívat také v pomoci v odvětví, pro které nemají domácí občané dostatečnou kvalifikaci. Nejenže se migrant na takové pozici dokáže bez větších problémů uplatnit, ale dokáže navíc např. dané odvětví obohatit o své poznatky, zkušenosti či nové přístupy, které pocházejí z jeho kultury a jsou mu zcela přirozené. Má se za to, že uvedené výhody vedly v roce 2009, resp. 2011 k zavedení programu zelených, resp. modrých karet pro cizince, které sloužily právě k usnadnění vysoce kvalifikovaných pracovníkům ke vstupu, pobytu a práci na území ČR. Od roku 2014 je pak pro cizince zaveden nový institut tzv. zaměstnaneckých karet, který vychází z obdobného principu. Jedinou změnou je, že neslouží pouze pro vysoce kvalifikované profese. Státu však tento institut zaručí přehled nasycenosti pracovního trhu i s ohledem na dané profese.

Možnou výhodu může znamenat i zvyšování obyvatel daného státu. Je nevyvratitelnou skutečností, že obyvatelstvo v Evropě stárne. Migrace a s ní spojené zapojení migrantů do pracovního procesu pak může být jednou z možností zmírnění dopadů nepříznivé struktury populace, s čímž jsou taktéž úzce spjaty státní finance. V případě, kdy stát dokáže zajistit více pracovních pozic pro legálně pracující migranty, tím větší přínos plyne z hlediska odvodu na daních pro státní rozpočet.

Výhoda však může být pocíťována nejen v hostitelské zemi. Nesporná výhoda nastává i pro zemi migrantova původu, kdy jsou zpravidla doslova toky peněz zasílány migranty do zemí původu. Takové finanční prostředky mohou mít pro domovskou zemi za následek např. impuls pro ekonomický růst. Z pohledu mikroekonomického pak mohou např. domácnosti v domácí zemi vystoupat nad hranici chudoby, z čehož může plynout třeba rozkvět vzdělávání. Právě vzdělanost obyvatelstva může pak hrát důležitou roli při dalším rozvoji domácí země. Popsaným jsou v České republice známí především občané Vietnamu, kteří posílají nemalé finanční prostředky do země původu, které plynou z jejich podnikatelské aktivity.

8.2 Negativa migrace

Stejně tak, jako při ekonomické konjunktuře mohou být upřednostňovány pozitiva migrace, v dobách ekonomického úpadku neboli recese, se dostává do popředí negativní názor na migraci. I z laického pohledu může mít toto své opodstatnění, kdy v době ekonomického růstu je psychika každého jedince nastavena na jiné úrovni, než je tomu při ekonomickém úpadku. Pokud se ekonomice daří, nepřipouští si žádný z nás (nebo alespoň ne tolik) možné problémy se ztrátou zaměstnání, zhoršení životní úrovně, nemožnost splacení hypotéky apod. Člověk pak může být naladěn na tzv. pozitivní vlnu a např. i migrace může být chápána zcela jinak. Naopak při ekonomické recesi začínají starosti např. o ztrátu zaměstnání a v takové situaci jedna z prvních věcí, která člověka napadá je: „Proč by tady mělo být zaměstnáno takové množství cizinců, když domácí občané mají problém se svým pracovním uplatněním?“ Právě v tomto duchu uvažoval např. filozof John Hospers⁶¹, který imigraci odsuzuje právě z důvodu, že migranti berou práci, která by

⁶¹ HOSPERS, J. - A libertarian argument against open borders.
Dostupné z http://mises.org/journals/jls/13_2/13_2_3.pdf

mohla být přístupná domácí populaci. Jeho domněnka je postavena na předpokladu, že pracovní síla domácí populace a migrantů jsou vzájemné substituty na pracovním trhu. Dle jeho názoru se s přibývajícím počtem migrantů sníží mzda právě domácím obyvatelům, v některém případě se snížení mzdy dostane až na hranici životního minima, což povede ke zvýšení nezaměstnanosti, a to především u nízko kvalifikovaných profesí.

Co se týče země vysílací, mohou být negativním efektem remitence, tedy finance, kterou jsou do země původu zasílány migranti. V zemi cizincova domova může z těchto důvodů docházet k demotivaci občanů vyvíjet jakoukoliv pracovní aktivitu. K tomu může docházet v případě, kdy finanční obnos, který člověk dané země potřebuje k životu, obdrží právě ze zahraničí a v případě, kdy země není např. zcela sociálně rozvinuta, nemusí docházet k další motivaci jakkoliv dále rozvíjet hodnoty ve své domovské zemi. S touto skutečností je často spojována životní úroveň migrantů v hostitelské zemi, kteří přijíždějí zpravidla do země, kde minimálně životní úroveň je o několik stupňů výše. U velkého množství migrantů pak platí, že velmi podstatnou část svého příjmu odešlou do domovské země a oni sami na území hostitelské země balancují na hranici chudoby.

Při hospodářské recesi jsou migranti jednou z nejohroženějších skupin, jelikož hospodářská recese zpravidla znamená komplikace na trhu práce. Migrant nejprve přichází o zaměstnání, z čehož plyne nemožnost zaplatit si např. místo v ubytovně. Poté nastává živoření migranta až do doby, kdy dobrovolně území hostitelské země opustí, nebo si ho všimnou příslušné úřady, které migranta vyhostí. Ve světovém měřítku je vcelku hojně vídané, že se migrant může dostat k příjmu plynoucím ze sociálních dávek. Tím však dochází k nadměrnému zatížení státního rozpočtu hostitelské země. Česká republika má však nastavenou laťku na jiné úrovni, kdy je migrantům značně omezen vstup do sociálního systému. V České republice je zákonem ustanoveno, že v případě, kdy migrant nedokáže zajistit finanční prostředky pro pokrytí pobytu svého, případně s ním společně posuzovaných osob jako jsou manželka, rodiče či děti, měl by území České republiky opustit.

Jak bylo zmíněno výše, v době hospodářského útlumu může nastat agresivnější přístup ze strany domácího obyvatelstva, které žije v dojmu, že jim migranti berou práci. Obecně se však má za to, že česká právní úprava disponuje nástroji, které s takovou situací počítají

a jako stát na takovou situaci Česká republika umí reagovat. Jde o tzv. Dobrovolné návraty. S aplikací tohoto nástroje jsme se mohli setkat např. v době poslední hospodářské krize. V roce 2008 byli na území České republiky hojně vítáni migranti, aby v roce 2009, kdy finanční krize dosahovala své kulminace a všichni lidé, včetně migrantů, přicházeli o práci, byl poprvé realizován projekt Dobrovolných návratů, jehož cílem bylo a stále je finanční pomoc migrantům, kteří na území České republiky přišli o práci, s návratem do mateřské země, a to např. příspěvím na letenku.

Negativní efekt migrace může být ale spatřován např. i v tom, že právě odchod migranta do hostitelské země může být pro tuto zemi ztrátou. Zde se jedná především o odborníky ve vysoce kvalifikovaných profesích. V zemi původu se po odchodu takových migrantů může např. utlumit rozvoj země. Do těchto lidí, resp. na jejich vzdělání, země bezesporu vynaložila v minulosti velké množství finančních prostředků a jejich návratnost v produktivní části života migranta se nedostavuje.

9 Migrace v číslech

9.1 Kdo se o čísla stará

Pokud pohledíme na migrační krizi, je v dnešní době evidentní, že kulminace nastala v roce 2015. Šlo o dobu, kdy celá Evropa byla ohromena množstvím přicházejících migrantů. Níže si ukážeme, jakým způsobem jsou zaznamenávány čísla v souvislosti s migrací. Starají se o to následující agentury⁶².

- 1) Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) – tato organizace má za úkol pomoci migraci z hlediska migrace a rozvoje, prevence a potírání obchodu s lidmi, dobrovolné návraty a reintegrace či integrací cizinců v ČR. Tato organizace v současné době funguje ve více než 150 státech Evropské unie⁶³.
- 2) Eurostat – tak, jako ČR má Český statistický úřad, Eurostat je obdobou pro Evropskou Unii. Sídlem úřadu je Lucemburko. Eurostat má jedinou, zato velmi důležitou úlohu, která spočívá v analýzách a statistikách umožňujících srovnání migrace v jednotlivých členských zemích.

⁶²<http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Profily-syrsk%C3%BDch-uprchlk%C5%AF-a-jejich-migra%C4%8Dn%C3%AD-strategie.pdf>

⁶³<http://www.iom.cz/o-nas>

- 3) Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) – jde o úřad zřízen pro uprchlíky, jež se zabývá prosazování mezinárodních dohod a poskytováním pomoci. Např. v ČR má tento úřad prioritu ve vybudování azylového systému⁶⁴.
- 4) Frontex – agentura zřízená pro spolupráci členských zemí na vnější hranici schengenského prostoru. Mezi hlavní úkoly této agentury patří koordinace či analýzy. Hraniční kontroly spočívají v kontrole pozemních a námořních hranic či v posouzení falešných dokladů⁶⁵.

9.2 Počty migrantů při kulminaci migrace v roce 2015

Dle dostupných údajů (UNHCR) na území Evropské unie přicestovalo do konce roku 2015 k jednomu miliónu osob. Jak bylo výše uvedeno, v období roků 2008 až 2014 nikdy nenastala situace, kdy by počet osob migrujících do Evropské unie přesáhl počet 70 tisíc ročně. Toto číslo bylo považováno za jakýsi trend. Avšak již koncem roku 2014 nastala situace, kdy do Evropské unie vstoupil 200 000 migrantů. Na takové množství migrantů nebyla a v podstatě ani nemohla být Evropská unie připravena. Je pak zcela logické, že příliv milionu osob v roce 2015 musel znamenat pro Evropskou unii pohromu⁶⁶.

Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky analyzuje migraci ve Středozeří. Stejně tak pracuje s daty, které pracovníci této organizace evidují na řeckých hranicích a s daty, které jim poskytnou orgány Itálie, Španělska, Malty a Řecka. Organizace se však netají skutečností, že evidovaná data nemusí být zcela přesná, kdy se mohou ve skutečnosti navyšovat. Jak bylo výše uvedeno, prim migraci při její kulminaci hrály čtyři hlavní migrační cesty. Tedy cesty přes Itálii, Španělsko, Řecko a trasa balkánská. Dle dat dostupných ze serveru www.evropskehodnoty.cz v době kulminace migrační krize (2015) přicestovala na území Řecka celkově 856 723 migrantů. Toto číslo bylo tvořeno z 56 % Syřany, z 24% Afghánci, z 10 % Iráčany, z 3 % Pákistánci a zbylé procento především migranty z Afriky. Z celkového počtu bylo celých 45 % žen s dětmi. 55 % pak tvořili muži. Druhou nejčetnější zemí v tomto hledisku je Itálie s 153 842 migranty v roce 2015.

⁶⁴ <http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/unhcr-v-ceske-republice.html>

⁶⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3A133216>

⁶⁶ <http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Mo%C5%BEnosti-odhadu-v%C3%BDvoje-migra%C4%8Dn%C3%ADch-tok%C5%AF-aneb-kolik-migrant%C5%AF-je%C5%A1t%C4%9B-p%C5%99ijde.pdf>

Jednalo se především o Eritrejce (26%), Nigerijce (14%), Somálce (8%) Súdánce (6%), Syřany (5%). Oproti Řecku do Itálie přicestovalo vyšší procento mužů (75%) a čtvrtinu tvořily ženy s dětmi. Třetí zemí co do počtu migrantů tvořilo Španělsko, kam v roce 2015 v porovnání s dvěma uvedenými zeměmi přicestovalo o poznání méně migrantů, a to 3592. IOM (Mezinárodní organizace pro migraci) řeší migrační trasy o poznání podrobněji než UNHCR, kdy tato organizace poukazuje na postupnou kumulaci proudu migrantů z Blízkého východu a z Afriky. Toky migrantů se dle této organizace nakonec spojily do tří, a to přes Řecko, Španělsko a Itálii⁶⁷.

Údaje uváděné organizacemi IOM a UNHCR se liší pouze nepatrně. Další údaje zjištěné organizacemi jsou však pro otázku migrace velmi podstatné, kdy byly zkoumány taktéž počty vysídlených osob z krizových regionů. Jde proto o osoby, které musely nuceně opustit své domovy, avšak prozatím zůstávají v zemích původu, jen v odlehlých regionech. Může se však jednat o potencionální migranty směřující do Evropy. IOM uvádí, že do konce roku 2015 bylo nuceno opustit svůj domov přes 7,5 milionů Syřanů, přes 3,3 milionů Súdánců či 0,6 milionu Ukrajinců. Co se týče roku 2016, je evidentní, že migrační vlna poklesla, kdy do Evropy přicestovalo 372 128 migrantů, z toho dominantní trasa byla po moři, a to konkrétně 348 664 migrantů. Dle oficiálních údajů 4690 migrantů při cestě do Evropy je pohřešováno či zahynuli.

9.3 Co nám o migraci poví budoucnost

Oproti letům minulým je v dnešní době přetřásán především vývoj migračních tras. Téměř dnes a denně spatřujeme ve sdělovacích prostředcích lodě s migranty čekajícími na vyloďení ve středozezemním moři u pobřeží Itálie, Francie či Španělska. Stejně tak ale můžeme spatřit, jak se v těchto zemích vyloďují migranti z nafukujících člunů, a to přímo na plážích mezi opalujícími se turisty. Dělají se proto různé analýzy a odhady, především z důvodu připravenosti na budoucí vývoj. S ohledem můžeme říci, že Evropa na migraci, která proběhla především v roce 2015, nebyla připravena. Otázkou zůstává, v čem vidět selhání. Zůstává tak otázkou, zda vůbec lze objektivně určit, jak se bude migrační situace vyvíjet. Migrační politika každé ze členských zemí pracuje s různými předpoklady o

⁶⁷ <http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Profily-syrsk%C3%BDch-uprchlk%C5%AF-a-jejich-migra%C4%8Dn%C3%AD-strategie.pdf>

budoucím počtu migrantů. Tyto prognózy jsou podstatné především pro osoby starající se o migranty v azylových zařízeních, ale např. i osoby střežící vnější hranice prostoru. V této souvislosti v době nedávné uvedly prognózy týkající se migraci dvě instituce, a to z hlediska dlouhodobějšího časového horizontu, kdy OSN prognózuje, že do roku 2050 přicestuje do Evropy 31 milionů migrantů. Mezi hlavní cílové destinace bude dle OSN patřit území Německa, Velké Británie a Itálie. EUROSTAD učinil prognózu s horizontem ještě delším, kdy uvedl, že do roku 2060 přicestuje do Evropy 70 milionů migrantů, z čehož celých 41 milionů přicestuje do Eurozóny⁶⁸.

Německé bezpečnostní složky prognózují, že v roce 2018 je připraveno přicestovat přes Středozemní moře do Evropské unie až k 6 milionům běženců, kdy cca 3 miliony jsou soustředěny v Turecku a např. 1,2 milionu pouze čeká na příznivé počasí pro cestu před Středozemní moře. Je tedy pouze otázkou. Nakolik se uvedené prognózy naplní. Při čtení těchto dat o migraci se jeví jako nanejvýš zářející, že ani po téměř třech letech od vypuknutí migrační krize, se politické špičky nejsou schopny dohodnout na základních přístupech k řešení migrační otázky.

10 Reakce Evropské unie na migrační krizi

Je otázkou, zda lze téma reakce na migrační krizi vůbec nějak hmatatelně uchopit. Laik může čerpat pouze ze sdělovacích prostředků, avšak v nich uváděné informace se často zdají zcela zavádějící, kdy se tyto informace jeví spíše tak, že spatřují světlo světa pouze s cílem „ukojit“ laickou veřejnost. Neustále se dozvídáme, jak jsou vedeny diskuze, padají velká prohlášení, objevují se jak pozitivní, tak negativní názory, a to právě z úst osob, které by měly dát migrační situaci jasný rámec a pravidla. Není úsměvné nebo spíše smutné, že ani po třech letech od vypuknutí migrační krize nejsou vyspělé státy jako Itálie, Francie či Španělsko schopny včas zanalyzovat, že z pobřeží Afriky vyplouvá loď plná migrantů a jasně stanovit, jak s touto lodí naložit? Namísto toho se nechá loď připlout k břehům Evropy, kde jí však po dlouhou dobu není dovoleno se ani v jednom z přístavu uvedených zemí vylodit. V dnešní době družic, satelitů, špionáže a dalších technologií

⁶⁸ <http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Mo%C5%BEnosti-odhadu-v%C3%BDvoje-migra%C4%8Dn%C3%ADch-tok%C5%AF-aneb-kolik-migrant%C5%AF-je%C5%A1t%C4%9B-p%C5%99ijde.pdf>

opravdu není možné včas zjistit, že do Evropy má v plánu připlout plná loď utečenců? Vždyť zde se nejedná o několika málo osob plující přes Středozemní moře takřkajíc na vlastní pěst. Zde se jedná o regulérní organizovaný, řízený zločin!

Jediné, co je pravděpodobně možné v této souvislosti uchopit, jsou finanční prostředky, které Evropská unie vyčleňuje na migrační situaci, a to například pro poskytování humanitární a rozvojové pomoci. V letech 2015 a 2016 vyčlenila Evropská unie přes 10 miliard eur na řešení migrační krize. V roce 2017 a 2018 se tato částka však několikanásobně navýší. Lidé přicházející do Evropské unie ve většině případů potřebují základní věci jako mít kde bydlet, mít co jíst, pít,...V těchto souvislostech EU financuje projekty řešící nejnaléhavější potřeby. Stejně tak však Evropská unie poskytuje podporu osob mimo zemí Evropské unie. Pro roky 2016 až 2018 je plán vyčlenit pro Turecko, kde se v současné době nachází nejvyšší počet uprchlíků, podporu až 6 miliard euro.

Postup při řešení migrační krize požaduje bezpodmínečnou koordinaci všech členských států. Právě to se však jeví jako největší úskalí. Členské státy mají naprosto odlišné postoje k migrační otázce a jsou při řešení naprosto nejednotní. Týden co týden slycháme o zasedáních mezi jednotlivými členskými státy, které zpravidla končí fiaskem. V tomto ohledu sehrálo podstatnou roli Německo, které při kulminaci migrační krize přijalo téměř 0,5 milionu žádostí o azyl. Právě z tohoto důvodu nejvíce tlačí na ostatní země EU. Německo žádá o přerozdělení migrantů do dalších členských zemí, čemuž se však zbylí brání⁶⁹.

Nejpočetněji podávají žádosti o azyl migranti v právě v Německu. Dle EUROSTATu bylo v roce 2015 podáno v EU celkově 1,25 milionu žádostí o azyl, z čehož právě Německo přijalo přes 180.000 žádostí. Následovalo Maďarsko (174 435 žádostí) a Švédsko (156 110) žádostí. Česká republika v roce 2015 přijala 1235 žádostí o azyl. Největší skupinu žadatelů tvořili Syřané, a to téměř třetinou podaných žádostí z celku⁷⁰.

⁶⁹ <http://euractiv.cz/clanky/aktualne-v-eu/uprchlicka-krize-staty-eu-kvuli-nejednotnosti-stale-tapou-012852/>

⁷⁰ <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pocet-zadatelu-o-azyl-v-nemecku-se-snizuje/1335763>

V roce 2016 pak bylo v EU podáno celkově 1 204 300 žádostí, tedy o něco méně oproti roku 2015, avšak více než polovina žádostí směřovala do Německa, následovala Itálie, Francie a Řecko. V České republice byl stav opět o něco poklidnější, kdy v roce 2016 žádalo o azyl 1200 cizinců. Prim zde hráli občané Ukrajiny (355 žádostí). Uvedené počty žádostí o azyl pak poukazují na jakousi nespravedlnost, kterou se ohání právě Německo.

Kvóty pro rozdělování migrantů byly stanoveným řešením redistribuce. Stalo se z nich však velmi horké téma, kdy se proti podpoře ze strany Německa, Švédska, Rakouska či Itálie hlasitě ohradili státy Visegrádské čtyřky. Počátek roku 2016 znamenal nový návrh spočívající ve vykoupení se z přijetí uprchlíků. Tento návrh se však nesetkal s podporou. Možnosti o přerozdělení migrantů se tak i v současné době neustále vedou.

11 Reálné dopady současného stavu migrace pro Českou republiku

11.1 Trh práce

Trh práce, nedostatek pracovní síly. Právě to je nejčastějším odůvodněním ze strany příznivců migrace. Příznivci jsou toho názoru, že jak na trhu práce evropském, tak trhu práce domácím chybí pracovní síly a právě příchod migrantů je výzvou pro rozvoj firem. Podívejme se tedy, jak je na tom trh práce z pohledu nezaměstnanosti, resp. z pohledu zaregistrovaných nezaměstnaných. Dle dat dostupných na internetovém serveru kurzy.cz⁷¹ na konci roku 2015 činil tento stav 453 100 osob. Na konci roku 2016 činila nezaměstnanost 381 373 osob, na konci roku 2017 byl stav 280 620 osob a aktuální čísla (říjen 2018) hovoří o 224 331 nezaměstnaných osobách. Z uvedených čísel je evidentní, že nezaměstnanost v ČR neustále klesá. Oproti tomu dle dat dostupných z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí⁷² počet nabízených pracovních míst neustále roste. Dle serveru www.kurzy.cz⁷³ chybělo trhu práce v roce 2017 více než 130 000 pracovníků. Veškerá výše uvedená čísla hovoří o tom, že příznivci migrace mají pravdu a pro migranty

⁷¹ <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/>

⁷² <https://portal.mpsv.cz/upcr>

⁷³ <https://www.kurzy.cz/zpravy/424981-pocet-volnych-pracovnich-mist-pribyva-kvalita-vsak-stagnuje/>

by se pravděpodobně nejen v ČR v současné době práce našla. To je ovšem pouze jedna, ta přívětivější stránka věci. Jak proběhne případná rekvalifikace migrantů? Co jazyková bariéra? Co dehonestace hodnoty práce? Z profesního hlediska se denně setkávám s cizinci, kteří jsou ochotni dělat na živnostenský list byť nikterak kvalifikované práce za 50,- Kč/hodinu. Potřebný výdělek, který jím zajistí alespoň nějaké důstojné živobytí, dohání počtem odpracovaných hodin. Většina těchto cizinců však nemá na území ČR rodinu, příbuzné a lze proto pochopit, že veškerý svůj čas jsou ochotni trávit v práci. Jak se v tomto ohledu však může porovnávat občan ČR, který zde má manželku, rodiče, děti, kamarády. Pravděpodobně je pro takovou osobu nepředstavitelné trávit 7 dnů v týdnu 12 hodin denně v práci. To je však jen příklad toho, v čem spatřuji stinnou stránku věci v současnosti. Přemýšlí však někdo ze zastánců migrace nad tím, co se s migranty stane např. v případě ekonomické recese, kdy nebude cizince možno dále zaměstnávat. Jak skončí osud těchto lidí. Ano, zlomek jich odjede do země původu. Zbytek však zůstane na území ČR. Tím, že přijdou o práci, budou mít značné potíže s legalizací svého pobytu na území. Co se stane s lidmi, pro které na území ČR nebude práce? Začnou páchat trestnou činnost? Netřeba všechny pasovat do jedné skupiny, avšak minimálně v Plzeňském kraji se s takovouto praxí dnes a denně setkáváme.

Podívejme se také, jak hovoří výsledky se zaměstnáváním migrantů ve Spolkové republice Německo z roku 2016. V počátku migrační krize mělo Německo velká očekávání. Pravděpodobně však v poslední době rychle vystřízlivělo. Informace hovoří o tom, že migrantům chybí kvalifikace a velkou překážkou je jazyková bariéra. Třicet největších firem dle DAX (německý akciový index) nabraly během měsíce června roku 2016 pouhých 54 migrantů, a to i přesto, že v červnu 2016 bylo v německém hospodářství volných přes 660 000 pracovních míst. Toto porovnání jednoznačně poukazuje na fakt, jak těžké je zaměstnávat cizince. Byť o práci se hlásilo v roce 2016 celkem velké množství migrantů, naprostá většina z nich nemá žádné vzdělání⁷⁴. Z uvedeného tak plyne, že byť možnost zaměstnat migranty zde potenciálně existuje, realizace tohoto v plné míře je více méně nemožná. O tom pravděpodobně svědčí např. i to, že i v současné době některé ze členských zemí nabízejí migrantům finanční obnos za to, že se dobrovolně vrátí domů.

⁷⁴ Hospodářské Noviny: Německu se nedaří najít práci pro uprchlíky. (online), (cit. 2018-02-02). Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-65356600-nemecku-se-nedari-najit-praci-pro-uprchliky-firmy-s-miliony-pracovniku-zamestnaly-jen-54-migrantu>

Podívejme se například na Švédsko, které počátkem roku 2018 nabízelo 3.050,- euro za návrat. Méně přívětivé pro migranty bylo např. Německo, které vyplácelo 1.000,- euro za návrat. Česká republika se do toho systému nezapojila⁷⁵. I z laického hlediska je evidentní, že v případě, kdy Evropa lidi do jednotlivých profesí postrádá, tak je jí přednější vyplatit migrantům danou částku za jejich návrat, než je ve své zemi zaměstnat.

11.2 Ekonomika

Zde opět narážíme na dva tábory občanů. Jeden tvrdí, že migrace bude mít na ekonomiku pozitivní vliv, druhý že nikoliv. Pojdme si proto nastínit stručný pohled na ekonomiku z pohledu migrace. Zastánci migrace tvrdí, že migrace zvýší HDP o určitý zlomek procenta. Migranti sice dostanou sociální dávky, ale tyto peníze v daném státě opět utratí. Stejně se tak migranti dle zastánců v daném státě zbaví úspor, které si s sebou ze země původu přivezli. Jednoduše řečeno, dle zastánců migrace se rozhybe ekonomika dané země. Pokud se však podíváme na názory ekonomů dostupných na různých internetových serverech, lze vyčíst, že tito jsou více méně zdrženliví. Je to zpravidla z důvodu, že migrace jako taková se v současné době v absolutních číslech určit nedá.

O tom, že migrace není levnou záležitostí, se přesvědčili zejména v Německu, kde je v současné době ze všech členských zemí největší počet migrantů. Dle internetového serveru moneymag.cz až 31 miliard eur pošle Německo do domovských zemí migrantů. Sociální platby migrantů by měly Německo ročně vyjít na 21 miliard euro a dalších 13 miliard by měl pokrýt integrační proces. Někteří odborníci v Německu tvrdí, že migranti do budoucna budou pro zemi přínosem, jiní si však tímto nejsou zcela jistí. Berme v potaz, nakolik je Německo minimálně po ekonomické stránce vyvinutou zemí, kdy právě Německo je jedna ze zemí, která hraje prim v určování hodnoty eura, potažmo světových akcií. Právě současné neshody německých představitelů v postoji k migraci mohou jednoznačně ovlivnit tyto hodnoty.

Jaké následky tak mohou nastat pro Českou republiku? Určitě se shodneme na tom, že minimálně dopad na hodnotu eura a sním související odraz na export českých výrobků je

⁷⁵ https://ekonomika.idnes.cz/eu-migranti-cesko-0zo-/eko-zahranicni.aspx?c=A180119_134142_eko-zahranicni_mato

jednoznačný. Dle zdrojů z Ministerstva zahraniční např. v letošním roce ČR poskytla 222 milionů korun na pomoc Sýrii, loni byla této zemi poskytnuta částka obdobná. V roce 2018 je taktéž schválena Ministerstvem zahraničí pomoc pro Afghánistán ve výši 40 milionů Kč. Nemalé finanční prostředky jsou pak také poskytovány Turecku. Toto je výčet pouze vybraných zemí, do kterých ČR poskytuje finanční pomoc. Samozřejmě náklady na migraci jsou v daleko obsáhlejší rovině. Z České republiky jsou pravidelně vysíláni občané na ochranu vnější hranice schengenského prostoru, či výpomoc do utečeneckých center. Značné finanční prostředky stojí provoz uprchlických středisek v ČR, kdy např. v roce 2016 bylo do těchto zařízení na území ČR předáno 606 osob. Značné finance jsou taktéž určeny na ochranu migrantů, jejich integraci a celkovou bezpečnost. Již v současné době je evidentní, že minimálně v Plzni jsou díky cizincům náklady na bezpečnost obrovské.

V současné době lze pouze stěží určit, na kolik Českou republiku vyjde migrace z ekonomického hlediska, pokud se však podíváme na výše uvedené, je evidentní, že náklady jsou obrovské. Zůstává potom otázkou, na jaké úrovni by bylo třeba migraci regulovat tak, aby se zvýšilo HDP České republiky, či aby byla ekonomika země pružnější, kdy je evidentní, že migrace jako taková nestojí pouze na základech práva.

11.3 Kultura

Bez jakýchkoli xenofobních představ se právě kultura jeví jako naprosto zásadní otázkou migrace. V tomto ohledu je zapotřebí hledět na migranty, kteří do ČR přicházejí ze zemí ČR podobných (Ukrajina) nebo migranty, kteří pocházejí z naprosto rozdílných kultur (země dálného východu). Dnešní praxí je totiž fakt, že migrant se v hostitelské zemi neujímá role návštěvníka, ale role udavače směru. Právě především migranti z dálného východu vyrůstají ve zcela odlišných kulturních, náboženských, socio-ekonomických či rodinných poměrech. Evropská kultura je nastavena zcela jinak. Podívejme se na vietnamskou komunitu. Právě u té je zcela evidentní, že ani po dlouhých letech se nebyla schopna začlenit do českých poměrů, ale naopak působí stále ve svých uzavřených kruzích.

11.4 Stárnutí populace

Demografové mají za to, že právě migrace může vyřešit problematiku stárnutí populace. Stárnutí je věc, která je bez pochyb třeba řešit. Je zapotřebí udržovat průměrný věk populace a snižovat poměr starých k mladým. Toto je další z názorů zastánců migrace

– Je třeba mladé migranty z rozvojových zemí, kteří se budou starat o starší občany zemí vyspělých. Byť tento názor může mít něco do sebe, dle mého jde o omyl, neboť nemůže být východiskem problematiky stárnutí populace řízený geografický pohyb osob. Pokud by se aktéři k tomuto uchýlili, může být problém stárnutí populace ve finále daleko ničivější. Sama Rada Evropy varovala, že aktéři by se neměli řídit v otázce migrace geografickými ohledy, ale především ohledy politickými či humanitárními. Odborníci uvádějí, že stárnutí, které je následkem prodloužení délky života, není otázkou úpadku, ale nárůstu. V současné době máme všichni více volného času, zdravějšího životního stylu, bezpečnosti. Právě proto bychom se dle odborníků neměli obávat stárnutí populace⁷⁶.

11.5 Migrace a zdraví občanů ČR

Migrace jako taková s sebou bezesporu může nést potenciální rizika z pohledu zdraví občanů ČR. I přes to, že odpůrci migrace tvrdí, že jde o bagatelizaci problému, dle odborníků jsou zdravotní rizika velice nízká. Toto tvrzení podporuje nejen Světová zdravotnická organizace (WHO), ale stejně tak hlavní hygienik ČR či různí odborníci. Vychází se z předpokladu, že se přes ČR neustále pohybují lidi, např. ročně ČR navštíví miliony turistů. Miliony osob projde ročně letištěm v Ruzyni. Pro šíření nemocí je tak dle odborníků prostoru více než dost. I přesto však ČR i z historického pohledu žádné závažnější epidemii nikdy nečelila. Občané ČR začali v ohledu na zdraví být znepokojeni až ve chvíli, kdy se začala šířit informace o zadržených uprchlících. Dle informací Ministerstva vnitra však téměř všichni migranti zachyceni na území ČR byli více méně zdraví, až na pár případů běžných nemocí nelišících se od české populace⁷⁷.

Dle serveru zdravotnickydennik.cz jsou fakta jasná. Uprchlíků dorazilo od doby počátku migrační krize do ČR několik tisíc. Oproti tomu však cestovní kanceláře hlásí, že ČR ročně přicestuje několik miliónů zahraničních návštěvníků, z čehož je nejvíce Němců a Rusů či Číňanů. Především pak Čína patří mezi země vyskytujících se na předních příčkách ve výskytu tuberkulózy. Dle hygieniků se proto jedná o jednu z mále skutečných

⁷⁶ JANÁČKOVÁ, Stanislava, Jan SKOPEČEK, Martin SLANÝ (2016): Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?. Vydání první. Praha: Institut Václava Klause, 2016. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-007-7.

⁷⁷ <http://www.zdravotnickydennik.cz/2015/09/jaka-jsou-realna-rizika-migrace-pro-zdravi-cechu/>

hrozeb pro ČR, jelikož na území ČR se proti tuberkulóze běžně neočkuje. Dle údajů WHO ročně onemocní tuberkulózou jeden milión Číňanů. Např. Rusko je v tomto ohledu třetí na světě. Ve vyšších patrech tohoto seznamu jsou však např. i země Kazachstán, Ukrajina a další. Právě Ukrajina je však z hlediska zdravotního rizika pro ČR nejdůležitější a to především s ohledem na to, že se jedná o nejpočetnější skupinu cizinců. Otázkou tak zůstává, co by se stalo v případě, kdy by se na území Ukrajiny zhoršily životní podmínky, a z Ukrajiny by do ČR přišla vlna cizinců, která by následovala své rodinné příslušníky, kteří již na území ČR mají vydáno oprávnění k pobytu. Není právě toto důvodem pro řešení bezpečnostního rizika?

Je všeobecně známo, že infekce se šíří rychleji vzduchem. Migranti do Evropy cestují přes moře, dopravními prostředky, pěšky. Cesta migranta do cílové země trvá obvykle několik dnů. Právě časová osa dané cesty proto výrazně snižuje riziko přinesení exotické nemoci. Ve srovnání zvažme, že na ruzyňském letišti ročně přes schengenskou hranici projde přes 5 miliónů osob. Není pochyb o tom, že v případě uvažování nad zavlečením exotické nemoci by právě letadlo znamenalo nejjednodušší cestu. Stejně tak však může občan ČR přinést exotickou nemoc např. ze své dovolené.

Výše uvedené tak naznačuje, že zdravotní rizika nehrají prim v tom, co by mělo být hrozbou migrace.

11.6 Dopady migrace závěrem

Předně je třeba pominout riziko bezpečnostní, které je samo o sobě zvláštní kapitolou a pravděpodobně by si toto téma vyžádalo samostatnou studii, kdy i jeden jediný migrant dokáže nadělat více škody než nezaměstnaní, nemocní a podobně. Z výše vytyčeného se však jeví jako nejvyšší ohrožení v situaci, kdy do ČR (potažmo EU) přijdou migranti s cílem zaplnění pracovního trhu. Česká republika disponuje mechanismy, jak pracovní trh řídit, a to i v případě cizinců. Pokud je tedy cítěna potřeba vyššího nasycení trhu, může k tomuto dojít klasickou cestou vízových povolení. Zasytit pracovní trh nelegálními migranty se tak nejvíce jeví jako správně zvolená cesta. V případě, kdy dojde k ekonomické recesi, je pak osud těchto osob nejasný. Co se stane v případě, kdy velké množství běženců

zaměstnaných v Německu přijde o práci? Nebude pak zasažena právě Česká republika? To jsou však otázky, které nám zodpoví běh času.

12 Diskuse

12.1 Vlastní výzkum – dotazníkové šetření

Hlavním úkolem dotazníkové šetření bylo zjistit pohled na migraci jako takovou a s ní spojenou migrační krizi v dnešním slova smyslu, a to z pohledu globálního a národního. Forma dotazníku byla zvolena uzavřená. Respondentům byly položeny dvě otázky. Pro pohled na globální migraci otázka „Povede migrace k růstu a rozvoji z globálního pohledu?“, a pro pohled národní otázka „Přinese migrace obohacení kultury a života v ČR?“. Respondenti byly rozděleni dle dvou kritérií, kterými byly pohlaví a věk. S ohledem na věk byli respondenti rozděleni do třech skupin, a to skupina ve věku 15-26, skupinu ve věku 27-64 a skupina 65+. Jak pro pohlaví, tak pro věkové skupiny byly osloveni respondenti v rovnoměrném zastoupení.

12.1.1 Analýza dotazníkového šetření

Níže se podíváme na to, jaký mezi respondenty panuje názor z pohledu globálního a národního a shrneme si dotazník jako celek. Data jsou čerpána z dotazníku, který je přílohou 8 této práce.

Tabulka 1 Vyhodnocení dotazníku

otázka 1				otázka 2			
Povede migrace k růstu a rozvoji z globálního pohledu?				Přinese migrace obohacení kultury a života v ČR?			
muži				muži			
věk	15-26	27-64	65+	věk	15-26	27-64	65+
ano	9	9	0	ano	8	8	0
ne	7	7	16	ne	8	8	16
ženy				ženy			
věk	15-26	27-64	65+	věk	15-26	27-64	65+
ano	15	9	4	ano	15	10	3
ne	1	7	12	ne	1	6	13

Zdroj : vlastní, 2018

12.1.2 Pohled globální

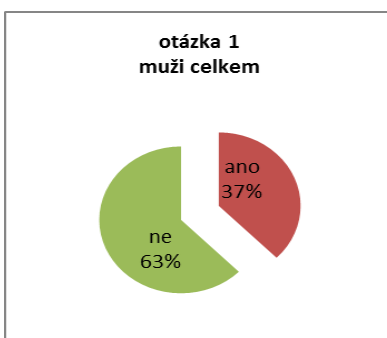
Co se týče globálního pohledu na migrační situaci z hlediska pohlaví respondentů, lze vyčíst, že muži zastávají negativní postoj. Oproti tomu ženy jsou migraci nakloněny. Co se týče shrnutí odpovědí obou pohlaví, převládá názor negativní.

Tabulka 2 Muži x ženy

muži celkem	
ano	18
ne	30
ženy celkem	
ano	28
ne	20

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 1 Muži celkem

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 2 Ženy celkem

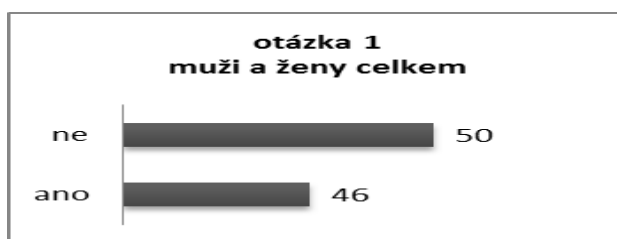
Zdroj: vlastní, 2018

Tabulka 3 muži a ženy celkem

muži a ženy celkem	
ano	46
ne	50

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 3 muži a ženy celkem

Zdroj: vlastní, 2018

Výše uvedenou situaci však očividně ovlivňuje věková skupina respondentů ve věku 65+, kdy konkrétně jediný muž ve věku vyšším 65 let nejeví pozitivní pohled na migrační situaci z globálního pohledu. Oproti tomu jsou respondenti ve věku 15-26 let migraci v globálním pohledu spíše nakloněni. U střední věkové skupina 27-64 let je postoj k migrační situaci v globálním pohledu více méně vyrovnaný.

Tabulka 4 Věk 15-26 celkem

věk 15-26 celkem	
ano	24
ne	8

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 4 Věk 15-26 celkem

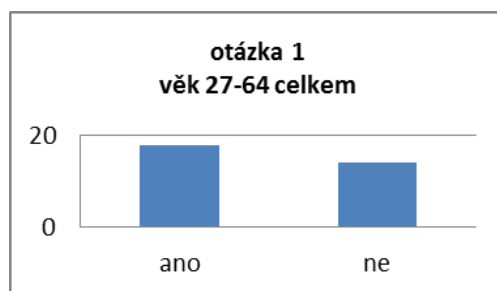
Zdroj: vlastní, 2018

Tabulka 5 Věk 27-64 celkem

věk 27-64 celkem	
ano	18
ne	14

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 5 Věk 27-67 celkem

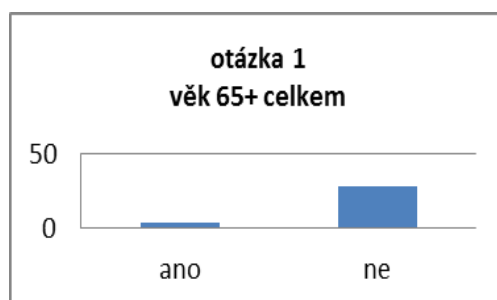
Zdroj: vlastní, 2018

Tabulka 6 Věk 65+ celkem

věk 65+ celkem	
ano	4
ne	28

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 6 Věk 65+ celkem

Zdroj: vlastní, 2018

12.1.3 Pohled národní

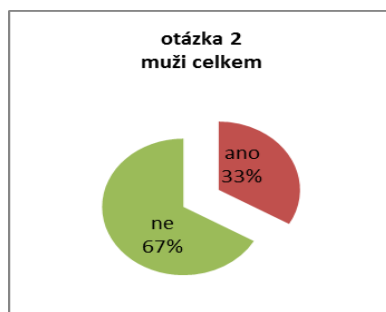
Analýzou národního pohledu na migraci s ohledem na pohlaví respondentů zjistíme, že ani v tomto případě nejví pozitivní postoj muži. Oproti tomu stejně jako při pohledu na globální hledisko se pozitivně k migraci staví ženské pohlaví. Co se týče shrnutí odpovědí obou pohlaví, opět převládá názor negativní.

Tabulka 7 Muži celkem

muži celkem	
ano	16
ne	32
ženy celkem	
ano	28
ne	20

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 7 Muži celkem

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 8 Ženy celkem

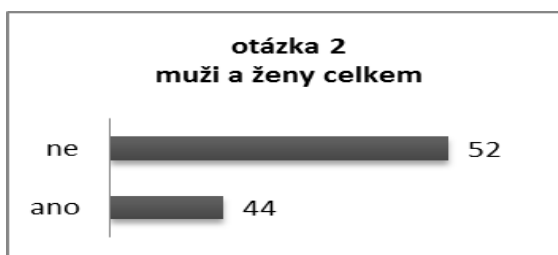
Zdroj: vlastní, 2018

Tabulka 8 Muži a ženy celkem

muži a ženy celkem	
ano	44
ne	52

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 9 Muži a ženy celkem

Zdroj: vlastní, 2018

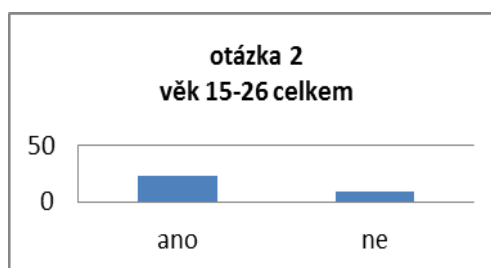
Uvedenou situaci však stejně tak jako při vyhodnocení pohledu globálního ovlivňuje věková skupina respondentů ve věku 65+, kdy opět jediný muž ve věku vyšším 65 let nejeví pozitivní pohled na migrační situaci z národního pohledu. Oproti tomu jsou stejně jako při otázce první respondenti ve věku 15-26 let migraci v globálním pohledu spíše nakloněni, byť v lehce jiném poměru. U střední věkové skupina 27-64 let je postoj k migrační situaci v národním pohledu opět více méně vyrovnaný.

Tabulka 9 Věk 15-26 celkem

věk 15-26 celkem	
ano	23
ne	9

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 10 Věk 15-26 celkem

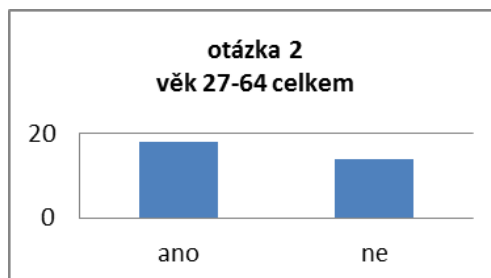
Zdroj: vlastní, 2018

Tabulka 10 Věk 27-64 celkem

věk 27-64 celkem	
ano	18
ne	14

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 11 Věk 27-64 celkem

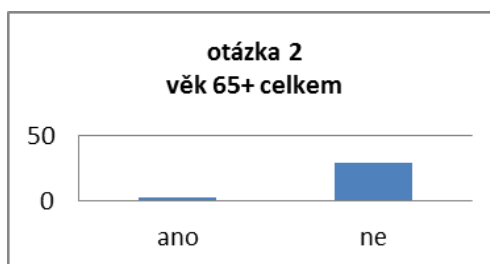
Zdroj: vlastní, 2018

Tabulka 11 Věk 65+ celkem

věk 65+ celkem	
ano	3
ne	29

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 12 Věk 65+ celkem

Zdroj: vlastní, 2018

12.1.4 Celkový pohled na migraci

Zde zanalyzujeme pohled na migraci jako celek, tzn. napříč geografickým členěním, pohlavím i věkovými skupinami.

Tabulka 12 otázka 1,2 celkem

celkem otázka 1,2	
ano	90
ne	102

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 13 Celkový postoj k migraci

Zdroj: vlastní, 2018

Vezmeme-li v úvahu, že počet respondentů činil 96, jeví se všeobecný pohled na migraci vcelku vyrovnaně, byť o 6% je zastoupen negativní názor. V následující kapitole se pokusíme objasnit možnou příčinu tohoto výsledku.

12.1.5 Výsledek šetření - úvaha

Výše uvedenou analýzou bylo zjištěno, že všeobecný pohled na migraci je negativní. Otázkou zůstává, proč k tomuto dochází. Pokusím se proto provést vlastní analýzu šetření. Jak již bylo uvedeno, výsledek dotazníkového šetření jednoznačně ovlivnila věková skupina respondentů starších 65 let, kdy pouze 4 osoby ženského pohlaví se k migrační situaci staví pozitivně.

Je obecně známou skutečností, že lidé s postupem času sice stárnou, ale stejně tak získávají více zkušeností a stávají se moudřejšími. Starší člověk zvládne situace (včetně migrační) hodnotit racionálněji a pravděpodobně i s vyšší odpovědností. Otázkou stejně tak zůstává, jaký odraz na migraci dává skutečnost, že všichni tito respondenti žili v době socialistického režimu, který pohled těchto respondentů na migraci mohl jednoznačně ovlivnit. Oproti tomu je evidentní, že respondenti ve věku do 26 let jsou migraci nakloněni. Oproti starším respondentům lze u této věkové skupiny předpokládat, že respondenti nemají příliš zkušeností, někteří možná ani netuší, jakým směrem chtějí svůj život směřovat. Otázkou ve světle výše uvedeného zůstává, nakolik tito respondenti přemýšlí nad situací, která může následovat.

12.2 Vlastní výzkum – otevřené otázky

Analýzou dotazníkového šetření bylo zjištěno, že k migraci se respondenti staví spíše negativně. Pro verifikaci dotazníkového šetření bylo dále provedeno šetření ve formě otevřených otázek, a to především z důvodu, že otázky pokládané v dotazníkovém šetření měly velmi obecný charakter. Vybrány byly 4 otázky:

- a) Je Váš pohled na současnou migraci spíše pozitivní či negativní? V krátkosti zdůvodněte.
- b) V čem spatřujete možné problémy a v čem případné přínosy migrace?
- c) Může migrace do českého života či kultury přinést obohacení či nikoliv? V krátkosti zdůvodněte.
- d) Jaká je dle Vás politická vůle řešení současné migrační problematiky? V krátkosti zdůvodněte.

Pro odpovědi na tyto otázky bylo osloveno celkově 20 respondentů, kteří jsou rozděleni do skupin, které reprezentují možný přístup ke zdrojům informací k migraci, či

profesní hledisko. První skupinou byly pracovníci Ministerstva vnitra zabývající se cizineckou problematikou, přičemž jeden z nich byl přímo účasten v utečeneckém táboře na Sicílii. Druhou skupinou jsou zaměstnanci státní správy (úředníci), třetí skupinou důchodci a poslední skupinou řemeslníci a drobní podnikatelé.

12.2.1 Přepis emailové či osobní komunikace

12.2.1.1 Pracovníci Ministerstva vnitra ČR

žena – 26 let

- a) Nedá se říct, že by můj pohled na migraci byl pozitivní či negativní. Vnímám migraci jako přirozený proces proudění obyvatel, kdy dané zemi může přinášet určitá pozitiva, ale zároveň taktéž negativní důsledky*
- b) Problémem může být například nedostatečná asimilace migrantů a problémy z toho pramenící (finanční, sociální atd.). Přínos může být třeba obsazení pracovních míst, které se dlouhodobě nedaří obsadit původním obyvatelstvem, oživení populace v produktivním věku a tím zlepšení ekonomiky*
- c) Nová kultura a zvyky migrantů do českého života mohou přinést obohacení, migranti mohou s sebou přinést nové dovednosti a přispět k rozvoji lidského kapitálu, stejně tak mohou být přínosní na pracovním trhu. Nesmí se samozřejmě jednat o snahu migrantů přetvořit kulturu většinové populace, ale o „pouhé“ obohacení*
- d) Nejednotná, kdy panuje shoda v tom, že všechny evropské státy zbrojí proti nelegální migraci, což je samozřejmé, ale už není shoda v tom, jak současnou migrační krizi řešit dále*

muž – 39 let

- a) na legální (kontrolovanou) migraci mám pohled pozitivní pro svůj sociální, kulturní a ekonomický přínos pro společnost, např. v případě vysokoškolsky vzdělaných migrantů (vědci-inovace, umělci – obohacení kultury, lékaři, inženýři, podnikatelé – nabídka zaměstnání pro místní obyvatele apod.) Nebo i v případě migrantů s nižším vzděláním, kteří vykonávají zaměstnání, o které nemá místní obyvatelstvo zájem. Migrace je pozitivní, pokud migranti dodržují zákony hostitelské země a pokud hostitelská země má migraci pod kontrolou, tj. sama si určuje, kdy, koho a kolik migrantů přijme podle svých potřeb. Dále musí mít hostitelská země efektivní nástroje pro vyhoštění cizince v případě, kdy cizinec zákony hostitelské země nedodrží*
- b) pokud není naplněno výše uvedené*
- c) rozhodně ano, pokud se jedná o migraci uvedená bodu v a)*
- d) bohužel mám dojem, že v současné době je snaha do ČR dostat zejména cizince s nízkou kvalifikací a vzděláním, kteří budou vykonávat práci v továrnách jako*

dělníci nebo na stavbách. Jedná se hlavně o levnou pracovní sílu, která v případě hospodářské krize bude nejvíce ohrožená nezaměstnaností a kriminalitou

muž – 33 let

- a) *Jde o to, jak se na migraci podíváme. Migrace je a bude. Jde však o to, zda je migrace řízená či nikoliv. Na migraci v klasickém slova smyslu mám pohled pozitivní. Když to vezmu v současném pohledu, je dobré nechat zde pracovat občany třetích zemí. To je pro republiku určitě přínosem. V případě, kdy práce nebude, stát má vcelku vyvinuté mechanismy na to těmto lidí povolení k pobytu dále nevydávat. S migrací neřízenou je to něco jiného.*
- b) *Problém u neřízené migrace je daný. Je to jiná kultura, jiné poměry, jiné právo. Nemyslím si, že tito lidé budou ochotní se podřít jiným zvykům, tradicím,*
- c) *Samozřejmě i přes svá negativa migrace může přinést obohacení. Vždyť se podívejte již dneska, turecké občerstvení (kebab), thajské masáže a další.*
- d) *K této otázce se raději nebudu vyjadřovat.*

žena – 25 let

- e) *spíše pozitivní – obohacování kultury – například indické, asijské, mexické restaurace, ...*
- f) *problémy – nepřizpůsobení se, nelegální práce, zneužívání levné pracovní síly, přínosy – zase to jídlo, kultura, jazyky*
- g) *ano – jídlo, jazyky, umění, ...*
- h) *Slabší v praxi, silnější v rétorice – politici straší přílivem uprchlíků (který k nám stejně nechtějí), aby nahnali hlasy od voličů*

žena – 33 let

- e) *Co se týče migrace tzv. "uprchlíků", je můj pohled spíše negativní. Je to z důvodu, že Evropa na přísun takového počtu migrantů z rozvojových zemí není dostatečně připravena. Hranice schengenského prostoru nejsou správně organizačně zajištěny a při přílivu uprchlíků vzniká chaos. Evropská unie není v přístupu k těmto lidem jednotná. Bylo třeba nejprve se dohodnout na jednotném politickém přístupu a lépe se připravit a celou situaci dostat pod kontrolu*
Problémy - ohrožení bezpečnosti státu, zvýšení kriminality, vzájemné nepochopení mezi výrazně odlišnými kulturami; přínosy - obohacení života (jídlo, seznámení se s novými kulturními zvyklostmi)
Ano. Přesto, že migrace s sebou nese jistá rizika (kriminalita), určitě může pozitivně ovlivnit českou kuchyni a gastronomii a přiblížit nám cizí kultury. V Evropské unii jsou výrazně rozdílné názory, jaký postoj zaujmout. V České republice převládá spíše obezřetný přístup, ne příliš pozitivní. Obecně je známo, že Česká republika ve skutečnosti není cílovou zemí mnoha uprchlíků. Abychom neudělovali mezinárodní ochranu (spojenou s mnoha výhodami - např. nárok na dávky státní sociální podpory, úhradu zdravotního pojištění, apod.) cizincům, kteří posléze Českou republiku opustí, nastavila bych přísná pravidla, aby zde azyl

získali opravdu jen ti cizinci, kteří budou splňovat podmínky, tedy budou moci být oprávněně považováni za uprchlíky, a po udělení azylu zůstanou v České republice.

12.2.1.2 Státní zaměstnanci (úředníci)

Česká školní inspekce – žena – 55 let

- a) Pokud sleduji informace z reportáží v TV, tak negativní. Ale nevím, co je pravda a jaké záměry se za migrací ve skutečnosti skrývají*
- b) Problém – neshody mezi lidmi z důvodu nepochopení multikulturní odlišnosti, možný rozvoj netradičních nemocí, nerespektování pravidel migranty v dané lokalitě – zákony, zvyklosti, tradice. Rozvrat tradičních evropských hodnot
Přínosy – pomoc lidem v nouzi – solidarita pro ty, kdo to skutečně potřebují*
- c) Jistě, může. Obohacení v souvislosti s tradicemi a zvyklostmi jiných národů a kultur, prolínání jazyků, ve školách se děti učí, že jsou na světě i jiné národnosti, jazyky, tradice, zvyklosti, děti se vyrovnávají s odlišnostmi a učí se toleranci vůči odlišnostem*
- d) Neumím se přesně vyjádřit, někteří politici si stojí za svým názorem, že jsou proti migraci, jiní se snaží zavděčit EU. Moc se v tom nevyznám*

Česká školní inspekce – žena – 51 let

- a) Zatím spíše negativní z důvodu katastrofických informací z médií ☹*
- b) - Problém v jiné, zcela odlišné mentalitě, stylu života, víře.
- Přínos možná ekonomický – více pracovních sil. Možná pochopení a přijetí další kultury...?*
- c) Viz. výše – ekonomika, přijetí nové kultury, pochopení nové víry, tradic...*
- d) Nemám jasný názor. Vím, že je u nás nechceme, jsme rádi, že k nám oni nechtějí. Ale kdyby u nás byla válka, také bych se svou rodinou chtěla jít pryč. Nevím, nakolik je masáž médií objektivní...*

Česká školní inspekce – žena – 53 let

- a) Můj pohled je neutrální. Migrace různých etnik vnímám jako přirozenou součást vývoje lidské společnosti*
- b) Přínos je různý dle hlediska, které zvolíme (ekonomické, kulturní, lidské hledisko)
Rizika vyplývají z rasové nesnášenlivosti. V ekonomické oblasti panují obavy ze zneužívání pohostinnosti hostitelské země, redukci pracovních příležitostí pro obyvatele dané země. Ve společenské rovině jde o dlouhodobé nepřizpůsobování zažitým zvyklostem a samozřejmě i právnímu prostředí hostitelské země.*
- c) Ano, myslím, že už v minulosti přinesla, přináší i přinese. Problematikou se nezabývám, ale vlastní zkušenosti vím, že mezi námi žije řada lidí různých etnik, jejichž integrace do naší společnosti žádné zvýšené riziko nepředstavuje (mám několik známých cizinců, učila jsem děti Ukrajinců i Vietnamců). Obohacení to pro mne je v lidské oblasti – seznámení s jinou mentalitou, zvyky kultury, nové pohledy*

na aktuální témata, rozšíření obzorů.. Příliš se neobávám vysokého počtu uprchlíků ze Sýrie či z Afriky na našem území. Zatím se nás výrazně nedotklo

- d) Na tuto otázku nemám vyhraněný názor. Diskuzi v národní rovině vnímám jako zbytečně hysterickou. Na širší politický kontext nejsem dostatečně fundovaná*

Městský úřad – žena – 24 let

- a) Negativně vnímám příliv uprchlíků ze Sýrie a okolí do Evropy. Myslím si, že to není dobré pro naše tradice, kulturu a zvyky, protože v mnoha věcích ustupujeme*
- b) Problém – náboženství, které je v mnoha aspektech nepřizpůsobivé. Myslím si, že když dostanu možnost žít na lepším místě, tak bych měla být za ni ráda a nikoli ji zneužívat a vyskakovat si. Tím nemyslím, aby lidé přešli na jinou víru, ale respektovali kulturu a zvyky v dané zemi. Pokud je u nás zavedeno, že např. ve škole je neslušné mít příkrývku hlavy, tak to musím respektovat. Když my jezdíme do jejich zemí, tak nemůžeme navštívit chrámy v krátkém oblečení. A to se jedná o věc, za kterou platím. Z čehož vyvozují, že buď se musím přizpůsobit anebo mi nebude umožněn vstup. Špatně nastavený systém. Pokud bych žila v zemi, kde nefunguje/špatně funguje sociální a zdravotní systém a dozvěděla bych se, že v Evropě dostanete teplé jídlo, přístřešek, ošacení, mobil a peníze, bez jakékoli práce, tak mi řekněte, kdo by sem nešel. Nyní se dostanu k údajnému přínosu, kterou někteří lidé vidí v nové pracovní síle, ale ihned se vracím k problému. Pokud migranti nebudou mít pracovní návyky a naopak si zvyknou, že vše dostanou, tak je nikdo nedonutí pracovat. Těch, kteří se začlení do běžného života, bude hrstka. V ČR toto můžeme vidět v sociálním systému u Romů. Osobně jsem slyšela Romy, kteří říkají, že proč by chodili pracovat, když mají na dávkách daleko více peněz a to bez práce. A ruku na srdce, kdo by šel dobrovolně do práce, když má peníze zajištěné?*
- c) Nemyslím si, já jsem zastávce zachování si státní/lokální identity*
- d) Touto problematikou se nezajímám do hloubky, tudíž neznám přesné názory. Nicméně se domnívám, že problém by se mě řešit v místě výskytu.*

Městský úřad – žena – 24 let

- a) Pohled je negativní. Pracovala jsem 5 let na Odboru azylové a migrační politiky a nyní již třetím rokem pracuji na úřadu práce, takže problematika cizinců z hlediska pobytového zákona i zákona zaměstnanosti je mně blízká. Sleduji, jak narůstá ekonomická migrace a vidím její dopady v Plzeňském kraji.*
- b) Problémy vidím ve zvyšující se kriminalitě a v nesnášenlivosti v soužití některých národností a rasových skupin.*
- c) Snad ano, seznámení s jinými kulturami.*
- d) Vzhledem k současné legislativě minimální. Řešíme, zda přijmeme pár syrských uprchlíků, ale nikdo neřeší mohutný příliv cizinců z třetích zemí za prací. Zaměstnavatelé si stěžují na nedostatek pracovní síly, nabírají zaměstnance za*

zahraničí, ale co s nimi bude v případě poklesu výroby? Viděl už někdo z politiků statistiky cizinců a občanů EU podle jednotlivých národností, které jsou v současné době na území ČR? A kolik jich tady pobývá a pracuje nelegálně?

12.2.1.3 Důchodci

muž - 85 let

- a) Neřeším to, nemám názor*
- b) Přínosů asi moc nebude, spíš problémy, ale nevím*
- c) Nevím, co by do tohoto státu chtěl kdo přinést. Nefungují tady naše věci, pochybuju, že bude fungovat něco cizího*
- d) V televizi vidím, že politici něco řeší, ale asi se nemohou shodnout*

muž - 67 let

- a) Negativní, o migranty u nás nestojím*
- b) Myslím si, že se nedokáží přizpůsobit. Mě už je to vcelku jedno, ale nechci, aby se moje děti musely někomu takovému přizpůsobovat.*
- c) A co by měli obohatit? To by tady museli zavádět svoje zvyky. V jiných státech už se o to snaží, co tak čtu v novinách*
- d) Žádná. Šaškové akorát pořád prohlašují a nekonají*

žena 71 let

- a) Negativní. Nemohu říct konkrétně proč. Takový to na mě spíš budí dojem.*
- b) Přínosy žádné. Negativa – nedokážou se přizpůsobit, jsou prostě jiní*
- c) Naši kulturu nemají jak obohatit. Mají jiné hodnoty.*
- d) Co vidím v televizi nebo novinách, tak vůle není žádná. Pouze kecání jako ve všem.*

muž 89 let

- a) Negativní. Už jsem toho zažil dost za bolševika. Táta mi leccos vyprávěl o válce. Nestojím o další „návštěvníky“.*
- b) Nepřinesou nic. Přijdou, budou problémy.*
- c) Nečekejte ode mě nějakou pozitivní odpověď. Prostě nejsem pro to, aby sem kdokoliv takový přicházel. Nechci obohacovat naši kulturu. Češi – ti co sami chtějí – mají velmi vyspělé kulturní hodnoty. Pro ty, co se nepřizpůsobili do teď, není třeba kultura obohacovat*
- d) Když to vezmu historicky, politici podobné případy neumějí nebo nechtějí řešit*

muž 78 let

- a) *O tento problém se moc nezajímám, ale co vidím v televizi, tak spíš negativní. Nemyslím si ale, že v televizi říkají úplnou pravdu.*
- b) *Problémy – jde o jiné lidi. Nebudou schopni se přizpůsobit. Přínos mi teď nenapadá žádný*
- c) *K obohacení kultury dojde, pouze pokud přijmeme jejich kulturu, o což nestojím. Nevadí mi jejich názor na kulturu, náboženství, ale nesmí to nikomu vnucovat. Jsou to hosté, měli by se podřídít*
- d) *Nevím. Jak jsem řekl, o migraci vím pouze to, co dávají v televizi. Tam to vydá, že řešit tuto věc chtějí, ale nevím, jak moc v televizi říkají pravdu*

12.2.1.4 Řemeslníci / drobní podnikatelé

Truhlář – muž, 31 let.

- a) *Jednoznačně negativní, v krátkosti strčte si ty migranty do...*
- b) *Přínosy žádné. Jedině problémy. Neumí pracovat, dělají bordel*
- c) *Nejdřív by se Češi měli zamyslet sami nad svým chováním a potom teprve můžeme přemýšlet o obohacování kultury*
- d) *O to jsem se nikdy nezajímal*

Soustružník – muž, 59 let

- a) *Zatím se mi to nijak netýká, takže neutrální*
- b) *Neumím odpovědět*
- c) *Myslím, že kladů moc být nemůžete. Jsou to úplně rozdílní lidé*
- d) *Z novin to na mě působí, že se nedokáží dohodnout. Nějaká vůle tam asi bude, ale výsledek žádný*

Zedník/živnostník – muž – 41 let

- a) *Nezabývám se tím, ale spíše negativní*
- b) *Dobrá by bylo, když je hodně práci, mohl bych jim práci nabídnout třeba i já, ale co když zas přijde krize? Co se s nimi stane?*
- c) *Do kultury přínos ano, ale já ho chápu jako negativní. Český člověk má rád spíše věci, který jsou zaběhlý*
- d) *Co tak čtu, tak jsou to samý výplody bez realizace – klasická politika*

Zedník / zaměstnanec – muž – 46 let

- a) *Negativní. Nevadí mi migrace normální, ale těch lidí, co se teď dalo do pohybu, je moc*

- b) *V Evropě bude moc lidí. Teď třeba práci dostanou, ale co když nebude tak dobrá ekonomická situace. Dnes si člověk vybudoval to, že je nějak za práci odměněn. Pak přijdou cizinci a nabízí práci za třetinovou cenu. Nikdo nevidí, že kvalita není žádná. Dneska všichni vidí tu cenu*
- c) *O tom pochybuji. Jejich hodnoty jsou úplně někde jinde. Nejsou schopni se podřídít našim a jejich hodnoty pro většinu z nás nepřipadají v úvahu*
- d) *Nebudu se vyjadřovat. Již nemám na politiku náladu.*

Automechanik – muž – 36 let

- a) *Nevím, vůbec se o to nezajímám*
- b) *Samý problémy. Ty lidi se nedokážou přizpůsobit našemu stylu. O ten jejich nestojím. Co hodnota práce? Jsou schopní pracovat za pár korun, ale za tu kvalitu je to až moc.*
- c) *Neobohatí ho, nikdo o to nestojí*
- d) *O politiku se nezajímám*

12.2.2 Analýza odpovědí

Pro vyhodnocení tohoto dotazníku byla zvolena forma, kdy negativní postoj znamená hodnotu <-1>, neutrální postoj hodnotu <0> a pozitivní postoj hodnotu <1>. Do tabulky je uvedena hodnota názoru většiny z dané kategorie dotazovaných.

Tabulka 13 Vyhodnocení dotazníku II

otázka	MV ČR	státní zaměstnanci	důchodci	řemeslníci
a	0	-1	-1	-1
b	0	-1	-1	-1
c	1	1	-1	-1
d	-1	0	-1	0

Zdroj: vlastní, 2018

Analyzujeme-li odpovědi respondentů pracujících na Ministerstvu vnitra ČR, většina má pohled neutrální, kdy je evidentní fundovanost v této problematice. Tito respondenti pohlíží na migraci v širším kontextu a dle toho i odpovídají. Každý z těchto respondentů uvedl řadu plusů i mínusů migrace a jako celek jej proto ohodnotíme neutrálně. Stejně jako státní úředníci se pracovníci Ministerstva vnitra staví kladně ke kulturním přínosům migrace, opačně je tomu však v názoru na politické řešení, kdy je pohled spíše skeptický.

V případě státních zaměstnanců není pohled na migraci příliš pozitivní. Oproti řemeslníkům je však evidentní, že státní zaměstnanci více uvažují jak nad problémy, tak i nad přínosy. Jeví se však, že i státní úředníci vidí v migraci spíše problémy než přínosy. Oproti řemeslníkům zde je však odlišný názor na obohacení České kultury, kdy až na jednoho respondenta je v tomto spatřován přínos. Je evidentní, že k otázce politické angažovanosti přistupují státní úředníci zcela odlišně než řemeslníci, kdy odpovědi činí v širším kontextu, avšak většina zastává pohled neutrální.

Co se týče důchodců, na migraci převládá většinový negativní názor. Jediný z těchto respondentů nevidí v migraci žádný přínos, a to ani v souvislosti s obohacením české kultury. Většina důchodců čerpá informace o migraci s médií, avšak jejich názor na politické řešení je spíše skeptický.

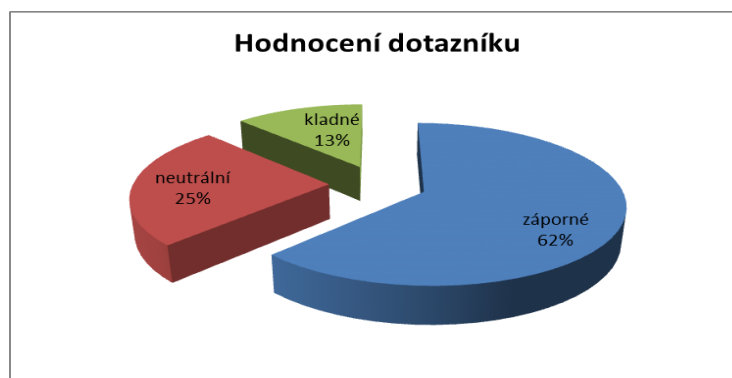
Poslední skupinou jsou řemeslníci a drobní podnikatelé, u kterých je evidentní převládající negativní či neutrální názor. Jediný respondent není migraci příkloněn. Stejně tak většina těchto respondentů nevidí žádná pozitiva migrace. Je evidentní, že řemeslníci hodnotí migraci především po stránce pracovní. Ani v názoru na obohacení kultury nejsou řemeslníci příliš optimističtí, a to pro její odlišnost. O politiku se řemeslníci spíše nezajímají, když ano, tak informace čerpají z médií.

Tabulka 14 Vyhodnocení dotazníku II

hodnocení	počet
záporné	10
neutrální	4
kladné	2

Zdroj: vlastní, 2018

Graf 13 Celkový postoj k migraci

Zdroj: vlastní, 2018

Pokud bylo cílem tohoto šetření verifikovat dotazníkové šetření ve formě uzavřených otázek, nezbyvá než konstatovat, že verifikace proběhla. Z níže uvedené grafu opětovně plyne, že ani v případě, kdy zvolíme jiný okruh respondentů, není pohled na migraci kladný. Stejně jako v dotazníku předešlém i v tomto vyčnívá pohled na migrace ze strany osob starších 65 let (důchodců), avšak ani lidé fundovaní v této problematice nejeví migraci přílišné náklonosti.

12.3 Vlastní výzkum - neřízené rozhovory

Jak bylo výše zjištěno, oba z uvedených výzkumů potvrdily, že veřejnost se k migraci staví spíše negativně. Součástí diplomové práce pro vyhodnocení šetření byly v závěru zvoleny neřízené rozhovory s kvalifikovanými subjekty, které byly provedeny v průběhu měsíce října 2018 na neutrálním území. Výběr subjektů byl zvolen nepatrně odlišně od výběru skupin při výše uvedeném šetření. Rozhovor proběhl s koordinátorem pracoviště Odboru azylové a migrační politiky, s pracovníkem neziskové organizace, s příslušníkem Policie ČR - odboru cizinecké policie a se starostou obce v okrese Plzeň – jih.

12.3.1 Názory plynoucí z neřízených rozhovorů

Koordinátor Odboru azylové a migrační politiky sdělil svůj pohled na migrační situaci, kdy zastává pohled spíše skeptický. Největší problém migrace je dle něho nedokonalá právní úprava České republiky v cizineckém právu. Zákon o pobytu cizinců je dle něj nejednoznačný, nepřehledný. Klání se spíše k možnosti přicestování migrantů do ČR, avšak jeví jednoznačné obavy z toho, co může s ohledem na nedokonalé právní

předpisy nastat v budoucnosti. Jeho pohled se však jeví spíše neutrálně, kdy je evidentní jeho erudovanost a kvalitní argumentace s ohledem na klady a záporů migrace.

Co se týče pracovníka neziskové organizace, ten se k migraci přiklání jednoznačně kladně. Jeví jednoznačnou náklonnost z hlediska humánního a humanitárního, ale taktéž uvádí, že od migrantů může česká společnost čerpat i při rozvoji kultury. Částečně je zde taktéž zmíněn problém v nedokonalé a nepřehledné právní úpravě migrace v České republice.

Příslušník Policie ČR - odboru cizinecké policie se k migraci staví jednoznačně negativně, a to především s ohledem na to, že má zkušenosti z terénu. V kostce popisuje problémy při kontrolách průmyslových areálů v Plzni a jejím okolí a také problémy při kontrolách ubytoven. Tento člověk se „rozpovídal“ o mentalitě cizinců ze třetích zemí a zaujal jednoznačné stanovisko k adaptaci těchto osob v Evropské unii, kdy dle něho pro zcela odlišný kulturní, sociální, ekonomický i mentální přístup k adaptaci většiny nikdy nemůže dojít. Závěrem však dodal, že u některých cizinců k adaptaci dojít může, ale to je otázka pouze nepatrného zlomku.

Starosta obce v okrese Plzeň – jih zastává jednoznačně neutrální názor. Důvodem je fakt, že migrace se vesnice, ve které je starostou, nijak netýká. Na území obce nemá dle jeho informací trvalé bydliště žádný cizinec. Informace o migraci čerpá pouze ze sdělovacích prostředků, a jelikož se hlouběji o migraci nezajímá, nechce se k ní coby starosta obce hlouběji vyjadřovat.

12.3.2 Vyhodnocení neřízených rozhovorů

Z neřízených rozhovorů je evidentní, že každý z uvedených více méně zastává hledisko, které přísluší jeho povolání. Koordinátor se více zabývá migrací po stránce práva, pracovník neziskové organizace zastává názor humánní, policista, který má v popisu práce řešit problémy s cizinci, jeví názor negativní s ohledem na povahu výkonu své služby a starosta se ze své pozice nechce k migraci vyjadřovat, jelikož coby starosta s ní nemá co dočinění. Lze proto uvést, že tato forma šetření nepřinesla jednoznačnou odpověď na otázku kladů či záporů migrační situace tak, aby byl nalezen soulad či nesoulad

s názorem veřejnosti dle doposud získaných informací. Lze však uvést, že tato forma šetření nikterak výsledky výše uvedených šetření nevyvrátila.

12.4 Návrh na optimalizaci migrační krize z pohledu autora práce

Zastánce či odpůrce? Laik či odborník? Pravděpodobně jedno, kdo jaký postoj či profesi zastává. Všichni se shodneme na tom, že současná migrační situace není zvládnuta. Jaká nastolit pravidla, jaké podmínky či mantinely nastavit k tomu, aby se migrační situace alespoň trochu přiblížila ke stavu, který by bylo možno označit za „zvládnutý“? Právě v této kapitole bude nastíněn možný návrh pro optimalizaci současné migrační krize.

Můj postoj k migrační situaci v tomto ohledu je zcela jasný. Nelze neřízeně nechat přicházet migranty na území Evropské unie. Co by mohlo být nejúčinnějším řešením? Výše jsme si objasnili, jaké finanční prostředky poskytuje Evropská unie, potažmo Česká republika zemím jako je Sýrie, Libye apod. Jaké náklady spočívají v zajištění vnější hranice schengenského prostoru, kolik stojí celková bezpečnost s ohledem na migraci. Mám za to, že je zapotřebí problémy řešit v zemích původů migrantů. V tomto ohledu se zcela ztotožňuji s pohledem politických elit nejen České republiky.

Dle mého názoru je zapotřebí hned na území domovského státu migranta stanovit jasná pravidla, která stanoví, kdo je ekonomickým migrantem a kdo je migrantem prchajícím před násilím, terorem či politický útlakem. Pak by tak, jak jsme si v této práci popsali, na migranty pohlížel i právní systém České republiky. Musí být jednoznačně stanoveno, že na ekonomického migranta přicházejícího do České republiky, potažmo Evropské unie, nemůže spadat zákon č. 325/1999 Sb. o azylu, ale takový migrant musí projít vízovou procedurou dle zák. č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. V současné době je veškerá bezpečnost soustředěna až na okamžik, kdy migrant přichází k hranicím schengenského prostoru. To je však evidentně pozdě. Pokud např. z území Afriky vyplouvá loď s migranty, je již u břehů Afriky zapotřebí tuto situaci řešit. Je zapotřebí ztotožnit dané osoby a důkladně zjistit, za jakým účelem cestují do Evropy. Není možné dát se svévolně na cestu např. pouze z důvodu, že se migrantovi v domovské zemi nelíbí. Pravidla by měla být jasná. Je migrant ohrožen na životě, na osobní svobodě? Ano, pak může třeba i za podpory kompetentních institucí cestovat dál do Evropy, kde se jej ujmou

příslušné úřady a bude na něj pohlíženo jako na uprchlíka, jemuž je třeba poskytnout útočiště v novém, bezpečnějším místě. Cestuje-li však do Evropy migrant pouze proto, že se mu na území domovského státu nelíbí, že do Evropy cestují i další lidé, že je mu naslibován lepší život atd., nezbyvá, než navštívit konzulát či jiné místo země, kterou si migrant zvolil jako nové místo pobytu, a zde oficiální cestou zažádat o pobyt.

Takto nastaveným systémem by Evropská unie nejenže měla větší možnosti pro odhalení zahraničních bojovníků prchajících z válečných území, ale taktéž by měla větší přehled o tom, jací cizinci na jejím území pobývají či za jakým účelem tam tyto osoby pobývají. Závěrem řečeno, dle nejen mého názoru je pozdě řešit migrační situace až na území Evropy.

13 Závěr

Z historického hlediska znamenala Česká republika pro migranty cílovou destinaci. Pouze pro hrstku migrantů znamenala Česká republika tranzitní území pro své cesty hlouběji do schengenského prostoru. Počínaje rokem 2015 při kulminaci migrační krize však začal zájem o Českou republiku ze strany migrantů značně upadat, kdy velká část použila území ČR pouze jako tranzitní území. Migranti přicházeli do ČR ze Slovenska a Rakouska a zpravidla pokračovali do Spolkové republiky Německo. Díky opatřením, která přijala Česká republika s ohledem na nelegální migraci v roce 2016, se však počet osob migrujících přes území České republiky rapidně snížil. V této souvislosti zaujala Česká republika vcelku radikální stanovisko, které bylo ze stran představitelů členských států Evropské unie kritizováno. S postupem času se však toto stanovisko jeví jako zásadní, kdy v současné době se k podobnému názoru jako Česká republika v roce 2016 začínají upínat právě i ostatní země schengenského prostoru. Zde však nastává jedna ze zásadních otázek pro současnost. Pokud se např. Německo uchýlí ke stejnému řešení migrace jako Česká republika a začne úspěšně vyhošťovat migranty ze svého území do zemí původu, jak taková situace ovlivní Českou republiku? Je nanejvýš pravděpodobné, že migranti budou hledat útočiště v nejbližších státech – sousedů Německa. Jaké procento vyhoštěných migrantů pak přicestuje do České republiky? V současné době je aktuální globální pakt států OSN o migraci, kterým se stanoví podpora bezpečné, řízené a legální migrace. Podporu tohoto paktu však Česká republika i další země, včetně části Německa odmítají.

V současné době známe zkušenosti s migrací ze Švédska, Itálie, Francie, Německa či Velké Británie, kde do současné doby pobývá několikanásobně větší množství migrantů než na území ČR. Nejde přitom pouze o extrémní teror známý z Paříže či Berlína, ale i o běžnou kriminalitu jako v Kolíně nad Rýnem a dalších městech. I Česká republika však již zaznamenává problémy, byť s migrací legální, kdy např. díky zaměstnávání cizinců v průmyslových areálech v Plzeňském kraji značně narůstá kriminalita. Ze světa se šíří informace, že postoje jednotlivých vlád jsou nejednotné. Vlády Itálie a Francie jsou v neustálém konfliktu, do parlamentů jednotlivých zemí se dostávají extremisticky pravicové strany, v Německu je rozpolcená vláda a migrační krize takřkajíc „stála křeslo“ nejviditelnějšího zastávce migrace, kancléřku Angelu Merkelovou.

Prozatímní zkušenosti s migrací hovoří jednoznačně. I díky nejednotnému postupu Evropské unie je migrace i po třech letech od její kulminace nezvládnuta. Osobně neznám argument, který by mě dokázal přesvědčit o opaku. Naopak dle mého názoru je možné zvolit efektivní řešení, jak se s problematikou migrace vypořádat (uvedeno v kapitole 12.4). Můj celkový pohled na snahu o zvládnutí migrační krize jen stvrdila skutečnost, kdy jsem jako běžný civilista osobně zažil tzv. schengenskou (ne)kontrolu, kterou popisují v příloze č.9.

Ve světle uvedeného byl v předmětné práci proveden výzkum s cílem ověřit, jak široká veřejnost vnímá migraci, kdy byly provedeny tři formy výzkumu. Výsledkem bylo zjištění, že veřejnost z mého okolí migraci spíše přikloněna není, resp. že v migraci dotazovaní spatřují spíše negativa než pozitiva.

Nelze však zcela vyloučit, že se v dohledné době najde shoda při řešení migrační situace. Otázkou však zůstává, kam až lze v současném pojetí dojít, resp. kde jsou mantinely, které jednoznačně bez výjimek vymezi, jak s migrací naložit. Je řešením vybudovat takový systém, který odliší ekonomickou migraci od migrace humanitární již na území domovského státu migranta tak, jak jsem navrhl? Je řešením nechat migranty přicestovat do schengenského prostoru a věci řešit až zde tak, jak je současná praxe nebo je řešením na hranicích schengenského prostoru postavit armádu ve stylu amerického presidenta? Na tyto otázky pravděpodobně přinese odpověď budoucnost...

14 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

Adam, C., Devillard, A. (2008): Comparative Study of the 27 EU Member States for Legal Immigration Including an Assessment of the Conditions and Formalities Imposed by Each Member State for Newcomers, European Parliament, Brussels.

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA (2005). Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3875-6

BORJAS, George J. (1999): Economic Research on the Determinant of Immigration, The World Bank technical paper No. 438.

Castles, S., Miller, M. J. (2003): The Age of Migration – International Population Movements in the Modern World, The Guilford Press, New York,

České předsednictví v Radě EU (2009): Výsledky českého předsednictví v Radě EU – Evropa bez barrier (online), <http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes> , citováno 30. 03. 2018

ČIŽINSKÝ, Pavel (2012). Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, ISBN 978-80-7201-887-1.

Druláková, R. (2005): Vnitřní bezpečnost Evropské unie – Prostor svobody, bezpečnosti a práva, economica, Praha.

HENIG, David. University of Durham, UK, 21. 02. 2009, dostupné z <http://antropologie.zcu.cz/clanek/migrace>

Houtum, H. van, Ferrer-Gallardo, X. (2010): Tak daleko od krásné izolace, Presseurop 19. 10. 2010 (online), <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/364751-tak-daleko-od-krasne-izolace>, citováno 30. 03. 2018.

HOSPERS, J. - A libertarian argument against open borders. Dostupné z http://mises.org/journals/jls/13_2/13_2_3.pdf

HRADEČNÁ, Pavla (2011): Řešení otázek neoprávněného pobytu cizinců: situace v ČR a ve vybraných evropských zemích. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-869-7.

JANÁČKOVÁ, Stanislava, Jan SKOPEČEK, Martin SLANÝ (2016): Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?. Vydání první. Praha: Institut Václava Klause. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-007-7.

Kavanova, K. (2008): Evropský pakt o migraci a azylu – Společná imigrační pravidla pro členské země EU (online), <http://www.migraceonline.cz/eknihovna/?x=2123505>, citováno 30. 3. 2018.

KOSAŘ, D.; MOLEK, P. aj (2010). Zákon o azylu – komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Novotná, P. (2010): Migrační politika EU v kontextu českého předsednictví v Radě EU, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha,

Pikna, B. (2010): Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy, Linde, Praha,

Rákoczyová, M. (2009): Přistěhovalectví v České republice aneb co vyčteme ze statistik, In: Rákoczyová, M., Trbola, R.: Sociální integrace přistěhovalců v České republice, SLON, Praha.

Scheu, H. J. (2008): Problematika regularizace z pohledu práva EU, In: Polanská, J., Kadlecová, M.: Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení, Člověk v tísni, o.p.s., Multikulturní centrum Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro uprchlíky.

Šlosarčík, I. (2010): Schengenský systém - Pragmatické řešení unijního problému se symbolickou přidanou hodnotou, In: Scheu, H. J., Částek, M. a kol.: Aktuální otázky migrační politiky Evropské Unie, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Praha,

VEDRAL, J. Správní řád: komentář. Praha: Bova Polygon, 2006, 1042 s.

Ustálená judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs304/2016 – 24 ze dne 30. 11. 2016

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs248/2014 – 27 ze dne 25. 2. 2015

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 Azs 5/2009 ze dne 11. 06. 2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 331/2016 – 21 ze dne 12. 01. 2017

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7As 82/2011-81 ze dne 27. 12. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 165/2013-50 ze dne 28. 05. 2014

Rozsudek Krajského soudu v Praze 48 Az 43/2008 ze dne 18. 08. 2008

Internetové zdroje

<http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Profily-syrsk%C3%BDch-uprchlk%C5%AF-a-jejich-migra%C4%8Dn%C3%AD-strategie.pdf>

<http://www.iom.cz/o-nas>

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/o-nas/unhcr-v-ceske-republice.html>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3A133216>

<http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Mo%C5%BEnosti-odhadu-v%C3%BDvoje-migra%C4%8Dn%C3%ADch-tok%C5%AF-aneb-kolik-migrant%C5%AF-je%C5%A1t%C4%9B-p%C5%99ijde.pdf>

<http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Profily-syrsk%C3%BDch-uprchlk%C5%AF-a-jejich-migra%C4%8Dn%C3%AD-strategie.pdf>

<http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/02/Mo%C5%BEnosti-odhadu-v%C3%BDvoje-migra%C4%8Dn%C3%ADch-tok%C5%AF-aneb-kolik-migrant%C5%AF-je%C5%A1t%C4%9B-p%C5%99ijde.pdf>

<http://euractiv.cz/clanky/aktualne-v-eu/uprchlicka-krize-staty-eu-kvuli-nejednotnosti-stale-tapou-012852/>

<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pocet-zadatelu-o-azyl-v-nemecku-se-snizuje/1335763>

<https://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/>

<https://portal.mpsv.cz/upcr>

<https://www.kurzy.cz/zpravy/424981-pocet-volnych-pracovnich-mist-pribyva-kvalita-vsak-stagnuje/>

https://ekonomika.idnes.cz/eu-migranti-cesko-0zo-/eko-zahranicni.aspx?c=A180119_134142_eko-zahranicni_matoI

<http://www.zdravotnickydenik.cz/2015/09/jaka-jsou-realna-rizika-migrace-pro-zdravi-cechu/>

<http://antropologie.zcu.cz/clanek/migrace>

<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/364751-tak-daleko-od-krasne-izolace>

<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes>

<http://www.migraceonline.cz/eknihovna/?x=2123505>

<http://www.migraceonline.cz/eknihovna/?x=2123505>

<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=61212&down=yes>

<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl,](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl)

<http://www.visapoint.eu>

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/umluvy/umluva-o-uprchlicich/umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku-z-roku-1951.html>

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/umluvy/umluva-o-uprchlicich/umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku-z-roku-1951.html>

<http://www.mvcr.cz/clanek/zmeny-v-oblasti-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-cr-odroku-2011.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1152>

<http://byznys.ihned.cz/c1-65356600-nemecku-se-nedari-najit-praci-pro-uprchliky-firmy-s-miliony-pracovniku-zamestnaly-jen-54-migrantu>

<https://www.euroskop.cz/9021/sekce/zakladni-data-o-eu/>

http://mises.org/journals/jls/13_2/13_2_3.pdf

https://zpravy.idnes.cz/evropska-unie-migrace-afrika-summit-salcburk-premier-andrej-babis-1cg-/zahranicni.aspx?c=A180922_100934_zahranicni_dtt

<https://moneymag.cz/aktuality/10149-ekonomum-se-protaci-panenky-zjistili-kolik-stoji-uprchlici-a-jestli-se-naklady-za-ne-nekdy-vrati>

https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/svet-se-zavaze-pomoci-syrii-cesko-prispeje-222-miliony-koron_477401.html

https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/tiskove_zpravy/x2018_10_31_cr_schvalila_pomoc_afghanistan_u_ve_vysi.html

<https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/478654-po-dobrem-ani-po-zlem-to-neslo-tes-eu-zaplaci-za-jednoho-dobrovolne-prijateho-migranta-155-tisic.html>

<https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/386256-evropska-unie-da-turecku-tri-miliardy-eur-na-uprchliky.html>

<https://www.novinky.cz/ekonomika/476721-nemecke-koalici-spory-o-migraci-stahuji-dolu-akcie-i-euro.html>

https://www.lidovky.cz/monitor-jana-machacka/machacek-ekonomicke-dopady-migrace.A160121_132811_monitor-jana-machacka_ELE

<http://byznys.ihned.cz/c1-65356600-nemecku-se-nedari-najit-praci-pro-uprchliky-firmy-s-miliony-pracovniku-zamestnaly-jen-54-migrantu>

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_rizeni_azyl,

<http://www.mvcr.cz/clanek/zmeny-v-oblasti-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-cr-odroku-2011.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/umluvy/umluva-o-uprchlicich/umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku-z-roku-1951.html>

<http://www.nssoud.cz>

<http://www.mvcr.cz>

<http://www.pcr.cz>

Právní předpisy mezinárodní

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008

Úmluva k provedení dohody podepsaná dne 14. června 1985

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob, (Úřední věstník EU L 105, 13. 4. 2006.

Nařízení Rady č. 2725/2000/ES o zřízení systém EURODAC

Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. 2. 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států

Právní předpisy České republiky

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců

Zákon č.325/1999 Sb. o azylu

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Zdroje ostatní

Interní zdroj Policie ČR

Interní dokumenty Odboru azylové a migrační politiky

15 Přílohy

15.1 Příloha č. 1 – migrační trasa východní středomoří

Zdroj: interní dokumenty, 2018

15.2 Příloha č. 2 – migrační trasa centrální středomoří

Zdroj: interní dokumenty, 2018

15.3 Příloha č. 3 – migrační trasa západo-balkánská

Zdroj: interní dokumenty, 2018

15.4 Příloha č. 4 – migrační trasa západní středomoří

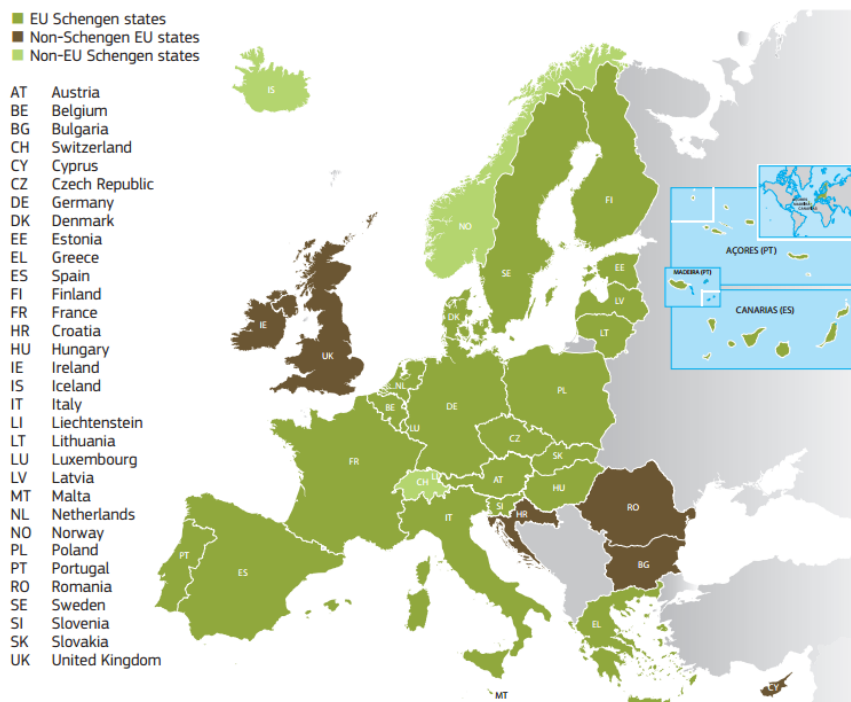
Zdroj: interní dokumenty, 2018

15.5 Příloha č. 5 – zahraniční bojovníci

Zdroj, vlastní, 2018

15.6 Příloha č. 6 – Evropská unie / schengenský prostor

Zdroj: <https://www.euroskop.cz/9003/28798/clanek/na-vnejsich-hranicich-schengenu-se-zprisnilo-kontroly/>

15.7 Příloha č. 7 – vstup zemí do Evropské unie / schengenského prostoru

Státy	Implementace
Belgie, Francie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko	1995
Itálie	1997
Portugalsko, Španělsko	1995
Řecko	2000
Rakousko	1997
Dánsko, Finsko, Švédsko	2001
Island, Norsko (nejsou členové EU)	
Spojené království (jen částečně)	2000
Irsko (jen částečně)	2002
Česko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko	2007
Kypr	plánováno 2016
Švýcarsko (není člen EU)	2008
Bulharsko, Rumunsko	plánováno 2016 (odloženo)
Lichtenštejnsko (není člen EU)	2011
Chorvatsko	2016 (odloženo)

Zdroj : vlastní, 2018

15.8 Příloha č. 8 – dotazníkové šetření – odpovědi

Uveď Ano či Ne

Muž číslo respondentů	Muž Povede migrace k růstu a rozvoji z globálního pohledu?			Muž Přinese migrace obohacení kultury a života v ČR?		
	15-26	27-64	65+	15-26	27-64	65+
	1					
2		ANO			ANO	
3		ANO			ANO	
4			NE			NE
5			NE			NE
6			NE			NE
7		NE			NE	
8		ANO			ANO	
9	ANO			ANO		
10			NE			NE
11			NE			NE
12			NE			NE
13			NE			NE
14	ANO					
15	ANO			ANO		
16			NE			NE
17		ANO			ANO	
18	ANO			ANO		
19	ANO			ANO		
20			NO			NO
21			NE			NE
22			NE			NE
23			NE			NE
24	ANO			ANO		
25	ANO			ANO		
26		ANO			ANO	
27			NE			NO
28			NE			NO
29	ANO			ANO		
30		ANO			ANO	
31		ANO			ANO	
32	ANO			ANO		
33	ANO			ANO		
34		NE			NE	
35		NO			NO	
36		NO			NO	
37	NE			NE		
38	NO			NO		
39		NE			NE	
40	NE			NE		
41						
42		ANO			ANO	
43		ANO			ANO	
44	ANO				ANO	
45						
46						
47		NE	NE		NE	NE
48						
49	NE			NE		
50						

Žena číslo respondentů	Žena Povede migrace k růstu a rozvoji z globálního pohledu?			Žena Přinese migrace obohacení kultury a života v ČR?		
	15-26	27-64	65+	15-26	27-64	65+
	1					
2	ANO	ANO		ANO	ANO	
3		ANO			ANO	
4		ANO			ANO	
5		ANO			ANO	
6	ANO			ANO		
7			NE			NE
8			NE			NE
9		NE			NE	
10	ANO			ANO		
11		NE			NE	
12			ANO			NE
13	ANO			ANO		
14		NE			ANO	
15			NE			NE
16		ANO			ANO	
17	ANO			ANO		
18			NE			NE
19		NE			NE	
20		NO			NO	
21			NO			NO
22	ANO			ANO		
23		ANO			ANO	
24	ANO			ANO		
25		ANO			ANO	
26		NE			NE	
27	ANO			ANO		
28						
29		ANO			ANO	
30			ANO			ANO
31			ANO			ANO
32			NO			NO
33	ANO			ANO		
34		NE			NE	
35		ANO			ANO	
36			NE			NE
37	ANO			ANO		
38						
39			NE			NE
40			NO			NO
41						
42	ANO			ANO		
43	ANO			ANO		
44	ANO			ANO		
45						
46			NE			NE
47			NE			NE
48			NE			NE
49						
50						

Zdroj: vlastní, 2018

15.9 Příloha č. 8 – vlastní zkušenost s „schengenskou (ne)kontrolou“

Snaha, smysluplnost, klam či vyhozené peníze. Právě tuto otázku jsem si položil při červnové cestě ze Sardinie do České republiky při překročení hranice mezi Rakouskem a Německem, hraniční přechod Kufstein – Kiefersfelden. Jako řidič obytné dodávky mi po vcelku klidné cestě po Rakousku najednou zarazila cedule s informací o tom, že za 10 km mi čeká snížení rychlosti na 8 km/h, což je na dálnici vcelku nevídaná záležitost. Po ujetí cca 4 km jsem dojel do kolony aut. Kolona se téměř vůbec nepohybovala. Možná po půl hodině jsem přijel k ceduli s nápisem „500 metrů policejní kontrola“. Situaci jsem z dálky začal pomalu vnímat a bylo mi jasné, že zde probíhá hraniční kontrola spojená s migrační situací. Na pravé straně bylo vidět velké množství policistů, stany, policejní dodávky, rentgeny. Na dálnici byly uměle vytvořeny dva pruhy pro jízdu, každý uměle zpomalen bezpečnostními kuželi. U těchto kuželů postávali policisté v jakýchsi improvizovaných přístřešcích. Levý pruh byl určen pro vozidla do 2,8 tun, pravý pro zbylé. U pravého pruhu stálo policistů vícero, kdy dávali znamení o tom, zda může vozidlo pokračovat v jízdě, či zda má zabočit na odstavné místo k prohlídce. Já najel do pruhu levého. Nízkou rychlostí jsem se blížil k policistům a vzhledem k tomu, že do zadní části dodávky nebylo možné vidět, čekal jsem nějakou reakci (alespoň nahlédnutí do vozu, otevření zavazadlového prostoru, ...). Říkal jsem si, v jakém jiném prostředku než v dodávce, do které není vidět, by měli cestovat nelegální migranti? Z mé profese je mi známo, že právě kvůli skenerům a podobným technologiím se již téměř upustilo od toho převážet migranty v kamionech. Situace však předčila má veškerá očekávání o zájmu řešení migrační situace. Ze tří přítomných policistů se jediný na naše auto nepodíval, pouze jednou rukou symbolizoval, ať pokračuji v jízdě. Položil jsem si jasnou otázku: „Toto je důsledné řešení migrační situace, o kterém den co den slýchám ve sdělovacích prostředcích z úst politických elit?“ Ani jsem příliš dlouho nemusel přemýšlet. Odpověď a můj pohled na migraci je jasný. Na migrační situaci se více méně snaží každý nějak politicky přiživit. Velkolepá prohlášení o tom, jak bezpečnost Evropské unie je na prvním místě a podobně jsou z mého pohledu pouhá tlachání s cílem uspokojit laickou veřejnost. Jediný cíl, který dané opatření na hranici dvou států schengenského prostoru bez pochyb splnilo, bylo vytvoření několikakilometrové kontroly a znechucení cestování všem dotčeným.